

**T.C.
KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANA BİLİM DALI**

**İŞLETME YÖNETİCİLERİNİN TİCARET
HUKUKU FARKINDALIKLARINA
İLİŞKİN BİR ARAŞTIRMA**

Medine Rukiye GÜL

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**KAHRAMANMARAŞ
Şubat-2019**

**T.C.
KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANA BİLİM DALI**

**İŞLETME YÖNETİCİLERİNİN TİCARET
HUKUKU FARKINDALIKLARINA
İLİŞKİN BİR ARAŞTIRMA**

**DANIŞMAN : Prof. Dr. Mahmut YARDIMCIOĞLU
JÜRİ : Prof. Dr. H. Mustafa PAKSOY
JÜRİ : Dr. Öğr. Üyesi Mehmet ŞERBETÇİ**

Medine Rukiye GÜL

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**KAHRAMANMARAŞ
Şubat-2019**

**KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANA BİLİM DALI**

**İŞLETME YÖNETİCİLERİNİN TİCARET HUKUKU
FARKINDALIKLARINA İLİŞKİN BİR ARAŞTIRMA**

Medine Rukiye GÜL

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Kod No :

**Bu Tez / Proje 09./08./2019 Tarihinde Aşağıdaki Jüri Üyeleri Tarafından
Oy Birliği / Oy Çokluğu ile Kabul Edilmiştir.**

**Prof. Dr. Mahmut
YARDIMCIOĞLU
BAŞKAN**

**Prof. Dr. H. Mustafa
PAKSOY
ÜYE**

**Dr. Öğr. Üyesi Mehmet
ŞERBETÇİ
ÜYE**

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

**Prof. Dr. Ahmet EYİCİL
Enstitü Müdürü**

Not: Bu tez ve projede kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunundaki hükümlere tabidir.

KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANA BİLİM DALI

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İŞLETME YÖNETİCİLERİNİN TİCARET HUKUKU
FARKINDALIKLARINA İLİŞKİN BİR ARAŞTIRMA

Medine Rukiye GÜL

Danışman : Prof. Dr. Mahmut YARDIMCIOĞLU

Yıl : 2019, Sayfa: 74+VI

Jüri : Prof. Dr. Mahmut YARDIMCIOĞLU (Başkan)
: Prof. Dr. H. Mustafa PAKSOY (Üye)
: Dr. Öğr. Üyesi Mehmet ŞERBETÇİ (Üye)

İçerisinde bulunduğumuz bilgi ve teknoloji çağında ticari sınırlar artık internet sayesinde ortadan kalkmış ve işletmelerin daha rekabetçi ve sürdürülebilir olmaları için ise modern yönetim tekniklerinden yararlandıkları görülmektedir. İşletmelerin birbirleriyle ve tüketicilerle yapmış olduğu alışverişlerin daha güvenilir olması bakımından gerek geçmişte gerekse de günümüzde pek çok hukuki düzenlemeler yapılmıştır. İşletme yöneticilerinin yönetim ve finans dışında ayrıca hukuki açıdan da yeterliliğe sahip olmaları gerekmektedir. İşletme yöneticilerinin içerisinde buldukları işletmenin hem kişilerle yaptığı hem de işletmelerle yapmış olduğu alışverişlerle ilgili kurallar, sigortalar, ticari borçlar, işletmenin kuruluşu vb. ticari işletmeyle ilgili olan tüm hususlar ticaret kanunu kapsamındadır. Bu bağlamda işletme yöneticilerinin hem ilgili kanun olan ticaret kanunu, hem de ticaret hukuku ile ilgili farkındalıkları öne çıkmaktadır. Bu araştırmanın amacı, öncelikle ticaret hukukuna vurgu yaparak ticaret hukukuna hâkim olan sistemleri ele almak, işletme yöneticilerinin ticaret hukuku ile ilgili farkındalıklarını incelemek ve bazı değerlendirmelerde bulunmaktır.

Anahtar Kelimeler: İşletme Yöneticileri, Ticaret Hukuku, Farkındalık,

**DEPARTMENT OF ECONOMICS
INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCES
KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM UNIVERSITY**

ABSTRACT

MA THESIS

**A RESEARCH ON THE AWARENESS OF
COMMERCIAL LAW OF BUSINESS
ADMINISTRATORS**

Medine Rukiye GÜL

Supervisor : Prof. Dr. Mahmut YARDIMCIOĞLU

Year : 2019, Pages: 74+VI

**Jury : Prof. Dr. Mahmut YARDIMCIOĞLU (Chairperson)
: Prof. Dr. H. Mustafa PAKSOY (Member)
: Assist. Prof. Dr. Mehmet ŞERBETÇİ (Member)**

In the age of information and technology, the commercial boundaries have now been eliminated by the internet and the enterprises are benefiting from modern management techniques in order to be more competitive and sustainable. Many legal arrangements have been made both in the past and nowadays in order to make the purchases made by the enterprises with each other and consumers more reliable. In addition to management and finance, business managers should also be competent in legal terms. The rules of the businesses that the business managers of the enterprises they conduct with both the individuals and the businesses they have made with the enterprises, insurance, commercial debts, establishment of the enterprise etc. all matters relating to the commercial enterprise are covered by the commercial law. In this context, the awareness of business executives regarding both the commercial law, which is the related law, and the commercial law are prominent. The aim of this research is to examine the commercial law systems with the emphasis on commercial law, to examine the business managers' awareness of commercial law and to make some evaluations.

Keywords: Business Managers, Commercial Law, Awareness

ÖN SÖZ

Bu çalışmada, İşletme Yöneticilerinin Ticaret Hukuku Farkındalıklarına İlişkin Bir Araştırma yapılmıştır. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı kapsamında hazırlanmış bu tezde; Gaziantep'te bulunan ve halı ve iplik işletmelerinin ticaret hukuku farkındalıklarını araştırmak amaçlanmıştır. Yapılan araştırmalar sonucu elde edilen verilerin, daha sonra yapılacak olan çalışmalar için yol gösterici ve faydalı olması umulmaktadır.

Bu çalışmam boyunca sabrı ve hoşgörüsü ile bilgisini ve desteğini benden esirgemeyen değerli hocam Prof. Dr. Mahmut YARDIMCIOĞLU' na içten teşekkürlerimi sunarım. Çalışma hayatım boyunca sağladıkları tüm katkılardan dolayı İşletme bölümü hocalarına teşekkürü bir borç bilirim.

Medine Rukiye GÜL
Şubat 2019

İÇİNDEKİLER

ÖZET	I
ABSTRACT.....	II
ÖN SÖZ	III
İÇİNDEKİLER	IV
TABLolar LİSTESİ.....	VI
1. GİRİŞ	1
2. TİCARET VE TİCARET HUKUKU	5
2.1. Sistemdeki Yeri.....	5
2.2. Tarihsel Gelişimi.....	6
2.3. Ticaret Hukukuna Hâkim Olan Sistemler.....	8
2.3.1. Klasik Görüş.....	8
2.3.2. Modern Görüş (Ticari İşletme Sistemi).....	9
2.4. Ülkemizde Ticaret Hukukunun Düzenlenmesi	9
2.5. Ticaret Hukukunun Kapsamı ve Özellikleri	10
3. TÜRK TİCARET HUKUKU	13
3.1. Ticaret Şirketlerine İlişkin Genel Hükümler.....	13
3.2. Türk Ticaret Hukuku'nun Alt Dalları	14
3.3.1. 6102s. Türk Ticaret Kanunu.....	15
3.3.2. Diğer Yasalar.....	21
3.3.3. Tüzük, Yönetmelik ve Diğer Alt Düzenlemeler.....	22
3.3.4. Tamamlayıcı ve Yardımcı Kaynaklar	22
4. TİCARİ İŞLETMELER.....	23
4.1. Ticaret Hukuku'nda Ticari İşletme Kavramı	23
4.2. Ticari İşletme Unsurları	23
4.2.1. Gelir Sağlama	23
4.2.2. Süreklilik	24
4.2.3. Bağımsız Olma	29
4.2.4. Esnaf İşletmesi Sınırını Aşmak	29
4.3. Ticari İşletmeler	30
4.3.1. Ticari İşletmelerin Ortak Özellikleri	31
4.3.2. Ticari İşletmelerde Birleşmeler	33
4.3.3. Ticari İşletmelerde Bölünme	39
4.3.4. TTK'da Bölünme.....	41
4.3.5. TTK'da Tür Değişirme.....	45
4.3.6. Birleşme, Bölünme ve Tür Değişirme İle İlgili Ortak Hükümler	46
4.3.7. Ticari İşletme Türleri.....	47
4.8. Ticari İşletme Yapısı	49
4.9. Ticari İşletme İşleyişi.....	50
4.9.1. İşletme Merkezi	50
4.9.2. Şube	50
4.10. Ticari İşletmenin Hukuki Açından Ele Alınış Tarzı ve Fonksiyonları	52
4.10.1. Maddi Unsurlar.....	52
4.10.2. Maddi Olmayan Unsurlar	53
4.11. Ticari İşletmeyle İlgili Hukuki İşlemler.....	53
4.12. Ticari Hükümler	54
4.12.1. Ticari İşletmelerle İlgili Genel Hükümler	54

4.12.2. Ticari İşletmelerin Tabi Olduğu Hükümler	55
4.13. İşletme Yönetimi Açısından Ticaret Hukukunun Önemi	56
5. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ (GAZİANTEP İLİNDE FAALİYET GÖSTEREN HALI VE İPLİK İŞLETMELERİNE YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA).....	58
5.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi	58
5.2. Araştırmanın Yöntemi.....	58
5.3. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi	59
5.4. Araştırmada Kullanılan Veri Toplama Araçları.....	59
5.5. Verilerin Setlerinin Çözümü ve Yorumu	59
5.6. Araştırmanın Hipotezleri.....	59
6. ARAŞTIRMANIN BULGULARI VE YORUMLARI	60
6.1. Araştırmanın Güvenirliliği	60
6.2. Araştırmaya Katılanların Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular	60
6.3. Araştırmada Yer Alan Değişkenler İle İlgili Tanımlayıcı İstatistikler	62
6.4. Ticaret Hukuku Farkındalıklarının Yaş Grubu Değişkenine Göre İncelenmesi..	63
6.5. Ticaret Hukuku Farkındalıklarının Cinsiyet Değişkenine Göre İncelenmesi	64
6.6. Ticaret Hukuku Farkındalıklarının Eğitim Durumu Değişkenine Göre İncelenmesi	64
6.7. Ticaret Hukuku Farkındalıklarının İşletme Yöneticiliği Süresi Değişkenine Göre İncelenmesi	65
6.8. Ticaret Hukuku Farkındalıklarının Mevcut İşletmedeki Yöneticilik Süresi Değişkenine Göre İncelenmesi	66
7. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	68
KAYNAKLAR	70
ÖZ GEÇMİŞ	
EKLER	

TABLolar LİSTESİ

Tablolar

Sayfa

Tablo 6.1. Ölçeklerin Güvenirlilik Analizi	60
Tablo 6.2. Katılımcıların Yaşa Göre Dağılımları	60
Tablo 6.3. Katılımcıların Cinsiyete Göre Dağılımları	61
Tablo 6.4. Katılımcıların Eğitim Durumlarına Göre Dağılımları	61
Tablo 6.5. Katılımcıların İşletme Yöneticiliği Sürelerine Göre Dağılımları	61
Tablo 6.6. Katılımcıların Mevcut İşletmedeki Yöneticilik Sürelerine Göre Dağılımları	62
Tablo 6.7. Ticaret Hukuku Farkındalığına İlişkin Bulgular	62
Tablo 6.8. Ticaret Hukuku Farkındalıklarının Yaş Grubu Değişkenine Göre Değerleri	63
Tablo 6.9. Ticaret Hukuku Farkındalıklarının Yaş Grubuna İlişkin Tek Yönlü Varyans Analiz (ANOVA) Sonuçları	63
Tablo 6.10. Ticaret Hukuku Farkındalıklarının Cinsiyet Değişkenine Göre Analizi ve Bağımsız t-İstatistiği Sonuçları	64
Tablo 6.11. Ticaret Hukuku Farkındalıklarının Eğitim Durumu Değişkenine Göre Değerleri	64
Tablo 6.12. Ticaret Hukuku Farkındalıklarının Eğitim Durumuna İlişkin Tek Yönlü Varyans Analiz (ANOVA) Sonuçları	65
Tablo 6.13. Ticaret Hukuku Farkındalıklarının İşletme Yöneticiliği Süresi Değişkenine Göre Değerleri	65
Tablo 6.14. Ticaret Hukuku Farkındalıklarının İşletme Yöneticiliği Süresine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analiz (ANOVA) Sonuçları	65
Tablo 6.15. Ticaret Hukuku Farkındalıklarının İşletme Yöneticiliği Süresine İlişkin LSD Test Sonuçları	66
Tablo 6.16. Ticaret Hukuku Farkındalıklarının Mevcut İşletmedeki Yöneticilik Süresi Değişkenine Göre Değerleri	66
Tablo 6.17. Ticaret Hukuku Farkındalıklarının Mevcut İşletmedeki Yöneticilik Süresine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analiz (ANOVA) Sonuçları	67
Tablo 6.18. Ticaret Hukuku Farkındalıklarının Mevcut İşletmedeki Yöneticilik Süresine İlişkin LSD Test Sonuçları	67

1. GİRİŞ

Dünyada yeni bir rekabet haritası küresel krizden sonra yeniden şekillenmeye başlamıştır. Bu yeni ortamda dengeyi kurmayı sağlayan ülkelerin de daha hızla geliştiği ve fazla zenginleştiği görülmektedir. Be sebeple de risklerin de avantajların da farkına varılmalı, bu yeni ortama uygun olarak dengeyi sağlamalı ve yepyeni bir büyüme hamlesi başlatmalı ve ortaya çıkan fırsatları ülke adına iyi değerlendirilmelidir.

İşletmelere bakıldığında Türkiye’de büyüyen ekonomi yatırımlar ve istihdam sağlayarak özel sektörlerin büyük bir kısmını oluşturmaktadır. Bu yüzden özel sektörü güçlendirecek ve geliştirilecek her adım, gündemde yer almalı ve gündemin esas maddesi olarak karşımıza çıkmalıdır. Buna istinaden ekonominin kurumsal altyapısını desteklenmesi adına iki temel kanuni düzenleme de (Ticaret ve Borçlar Kanunu) Meclis’te iktidar ve muhalefet partilerinin ortak karar ile yasalaştırılması, bu aşamada atılan önemli adımlar olarak görülmektedir.

Yeni Ticaret ve Borçlar kanunları, sanayicinin, tüccarın, esnafın sorumluluklarını ve vazifelerini yerine getirmek adına temel anayasası konumu haline gelmiştir. Bu yasal düzenlemelerin yerine getirilmesi, bu süreçte siyaset ortamında sağlanan diyalog, uzlaşma vs. gibi iş dünyasına yönelik büyük moral vermekte ve yeni başarılarla ulaşma mücadelesinde motive etmektedir. 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu 1956 yılından itibaren yürürlükte bulunmakta fakat buna rağmen Dünya ve Türkiye ekonomisinde gelişmelere istinaden hali hazırdaki ihtiyaçları karşılamakta yetersiz kalırken, TBMM’de 2011 Ocak tarihinde kabul görülen ve kademeli şekilde 2012 yılında yürürlüğe giren TTK ile Türkiye’nin ekonomisinde yeniden bir dönemi başlatılmıştır. Bu bağlamda TBMM de yer alan genel kurullardaki işlemlerin elektronik ortamda yapılması ve web sitesi kurma şartı ve bununla birlikte yapılan birçok yazışmalarında elektronik ortamda yapılmasına olanak sağlaması gibi etkenler Türkiye açısından önemli bir adım olmuş ve ülkemiz için TTK’daki ticari hayatın boyutunu yeniden şekillendirerek inşa etmiştir.

Günümüz işletmeleri birer açık sistem niteliği taşıdıklarından ötürü içerisinde oldukları çevre ile her zaman etkileşim ve iletişim içerisindeyler. Bu etkileşim ve iletişim çok yönlü olmaktadır (Mucuk, 2013). Mal temininden, ürün/hizmet pazarlamasına varana dek işletmeler içerisinde buldukları çevre ile de her zaman ticari ilişkiler içerisindeyler (Koçel, 2014). Bu etkileşim, iletişim ve ticari ilişkileri doğru ve sağlıklı şekilde sürdürmek için işletme yöneticilerine büyük görev ve sorumluluklar düşmektedir (Mucuk, 2013). İşletme yöneticileri, yönetim fonksiyonlarından olan planlama, örgütlenme, yönlendirme ve kontrolün dışında aynı zamanda hukuki açıdan da üzerine düşen sorumlulukları yerine getirmek zorundadır (Karahan, 2004). Çünkü hem tüketici hem de satıcı bazı haklara ve aynı zamanda bazı sorumluluklara sahiptir. İşletme yöneticilerinin de bu hukuki sorumlulukları yerine getirebilmek amacıyla, ticaret hukukuna hâkim olan ilkeleri bilmesi ve benimsemesi gerekmektedir.

İktisadi bir faaliyet olarak nitelendirilen ticaret, ticaret yoluyla üretim faaliyeti ürünlerini, tüketim faaliyeti haline getirmektedir. Üretim aşamasından tüketim aşamasına kadar olan tüm işlemleri ticaret olarak nitelendirmek mümkündür (Mucuk, 2013). Ayrıca bir organizasyon niteliği taşıyan ticaret, aynı zamanda piyasa ekonomisi niteliğini de taşımaktadır. Özetle hizmet ve malların üretimine, aynı zamanda değişimine ve tüketimine dair yapılan tüm faaliyetleri de “ticaret” olarak nitelendirmek mümkündür (Karahan ve Arslan, 2015).

Ticaret ile ilgili kuralları, yukarıda da sözü edildiği üzere ticaret hukukunu ilgilendirmektedir. Ticaretin yapıldığı ve tüm ticari faaliyetlerin görüldüğü en temel unsurlar ise hiç kuşkusuz işletmelerdir (Başoğlu ve Kapancı, 2016). İşletmeler ise, ekonomik açıdan fayda sağlamak için bir takım ekonomik faaliyetlerde bulunmak üzere, emek ve sermayenin örgütlenmesi yoluyla kurulmuş olan ticarethane, fabrika ya da ticari bir biçimde işletilen müesseseler ticari işletme niteliğindedir (Mucuk, 2013).

Ticaret mevzuatında yer alan birçok yasa ve yönetmeliklerle ticari işletmeler görevlerini yerine getirmek durumundadır. Bu yasa ve yönetmeliklerde belirtilen görev tanımlarına göre çalışmalarını esas almak ve herhangi bir uygunsuzluk durumunda kendilerine verilen hakları ve yaptırımları bilmeleri, farkında olmaları ve bu yasaları yönetmeliklere göre uygulamaları gerekmektedir. İşletmelerin topluma, yaşadıkları çevreye, yaptıkları üretime vs. gibi birçok sorumlulukları bulunmaktadır. Türkiye’de ticaret hukuku kapsamında yer alan mevzuat ve kanunların işletme yöneticileri bağlamında yeterliliği ve söz konusu çalışanların tabii oldukları mevzuatlar hakkında bilgi düzeylerini ölçmek ve onlara bir farkındalık oluşturmak bu çalışmanın temel amacıdır. Bu bağlamda tezin genel amacı olarak tüm işletme yöneticilerinin hukuki bağlamda haklarının ve sorumluluklarının ne derece farkında olduklarını ölçmektir.

Söz konusu işletmeler gerek ticari işletme gerekse de esnaf işletmesi niteliğinde olabilmektedir (Karahana, 2004: 44). Fakat temel ticari faaliyetler ise ticari işletmelerde yapılabilmektedir. Çalışma başlığını oluşturan “Ticaret Hukuku” aynı zamanda ticari işleri ve bu işleri yapan ticari işletmelerle ilgisi olan bir nevi kurallar yumağıdır (Karahana ve Arslan, 2015). Ülkemizde ticari işlemler ile ilgili en önemli düzenleme 29.06.1956 tarihinde yürürlüğe giren 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu (TTK)’dur (Köse, 2016: 55).

2000 sonrası ticari yaşamın küresel düzeye ulaşması ve durdurulamaz bir biçimde gelişmesi, aynı zamanda ekonomik rekabetinde her geçen gün ivme kazanmış olması ile birlikte hukuk kurallarının net bir biçimde ticari yaşam içerisindeki gelişmelere karşı ağır kalmasından ötürü ülkemizde dâhil olmak üzere pek çok gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler bir takım yeni düzenlemelere gitmiştir (Başoğlu ve Kapancı, 2016: 23). Ticaret hukukunun günümüzdeki durumu ticari yaşamın daha sağlam zemine oturtulması amacıyla TTK’da yeni değişiklikler yapılmıştır ve sonuç olarak TTK ile ilgili olan temel düzenlemeler ise 12.01.2011 tarihinde 6102 sayılı Kanun doğrultusunda yapılmıştır (Kayar, 2015).

Yapılan çalışmalara genel anlamda bakıldığında farkındalık üzerine birçok çalışma yapılmıştır. Bunlardan birkaçı örnek verecek olursak;

Karahana 2017; yapılan çalışmada işletme yöneticilerinin çevre duyarlılığı ve farkındalığının düzeylerine bakılarak, çevre ile ilgili karşılaştıkları sorunların tespit edilmesi amaçlanmıştır. Çünkü günümüz koşulları değerlendirildiğinde üretilen ürünlerin geri dönüşümü ve tekrardan kullanımı açısından imkânlarının araştırılması bir mecburiyet haline gelmiş ve bu sebepten üretimden kalan ve kullanılamaz durumdaki atıkların çevreye vereceği zararı en aza indirmek, alınacak tedbirleri önceden planlamak amacıyla işletme yöneticilerinin bu duyarlılığı hakkında sorumlulukları araştırılmıştır.

Bıçakçığıl 2018, yapılan çalışmada tüm sağlık çalışanlarının hukuki bağlamda haklarının ve sorumluluklarının ne derece farkında olduklarını ölçmektir. Türkiye’de sağlık hukuku kapsamında yer alan mevzuat ve kanunların sağlık çalışanları bağlamında yeterliliği ve söz konusu çalışanların tabii oldukları mevzuatlar hakkında bilgi düzeylerini ölçmek ve onlara bir farkındalık oluşturmak temel olarak amaçlanmıştır.

Özkan 2018, yapılan çalışmada dünyada hızla değişen ve gelişen işyeri rekreasyonu etkinlikleri işyerlerine, çalışanlara, dolayısıyla topluma ve devlete çok farklı faydalar sunmakta olduğunu ve bu nedenle de işyerlerinde çalışanların iş uğraşları dışında, günlük yaşam kalitelerini artırmak, kendilerini geliştirmek ve iş monotonluğundan kurtulmak amacıyla katıldıkları tüm serbest zaman etkinlikleri gerekli ve önemli olduğu düşünülmüştür. Bu bağlamda çalışmanın amacı; işyeri rekreasyonu etkinliklerinin yönlendiricileri yöneticilerin işyeri rekreasyon farkındalık algılarının ve etkinliklere katılımlarının incelenmesi yapılmıştır.

Bozkurt 2018, yapılan çalışmada finansal farkındalık sürecinde bireyi ve toplumu etkileyen birçok unsur bulunduğunu ve bu unsurların en önemlilerinden birinin, dördüncü büyük güç olarak tanımlanan kitle iletişim araçları bulunduğunu vurgulamıştır. Bu bağlamda çalışmanın ana amacı olarak finansal farkındalık yaratılması süreci ile kitle iletişim araçlarında yer alan yayınlar arasında anlamlı bir ilişki bulunup bulunmadığını tespit etmektir. Böylece finansal farkındalığın temel belirleyicilerinden olan risk çeşitlendirme becerisi ile kitle iletişim araçlarında yer alan haberlerin yatırım tercihinin etkisi arasındaki ilişki ve enflasyonun alım gücüne etkisi ile kitle iletişim araçlarında yer alan haberlerin harcamalara etkisi arasındaki ilişki incelenmiştir.

Yel ve Erdem 2015, yapılan çalışmada muhasebe meslek mensuplarının UFRS hakkındaki farkındalık düzeylerinin tespiti hakkında bir araştırma yapılmış muhasebe meslek mensuplarının UFRS hakkındaki farkındalık düzeylerinin tespit edilmesi amaçlanmıştır.

Daştan vd., 2014, yapılan çalışmada amaç, etik ikilem ya da etik karar alma konularında muhasebe meslek mensuplarının mesleki faaliyetlerinde farkındalık düzeylerinin değerlendirilmesi ve toplumda mesleğe karşı saygınlık konumunun artırılması açısından etik, meslek etiği ve etik duyarlılık kapsamında farkındalıklarını ortaya koymaktır. Muhasebe alanında üretilen doğru, gerçeğe uygun, eksiksiz, zamanlı ve bilginin kalitesi tüm çıkar grupları açısından son derece önemli bir konu haline gelmiştir. Bu özellikler söz konusu olduğunda muhasebe meslek mensuplarının bu değerlere karşı gösterdiği duyarlılıkla sağlanabilmektedir. Bu nitelikler doğrultusunda Trabzon’da faaliyet gösteren ve ankete katılan muhasebe meslek mensupları üzerinde bir araştırma yapılarak etik farkındalık düzeylerine demografik özelliklerin bilgileri doğrultusunda araştırma yapılarak farklılıkları ortaya konulmuştur.

Genellikle yapılan farkındalık çalışmalarına bakıldığında eğitim-sağlık sektörü alanında ve kültürel anlamda çalışmalara ağırlık verilmiş ticaret, ticaret hukuku, işletme ve işletme yöneticileri üzerinde yapılan çalışmalar diğer alanlara kıyasen zayıf kalmaktadır. Ticaret, Ticaret Hukuku ve Ticari işletmeler üzerinden devir, rehin, birleşme ve şirketler adına TTK üzerinden değerlendirmeler yapılarak çalışmalar ortaya konulmuştur. Sağlık-egitim sektörü ve kültürel açıdan bu alanda birkaç çalışma örneği sunacak olursak;

Yılmaz 2017, yapılan çalışmada sanat yapıtlarının bir sonraki kuşaklara taşınabilmesi açısından bakıldığında yapıldıkları dönemin ve bulunduğu yerin kültürel özellikleri dikkate alınarak kültürel farkındalığı oluşturmada önemli bir rol oynamakta ve bu araştırma da “Suçlu Gencin Yakalanması” adlı gravür baskılı bir eser kullanılmış ve içeriğinde yer alan imgeler ve simgelerden faydalanılarak Bolu yöresine ait oynanan seyirlik oyun kültüründe farkındalık çıkarılmaya çalışılmıştır. Bu eser betimleme, çözümleme, yorumlama ve yargı basamaklarını içeren sanat eleştirisi ile bu araştırma kapsamı içerisinde incelemesi yapılmıştır.

Yastıbaş ve Dirik 2018, yapılan çalışmada son zamanlarda ortaya çıkan sıklıkla görülen çeşitli fiziksel hastalığı olan kişilerde özellikle de kanser hastalarında inceleme altına alınan ve bunu yanı sıra farkındalık ile ilgili temelli müdahalelerin psikolojik sağlık ve yaşam kalitesi üzerindeki etkileri psikolojik rahatsızlıkları olan kişiler incelenmektedir. Bu sebeple sistematik olarak düzenlenmiş bu çalışma da farkındalık temelli müdahale programlarının (farkındalık temelli stres azaltma programı, farkındalık temelli bilişsel terapi ve farkındalık temelli sanat terapisi) kanser hastaları üzerindeki etkilerinin sonuçlarını değerlendirmek adına yapılan randomize edilmiş kontrollü çalışmalar incelenmiştir.

Yakar ve Duman 2017, yapılan bu çalışma üniversitede okuyan öğrencilerin öğretime alanına yönelik duyuşsal farkındalık düzeylerini belirlemek için bir ölçek geliştirilmesi amaçlanmıştır.

İşletme yöneticilerinin ticaret hukuki farkındalıklarının incelendiği bu çalışma da kapsamlı bir literatür çalışması yapılmış ve birinci bölümde girişe, ikinci bölümde ticaret, ticaret hukuku, sistemdeki yeri, kapsamı ve özellikleri, tarihsel gelişiminden günümüze kadar olan değişiklikleri hakkında bilgiler verilmiştir.

Çalışmanın üçüncü bölümünde ticari işletmeler kapsamlı olarak anlatılmış ve ticari işletmelerin Türk Ticaret Kanunu açısından ele alınmaktadır. Aynı zaman da ticari işletmelerin TTK'da kavramı, kapsamı ve ticari işletmelerin hukuki açıdan sorumlukları da ele alınmıştır. Ticari işletmelerin devir, rehni, birleşme ve bölünme gibi özellikleri de yine hukuki açıdan anlatılmıştır.

Çalışmanın dördüncü bölümünde araştırma yöntemine yer verilmiştir. Son bölümde ise araştırma bulgularının yorumları yapılmış ve son olarak sonuç kısmında da açıklanmıştır.

2. TİCARET VE TİCARET HUKUKU

Literatürde birçok tanıma sahip olan ticaret kelimesi üretim, satış ve hizmet üçlüsünden temel tanımını oluştururken aynı zamanda bütün bunlara aracı olması anlamına da gelmektedir. Her türlü ticaret işletmelerini ve bunların bağlantı kurduğu her türlü iç ve dış ilişkilerini inceleyen hukuk dalı olan Ticaret Hukuku'dur. Ticaret Hukuku genel içerik kavramları ise tacir, ticari işletmeler, ticari işletme sicili, ticaret unvanı, haksız rekabet, ticari defterler, cari hesap, ticari işler tellallığı, acente, ticaret ortaklıkları gibi başlıklar adı altında oluşmaktadır.

Gerek ekonomi gerekse de hukuk biliminde "ticaret" kelimesi farklı alanlara sahiptir. Ekonomik açıdan ticaret, hizmet ve malların üretim ve aynı zamanda tüketim ile ilgili olan aşamalar arasındaki aracılık faaliyeti olarak tanımlanmaktadır (Taşkent, 2012: 45).

Ticaret Hukuku, ticari karaktere sahip tüm olaylarda yer alan ve ticari niteliğe sahip hükümler doğrultusunda oluşan bir kurallar yumağıdır ve Ticaret Kanunu kapsamında ticari hükümler yer almaktadır (Bahtiyar, 2012: 35).

Ticaret Hukuku, hukuk düzeni içerisinde özel hukukun bir dalıdır. Bu amaçla ticaret hukuku, ticari işleyişi kolaylaştırmak amacıyla, değişen çağa ve ihtiyaçlara yanıt vermek amacıyla sürekli değişikliklere uğramıştır (Kayar, 2015: 56). Ticaret Hukuku ile ilgili temel düzenlemeler 6102 sayılı TTK 'da yer almaktadır. Fakat diğer kanunlardan olan Bankacılık Kanunu, Sigortacılık Kanunu gibi kanunlarda da ticaret hukuku ile ilgili kurallar bulunmaktadır (Köse, 2016: 23). Bu bağlamda ticaret hukuku (Ülgen ve ark., 2015: 1-2; Kayar, 2015: 59);

- Malların gerek üretim gerekse de tüketim gibi aşamaları ticaret hukuku kapsamına girmektedir.
- Ticaret hukuku; ticari faaliyetleri düzenleyen ve üretim, değişim ve tüketim aşamalarındaki gelişmeleri takip eden ve bunları konu edinen bir hukuk dalıdır.
- Özetle ticaret hukuku, ticari faaliyetlerin düzenlenmesi amacıyla oluşturulmuş bir hukuk dalıdır.

Ticaret Hukuku, taraflar arasındaki hukuku işlemleri konu ele alan bir hukuk birimidir. Tacirler açısından, sahip oldukları hakları yasalar doğrultusunda korumaya alan ticaret hukuku gerek işletme sahipleri gerekse de alıcılar açısından büyük öneme sahiptir ve kişilerin yasalar karşısında ne gibi haklara sahip olduğunu ayrıntılı bir biçimde anlatmaktadır (Başoğlu ve Kapancı, 2016: 33).

Kişiler arası ekonomik ilişkileri temel alan ve bu şekilde de tanımlanabilecek olan ticari hukuk, geniş kapsama sahip olan hukuk birimlerinden biridir (Kayar, 2015: 62).

2.1. Sistemdeki Yeri

Ticarî işletmeler 6762 sayılı Kanunda tanımlanmamış ve bunun yerine, ticarethanelerin, fabrikaların ve ticaret ile uğraşan diğer müesseselerin ticarî işletme oldukları kabul edilmiştir. Kanunda geçen ticarî işletmeler bir taraftan tanımlanırken, ticarî işletme sayılan ticarethanelere, fabrikalara ve ticarî şekilde işletilen diğer müesseselere ilişkin hükümlerin kanundan çıkarılması gerekliliği öngörülerek uygun hale getirilmiştir. Çünkü ticarî işletmeler kanunun temelini oluşturmakta; yani merkez kavram olarak görülmekte ve hatta bu niteliğiyle belirleyici ve tanımlayıcı olarak karşımıza çıkmaktadır.

Ticaret hukuku, ticari işletmelere yönelik geçen zaman zarfında dış hukuku halini alırken artık kalıplaşmış olan bir kavramdan bir kuram halini almıştır. Söz konusu öznel sistemin vatani olan eğilimin Almanya’da görülmesi ve bu anlayışın 1998 Alm.TK.nın hedeflerinden biri haline gelmesi ilgi çekmektedir. Bu yüzden, tasarıda adı geçen ticarî işletmelerin tanımı kesin olarak değerlendirilmiştir. Tasarının tamamına hâkim olan, bir kuramın bazı niteliklerini içermeye başlayan temel bir kavramın tanımı Ticaret Sicili Tüzüğüne bırakılmamaktaydı. Öte yandan, bir ticarî işletme tanımlanırken ticarethanelerin, fabrikaların ve ticarî şekilde işletilen diğer müesseselerin ayrı ayrı tanımlanmasına gerek kalmamıştır. Bunlar biraz daha ticarî işletmenin eski görünüş şekilleri olup; başlıca ticari işletme türleri arasına girmiyordu. Ayrıca bahsedilen bu türler, bilgi toplumunun hizmet kavramı ile bilişimine ve iletişimine yabancı kalırken; perakende ve toptan yapılan ticaretin eskimiş yüzünü taşımaktadırlar. Bunları tür olarak nitelendirmek tür öğretisinin ilkeleri için elverişli değildir. Sadece bahsedilen bu türler için tanım yapılması da yanlış çağrışımlara neden olmuş, ticarî işletmenin bu üç birime özgü olduğu zan hissini oluşturacak nitelik taşımaktadır (Bilgili ve Demirkapı, 2016: 4-5).

Ticarethanelerin ve fabrikaların 6762 sayılı Kanunda düzenlenmiş ve tanımlanmış şekli tereddütlere ve tartışmalara açık kapı bırakmıştır. Çünkü 6762 sayılı Kanunun 12. Maddesine göre bu faaliyetlerle uğraşan ve fabrikacılık tanımına eş değer olan müesseseler, ticarî işletmenin tanım özelliklerini taşımasalar bile kanuni açıdan ticarî işletme olup olamayacağı ile görüş ayrılıklarının oluşumuna sebebiyet oluşturmuştur. Bu tartışmalar da netice olarak tatmin edici bir sonuca da ulaşmamıştır. 6762 sayılı Kanunun 13 üncü maddesindeki adı geçen ‘ticarî şekilde işletilen diğer müesseseler’ ibaresi ile hangi müesseselerden bahsedildiği de kesin olarak belirtilemiyordu. Bunun harici bulunan diğer müesseselerin de 6762 sayılı Kanun’unun 13. Maddesinde kenar başlık olarak yer alması, bu Kanun’un 12. maddesinde düzenlenen ticarethane ile fabrikanın müessese olduğu izlemine vermektedir. Halbuki her iki birim ‘müessese’ değil ‘ticarî işletme’ olarak kabul edilmektedir. 6762 sayılı Kanun’dan anlaşılacağı üzere ticarî işletmenin müessese olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. 6762 sayılı Kanunun elli yıla aşkın uygulamasında ticarethanelere, fabrikalara ve bu tür müesseselerle ilgili birikim oluşturan bir uygulamaya da rastlanmamıştır. Nihayetinde de ‘ticarethane’ kelimesi dar ve eski bir kavram olarak eskiye ait (19. Yüzyıl) bir ticaret anlayışını yansıtmaktayken diğer taraftan günümüz tanımı olarak ‘ticaret’ kelimesi ‘mal alışverişi’ gibi çok gerilerde bırakarak yeniden boyutlanmış hizmet, iletişim ve bilişimi de içeren bir tanım kazanmıştır. Nitekim ‘e-ticaret’ bu yeni içeriğin yeni anlam taşıması bakımından en çarpıcı örneğidir. Fakat ticarethanenin anlamı yine de mal ticareti konusunu kapsadığı için hizmet sunan, iletişim ve bilişimi kendisine konu alan işletmelerin dışında kalıyordu. Fabrika ise ticarî işletme olarak değil, bir üretim birimi olarak tanımlanıyordu. Bu gerekçelerle 6762 sayılı Kanunun 12. ve 13. maddeleri tasarı kapsamı dışında bırakılarak ticarî işletmeye gelişmelere açık geniş ve modern bir boyut kazandırmıştır (Bozkurt, 2013: 6-7).

2.2. Tarihsel Gelişimi

Uzun bir süre İslam hukuku kullanılmıştır. Fakat İslam hukukunda ayrı bir ticaret hukuku dalı yoktur. Kuran ve sünnette alım satım nasıl tasvir edilmişse ticari işlemlerde de aynı olmuştur. Diğer çağlarda ise gelenek ve göreneklere göre ticari işlemler yapılmıştır.

Babil hükümdarı Hammurabi tarafından ortaya konulan ticari işlemlere ilişkin ilk özel kuralların, o dönemde faizle para alıp verme, şirket, vedia ve komisyon gibi benzer bazı ilişkilerin düzenlenmiş olduğu görülmektedir. Daha sonra Hammurabi kanunlarından da etkilenecek Fenikeliler, deniz ticaretine ilişkin bazı özel kurallar getirmişlerdir. Bu özel kurallar, diğer milletler tarafından benimsenmiş Fenikelilerin geniş bir alana yayılarak ticari hareketlilikleri neden olmuşlardır. Ticaret hayatında Fenikelileri takip eden ve ticari hayata hâkimiyet kuran Yunanlılar, deniz ödücü sözleşmesini ilk kez kullanmışlardır. Daha sonraki dönemler de ise dünya ticaret yollarına hâkimiyet kuran Romalılar, ticareti Roma vatandaşlarına hasetmemiş ve Ius Gentium (bütün kavimler (ülkeler) için geçerli hukuk sistemi) ile düzenlemişlerdir. Ius Gentium, yabancılarla yapılan işlemler ve yabancılar arasındaki işlemlere uygulanan Roma hukukunun bir dalı olup ve daha çok mal varlığı hukukuna, yani taşınır eşya hukuku ile borçlar hukukuna bağlıdır (<https://www.kolayaof.com>).

Roma İmparatorluğu'nu parçalamış ve hâkimiyetin binlerce yerel parçaya bölünmesine sebep olan Orta Çağ'da gerçekleşen istilalar, Roma barışının ve birliğinin sağladığı güven ortamının yıkılmasına neden olmuş fakat ticaret hukuku bağımsızlığını Orta Çağ'da kazanmıştır. 12. asırda yapılan Haçlı Seferleri ticaret ve sanayinin Avrupa'da gelişmesine sebep olmuştur. Amerika'nın ve Hindistan'ın keşfi ile de 16. asırda ticaret ve sanayi alanında büyük gelişmeler boy göstermiştir. Bunların gerçekleşmesiyle farklı ülkeler arasında düzenli bağlantılar kurulması sağlanarak bir örnek yani tekdüzen denilen (yeknesak) kanunlar ve kuralların tesisinin temelini oluşturmuştur. Bu arada, Yahudiler ve Lombardların faizli işlemler, ticari senetler ve rehinli işlemlerin ortaya yaymaları sebebiyetinden dolayı etkisinin görüldüğü de söylenmelidir (Ülgen, vd., 2105: 6-7).

İspanya, Fransa, Hollanda ve İngiltere gibi devletlerin ticari nüfusu Atlas Okyanusu'na kıyısına geçmesiyle Yakın Çağ ve Kanunlaştırma Hareketleri başlamıştır. Büyük nüfus potansiyeline sahip olan bu devletlerin, pusula yardımıyla yeni dünyanın keşfedilmesiyle bu geçişe bir sebebiyet oluşturmaktadır. 20. Yüzyılın başlarında Modern Çağ uluslararası ticarete büyük artış göstermiştir. Bu durum, ülkelerin ticaret hukukunu yakından takibine almasına ve bu konuda artan ticari ilişkilerde meydana gelen ödeme hareketlerinin hızlı ve güvenli olmasını sağlamak adına ve özellikle ticarete kullanılan senetler bazında mevzuat birleştirme çalışmaları yapmışlardır. Buna örnek olarak Den Haag (La Haye)'de 1910 ve 1912 yıllarında yapılan toplantılar bunların en önemlileri olup, Cenevre'de 1930 ve 1931 yıllarında yapılan toplantılarda da önemli gelişmeler yaşanarak poliçe, bono ve çekler ile ilgili bir örnekligi teminin sağlandığı kararlar alınmıştır (Çeker, 2006: 6-7).

Türk Ticaret Hukuku'nun tarihsel gelişimine baktığımızda ise İslamiyet öncesi dönemine ait Türk Ticaret Hukuku hakkında bilgi bulmak çok zordur. İşletmelere ya da işlemlere uygulanacak tacirlere ve ticari işe ayrı ve bağımsız bir hukuk dalı İslam Hukuku'nun uygulandığı dönem de günümüzdeki anlamına rağmen bulunamamıştır. Normal yapılan işlemlerde bile tabi olunan kurallar tüm işlemler içinde geçerlilik taşımaktaydı. Böylece tacirler kendilerine özgü hareket edip kendi kullarını belirleyebiliyorlardı. Yine de her esnaf grubunun özel loncaları ve kendine özel tüzükleri Tazminat Dönemi'nin öncesine kadar devam etmekteydi. 1807 tarihli Kaanûnname-i Ticaret, Fransız Ticaret Kanunu'nun kısmi tercümesinden oluşmaktaydı. 1865 tarihinde bu kanunun 2. kısmı Kaanûnname-i Hümayunu Ticareti Bahriyye ismiyle tercüme edilerek herhangi bir değişikliğe uğramadan kabul edilmiştir. 1876 tarihinde yürürlüğe giren mecelle (kitap) ise eksikliklerini tamamlamıştır. Ticaret

Hukuku'nun Türkiye'de Tarihsel Gelişimi ve Yürürlükteki düzenlemesi sıralanacak olursa (Poroy vd., 2012: 8);

Cumhuriyet'e Kadar Olan Dönem
<ul style="list-style-type: none"> • 1850 tarihli Kanunname-i Ticaret (1860, 1905 ve 1906'da üç ilave yapılmış) • 1862 tarihli Usulü Muhakeme-i Ticarete Dair Nizamname • 1864 tarihli Kanunname-i Hümayunu Ticareti Bahriye • 1914 tarihli Çeklerle ilgili kanun

Cumhuriyet Dönemi
<ul style="list-style-type: none"> • 1926 tarihli Eski Türk Ticaret Kanunu • 1957 tarihli Eski Türk Ticaret Kanunu • 1980'lerden Sonra Çıkarılan Özel Ticari Kanunlar • 2012 tarihli Yeni Türk Ticaret Kanunu

2.3. Ticaret Hukukuna Hâkim Olan Sistemler

Ticaret hukukunun uygulama alanı hakkında hâkim olan görüş ve sistemler vardır. Klasik görüş ve modern görüş olmak üzere iki görüş vardır. Araştırmanın bu kısmında bu görüşlerin alt sistemleri üzerinde durulacaktır.

2.3.1. Klasik Görüş

Klasik görüşte hâkim olan sistemleri subjektif, objektif ve karma sistem şeklinde üç kısma ayırmak mümkündür.

a) Subjektif Sistem: Subjektif sistemin konusunu tacirler oluşturmaktadır. Bu bağlamda subjektif sistem tacirler hukuku niteliğindedir. Bu sistem tacirler açısından ayrıcalıklı bir sınıf oluşturmuştur (Bahtiyar, 2012: 40). Subjektif sistem, 1673 ve 1681 tarihli Fransız Ticaret Emirnameleri ve 1897 tarihli Alman Ticaret Kanunu bu sistem doğrultusunda oluşturulmuştur. Subjektif sistem açısından tacirin yaptığı tüm işlemler ticari iş niteliğindedir ve işlettiği yer de ticari işletmedir ve tacir ile ilgili davalar da ticari davalardır (Başoğlu ve Kapancı, 2016: 59). Subjektif sistem ile ilgili olarak çok fazla eleştiri yapılmıştır. Konu ile ilgili olarak ticaret hukukunun sadece tacirlere değil, tüm ticari işlemlerde uygulanması gerektiğinin altı çizilmiştir (Köse, 2016: 60). 1789 yılında yaşanan Fransız Devrimi ise subjektif sistemin sonunu getiren bir gelişme olarak tarihe geçmiştir. Fransız Devrimi'nden sonra subjektif sistem ortadan kalkmış ve yerini objektif sisteme bırakmıştır (Taşkent, 2012: 49).

b) Objektif Sistem: Bu sistem, ticari iş açısından en uygun sistem niteliğindedir. Uygulama açısından da ticari muameleler öncelik taşımaktadır. Objektif sistem yukarıda da sözü edildiği üzere Fransız İhtilalı sonrasında ortaya çıkmıştır. Bir nevi tacir hukukuna karşı duruş niteliğindedir (Çetiner ve Yüksel, 2017: 51). Buna göre bazı koşullara uygun olarak yapılan ticari işlemleri yapanlar tacir olarak kabul edilecektir ve ticari hükümler de yapılan ticari işlemlere uygulanacaktır. Yapılan ticari işlemler sonucunda ortaya çıkabilecek anlaşmazlık ve uyuşmazlıklar ise ticari dava şeklinde nitelendirilecektir (Mutluer ve Uçaryılmaz, 2014: 54). Burada dikkati çeken husus ise muamele ile ilgili olan husustur. Çünkü muameleyi yapan kişinin konumu önem arz

etmemektedir. Burada önem arz eden husus ise, muamelenin yapılmış olmasıdır (Başoğlu ve Kapancı, 2016: 65). Ticaret hukukuna girebilmesi açısından ise yapılmış olan muamelelerin ticari olması kafidir (Ülgen ve ark., 2015: 10-11).

c) *Karma Sistem*: Karma sistem, adından da anlaşılacağı üzere bu sistemde hem ticari iş hem de tacirler dikkate alınmaktadır. 1926 yılında oluşturulan TTK bu açıdan bir örnek niteliğindedir. Ancak karma sistem ile ilgili eleştiri ise “belirsizlik” olarak dikkati çekmektedir (Bahtiyar, 2012: 57). İlerleyen süreçte ticaretin çeşitlenmesi ve söz konusu bu belirsizliklerin ortadan kaldırılması amacıyla modern görüş sistemi (ticari işletme sistemi) devreye girmiştir.

2.3.2. Modern Görüş (Ticari İşletme Sistemi)

Sübjektif sistemin yalnızca tacirleri öne çıkarması, objektif sistemin karmaşıklığı ve karma sistemin ortaya çıkardığı belirsizlik gibi durumlar, modern görüşün ortaya çıkmasına neden olmuştur (Ülgen ve ark., 2015: 21). Modern görüş ticaret hukukunun, ne tacirlere ne de ticari muamele hukukuna haiz olmadığını altını çizmektedir. Modern görüşün temelinde ticaret hukuku, ticari işletmenin hukuku olduğunun altını çizmektedir (Bahtiyar, 2012: 63). Ticari işletme kavramı yirminci yüzyıl sonrasında ortaya çıkan bir kavramdır. Bundan dolayı bu sistem yukarıda da belirtildiği üzere modern sistem şeklinde tanımlanmaktadır (Karahana ve Arslan, 2015: 23).

Modern sistemin içeriğinde, ticari işletme merkez konuma sahiptir. Böylece yapılmış olan tüm ticari faaliyetler, ticari işletmeler vasıtasıyla yürütülmüştür. Günümüzde de bu husus ile ilgili olarak farklı bir durum yaşanmamaktadır (Çetiner ve Yüksel, 2017: 56). Bu bağlamda ticaret hukuku, ticari işletme ile ilgili olan muamele, fiil ve işlerin düzenlendiği bir hukuk niteliğini taşımaktadır (Mutluer ve Uçaryılmaz, 2014: 61).

2.4. Ülkemizde Ticaret Hukukunun Düzenlenmesi

Hukuk sistemimizde, ticaret hukuku ticari işletme olarak kabul edilir. Ticaret hukuku kapsamına Ticaret Kanunu’nda düzenlenen kurallar ticaret hukuku içeriği taşımaktadır. Örneğin Bankalar Kanunu, sigorta muratebesi ayrı ayrı birer kanundur. Ancak Banka Hukuku kapsamına giren banka işlemleri bankalar ticari işletmesinde yapılır. Sonuç olarak; muamele, fiil ve işlem düzenleyen ve ticari işletmeyi ilgilendiren durumlarda da diğer kanunlarda olduğu gibi ticaret hukuku alanına girmektedir. Uygulama alanları da ticaret hukuku kapsamına girmektedir.

Ticaret kanunu, yegâne bir kaynak olmayıp, ticaret hukukunun en önemli kaynaklarından birisidir. Türk Ticaret Kanunu’muz ise başta başlangıç hükümleri olmak üzere beş kitap ve son hükümlerden oluşur (RG, TTK, s: 27846, No:6102):

1475 maddeden oluşan kanunun ilk on maddeyi başlangıç hükümleri oluştururken ve başlangıç hükümlerine iki nevi düzenleme getirilmiş ve ilk düzenleme kanunun uygulama alanıyla alakalıdır. Bunlar;

- 1)Ticari hükümler,
- 2)Ticari örf ve adetler
- 3)Ticari işler
- 4)Ticari davalar ve deliller
- 5)Ticari mahkemelerin iş sahası olarak düzenlenmiştir.

İkinci düzenlemeler de ise çeşitli hükümler bulunmaktadır. 6-10 arası maddeleri içerir;

- 6)Mürur-u zaman
 - 7)Teselsül karinesi
 - 8)Ticari işlerde faiz
 - 9)Kanuni faiz miktarı ve ticari temerrüt faizi
 - 10)Faizin başlangıcı olarak düzenlenmiştir.
- Bunlar kitap halinde düzenlendiğinde ise;
- 1.Kitap: Ticari İşletme Hukuku (11-135 maddeler)
 - 2.Kitap: Ticaret şirketleri (136-556 maddeler)
 - 3.Kitap: Kıymetli Evrak Hukuku (557-815 maddeler)
 - 4.Kitap: Deniz Ticareti Hukuku (816-1262 maddeler)
 - 5.Kitap: Sigorta Hukuku (1263-1459 maddeler)
- Son Hükümler ise;1460 ve 1475 maddeler ile düzenlenmiştir.

Almanlar Türk Ticaret Kanunu'nu yazanlardır, fakat kaynağını Alman Hukuku'ndan almamıştır, Almanların kaleminden ele alınarak yerli ve yabancı kaynaklardan faydalanılmıştır. Ticaret Hukukuna olan kaynaklar, Vergi Usul Kanunu'nun defterlerle ilgili hükümleri ile Medeni Kanun'daki ipotekle ilgili hükümlerdir. Bizim hukukumuzda çok çeşitli kaynaklar vardır fakat ağırlık olarak İsviçre Kaynaklarından faydalanılmıştır. TTK hükümleri incelendiğinde hepsinin maddi hukukla ilgili olmadığını ve usule ilişkin hükümlerin de olduğu görülmektedir. Bunun yanı sıra İspat Hukuku, Muhakeme Usulü, Salahiyetli Mahkeme ile ilgili hükümler de bulunmaktadır. Haksız rekabet, bayrak çekme, ticaret sicili, İdare Hukuku'na ilişkin Anonim, Limited Şirketlere bağlı bayrak çekme; Devletler özel Hukuku'na bağlı hükümler, Maddi Hukuk'a ilişkin hükümler de bulunmaktadır. Aynı zamanda TTK Meriyet Tatbik Kanunu'yla da ilgilidir.

Türk hukuk sistemi, modern görüş doğrultusunda ticaret hukukunu ticari işletme şeklinde kabul etmektedir (Mutluer ve Uçaryılmaz, 2014: 76). İlgili kanun olan TTK'da düzenlenmiş olan kurallar da ticaret hukukunun kapsamındadır (Eminoğlu, 2014).

TTK ticaret hukuku açısından en temel ve önemli kaynakların başında gelmektedir. Ancak TTK yegâne bir kanun niteliğinde değildir. Çünkü TTK Türk Medenî Kanununun ayrılmaz bir parçasıdır (TTK, md.1). Tüm bu bilgiler doğrultusunda ülkemizdeki ticaret hukukunun yapı taşları aşağıda sıralanmaktadır (Taşkent, 2012: 58; Bahtiyar, 2012: 67):

- 1840'dan sonra Meclis-i Ticaret kurulmuştur.
- 1850 yılında Kanunname-i Ticaret kabul edilmiştir.
- 1876 yılında Mecelle kabul görmüş ve 1850 yılındaki Kanunname-i Ticaret ile ilgili olarak bazı tamamlayıcı hükümlere yer verilmiştir.
- 1926 tarihli Türk Ticaret Kanunu yürürlüğe girmiştir.
- 1929 tarihinde Deniz Ticaret Kanunu yürürlüğe girmiştir.
- 1956 yılında 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu yürürlüğe girmiştir.
- Son olarak 2011 yılında 6102 sayılı Kanun yürürlüğe girmiştir.

2.5. Ticaret Hukukunun Kapsamı ve Özellikleri

Ticaret hukuku kapsam bakımından oldukça geniş bir alana sahiptir. Öyle ki, ticaret hukuku özel hukukun Medeni hukuk ile birlikte en geniş kapsama sahip bir dalıdır. Ticaret hukukunun kapsamında (Karahana ve Arslan, 2015: 34; Mutluer ve Uçaryılmaz, 2014: ; Bahtiyar, 2012: 87; Ülgen ve ark., 2015: 37);

Tacir: Tacir 6102 sayılı Kanun'da açık bir şekilde belirtilmiştir. İlgili kanunun 12. maddesinin 1. ve 2. Fıkralarında tacir tanımı şu şekilde yapılmıştır. "Bir işletmeyi

kısmen de olsa, kendi adına işleten kişidir. Bir ticari işletmeyi kurduktan sonra bu işletmeyi açtığını, sirküler, gazete, radyo, TV vb. ilanlar yardımıyla halka ilam edem ya da işletmesini ticaret siciline kaydettirmiş olan kişi, fiilen işletmeye başlamasa da tacir sayılmaktadır” (TTK, md.12).

İşletme ister kendi adına, isterse de adi bir şirket ya da ne sebepten olursa olsun ortak sıfatıyla işlemlerde bulunan kişi, iyi niyetli üçüncü kişilere karşı tacir gibi sorumludur (TTK, md.18). Tacir, tüm borçlar için iflasa tabidir. Ek olarak ilgili kanuna uygun bir ticaret unvanı seçmek, ticari işletmesini ticaret siciline tescillettirmek ve Kanun doğrultusunda gerekli ticari defterleri tutma yükümlülüğü vardır (TTK, md.18).

Her tacirin, yapmış olduğu tüm ticari faaliyetlerde basiretli bir iş adamı gibi hareket etmesi gerekmektedir. Tacirlerin birbirlerini temerrüde düşürmeye, sözleşme feshine, sözleşmeden dönme gibi ihbar ve ihtarlar, noter vasıtasıyla, taahhüt edilmiş olan posta, telgraf ya da güvenli elektronik imza vasıtasıyla kayıtlı elektronik posta sistemi ile yapılır (TTK, md.18).

Ticaret hukukunun kapsamında en önemli aktör olarak tacirler sayılsa da, bu özel hukukunun düzenleme alanı yalnızca tacirleri ilgilendiren konulardan oluşmamaktadır. Örneğin iki memurun birbirleriyle olan borç ilişkisi amacıyla düzenlenmiş olan senetler de ticaret hukukunun kapsamına girmektedir. Gene de herhangi bir şekilde esnaflarında haksız rekabet oluşturacak bazı faaliyetler içerisine girmeleri olasıdır ve bu davranışları yapanların tacir olmaması TTK'nın uygulanmasına engel teşkil etmemektedir (Çetiner ve Yüksel, 2017: 86, Ülgen ve ark., 2015: 188).

Bu bağlamda ticaret hukukunun esas aldığı temel unsurlar aşağıda sıralanmaktadır (Çetiner ve Yüksel, 2017: 90, Ülgen ve ark., 2015: 190):

- Ticari Şirketler: TTK'nın 124. maddesi uyarınca ticaret şirketleri; kolektif, komandit, anonim, limited ve kooperatif şirketlerden oluşmaktadır (TTK, md.124). Ticaret şirketleri tüzel kişiliğe sahiptir. Ticaret şirketleri Türk Medeni Kanunu'nun 48. Madde kapsamında yer alan tüm haklardan yararlanabilmekte ve borçları üstlenebilmektedir.
- Ticaret sicili: TTK'nın madde 24'üne göre Gümrük ve Ticaret Bakanlığı tarafınca il merkezlerindeki ticaret ve sanayi odaları ile ticaret odalarında faaliyetlerini devam ettirecek şekilde ticaret sicili müdürlükleri kurulmaktadır. Elektronik ortamda işlemlerin gerçekleştirilmesi ve kayıt altına alınması gereken kişisel bilgilerin, verilerin korunabilmesi adına ve bilgi güvenliğinin sağlanması açısından Ticaret sicili kayıt işlemleri mevzuata uygun bir şekilde korunmaktadır (TTK, md.24).
- Haksız rekabet: İlgili kanunun amacı kişilerin karşı karşıya kalacağı haksız rekabet ile ilgili olarak dürüst ve bozulmamış rekabetin sağlanmasıdır. İlgili kanun; rakiplerin birbirleriyle ya da tedarik edenlerle müşteriler arasındaki ilişkileri etkilemek maksadıyla aldatıcı veya dürüstlükle bağdaşmayan davranışların hukuka aykırılığına dikkat çekmektedir (TTK, md.54). İlgili kanunda kapsamı daha geniş olan ve her bir bent kapsamına giren fiiller dolayısıyla, haksız rekabete neden olan kişilere iki yıla kadar hapis ya da adli para cezasına çarptırılmaktadırlar (TTK, md.62).
- Cari hesap: Cari hesap, iki kişinin hukuki bir nedenden ötürü ortaya çıkan alacaklarını tek tek ya da ayrı ayrı istemekten karşılıklı bir şekilde vazgeçerek hem alacakların hem de borçların ayrıntılı bir şekilde dönüştürülerek hesabın kapatılmasından sonra ortaya çıkan tutarı isteyebileceklerine ilişkin yapılan sözleşmedir. Ayrıca sözleşmenin geçerli olabilmesi için ise yazılı olması gerekmektedir. (TTK, md.89).

- Kıymetli evrak: Kıymetli evrak, içerdiği hak, senetten ayrı olarak ileri sürülemez ve başkalarına da devredilemez niteliğe sahiptir (TTK, md.645). Kıymetli evrakın borçlusu borcunu teslim aldığı senet karşılığında ödemekle yükümlüdür. Hile ya da daha ağır bir kusur olmadıkça borçlu, senedin vadesi dolduğunda, alacaklı olduğu kişiye ödemedede bulunarak senedin niteliğine göre borçtan kurtulabilmektedir (TTK, md.646). Mülkiyet ya da sınırlı bir aynı hak kurmak için senet üzerindeki kıymetli evrakın devri için zilyetlik devri şart olunmuştur. Bunların dışında emrine yazılmış olan senetlerde ciroya, nama yazılı senetlerde yazılı bir beyan gerekmektedir. Sözü edilen bu beyan evrakın ya da ayrı bir kâğıdın üzerine yazılabilmektedir (TTK, md.647). Kıymetli evrak zayi olması durumunda ise, evrakın iptaline mahkeme karar vermektedir (TTK, md.651).
- Kara ve Deniz Taşıma Hukuku: Taşıma işleri ile ilgili hükümler TTK'da açık şekilde belirtilmiştir. 850. madde uyarınca taşıyıcı, taşıma sözleşmesi ile hem eşya hem de yolcu taşıma işini yapmaya mükellef kişidir. Ayrıca eşya tüm yükleri kapsamaktadır (TTK, md.850). İlgili Kanunun 856. maddesi uyarınca; taraflardan birinin taşıma senedini istemesi halinde düzenlenmektedir. Senet üç nüsha şeklinde hazırlanmakta, bu senet gönderici tarafından imzalanmaktadır. Gönderici, taşıyıcının da aynı şekilde taşıma senedini imzalamasını isteyebilir. Taşıma senedinin el yazısıyla imza, damga ya da mühür basılı olabilir. Düzenlenen üç nüshanın biri göndericiye, biri taşınan eşyaya, üçüncü nüsha ise taşıyıcıda kalır (TTK, md.856).
- Sigorta hukuku: Sigorta sözleşmesi, bir prim karşılığında sigortacının, kişiye parayla ölçülebilecek bir menfaatinin zarara uğratma tehlikesinin ve olasılığının olması durumunda bu zararın tazmin edilmesi veya birkaç kişinin hayat sürelerinden ötürü karşı karşıya kalabilecekleri olaylardan dolayı bir para ödemeyi ya da başka edimlerde bulunmayı kabul etmekle yükümlü sözleşmelerdir. Kooperatiflerde daha ziyade yapılan karşılıklı sigorta ise, 1402. Maddede yer almaktadır. Bir ya da daha fazla kişinin birleşmek suretiyle, belli bir rizikonun gerçekleşmesi halinde ortaya çıkabilecek zararları tazmin ederek borçlanmaları da karşılıklı sigortadır (TTK, md.1401-1402).

3. TÜRK TİCARET HUKUKU

Yeni Türk Ticaret Kanunu hükümlerinin yürürlüğe konulmasına ve uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar bu kanunun amacını belirlemektir. Eski hukukun ve Türk Ticaret Kanunu'nun uygulanacağı hâllere bakıldığında (Moroğlu, 2005: 23);

Bu Kanunda aykırı bir öngörü olmamışsa veya farklı bir şekilde düzenlenme yapılmamışsa eğer;

a) Türk Ticaret Kanunu'nda yürürlüğe giriş tarihi öncesinde meydana gelen vukuatların hukukî sonuçları ve bu olaylarla ilgili kanunun hangisi yürürlükteyken gerçekleşmişler ise, o kanunun yargıları uygulanmaktadır.

b) Türk Ticaret Kanunu'nun yürürlüğe girmesinden hemen öncesinde gerçekleşen hukukî fiiller, bağlayıcı olma durumları ve hukukî sonuçlarına takriben ve belirlenen tarihten sonra dahi olsa bile, gerçekleştiği tarihte yürürlükte bulunan hükümlere tâbi olmalıdır.

c) Türk Ticaret Kanunu'nun yürürlüğe girdiği tarihten sonra her bir fiiliyatlar için de Türk Ticaret Kanunu'ndaki hükümler uygulanmalıdır.

3.1. Ticaret Şirketlerine İlişkin Genel Hükümler

Türk Ticaret Kanunu'ndaki ticaret şirketleri ile ilgili genel hükümlere bakıldığında;

1-Ticaret Şirketlerinin Hak Ehliyeti; Şirketlerin hak ehliyeti durumunda şirket veya temel sözleşmede yazılı işletme konusu ile sınırlandırılmasını bildirilen kanunlarına göre, 6762 sayılı Kanunun 137. maddesine uygun olarak şirket veya temel sözleşmelerinde, Türk Ticaret Kanunu'nun yürürlüğe giriş tarihi itibarıyla bu hükümler yazılmamış sayılmaktadır.

2- Sermaye Koyma; TTK'nın yürürlüğe girdiği tarihten hemen öncesinde taşınmazlarla ilgili bir şirkete sermaye olarak konulması fakat bu taşınmazların tapuda şirket adına tescillerinin yapılmamış olması şirket alacaklılarını, ortaklarını veya pay sahiplerini tescil isteğinde bulunmaları gibi ve tescilin de ticaret sicili müdürlüklerine yaptırılması yönergesini Sanayi ve Ticaret Bakanlığı da verebilmektedir. Tescil ve diğer harç ve masraflarda 21.7.1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümleri çerçevesinde ilgili şirketten alınmaktadır.

3- Birleşme, bölünme, tür değiştirme ve şirketler topluluğu;

- *Tebliğler ve Düzeltmeler;* İşletmelere bağlı gerçekleşen birleşme, bölünme ve tür değiştirme gibi yapı değişiklikleri ile ilgili konularda, fikrî mülkiyete ilişkin tapu ve gemi ile ilgili sicillerde ve buna benzer sicil ve kayıt belgelerinde olması gereken işlemlerin usul ve esasları ile kişiler başvuruda bulunacak ve gerekli belgelerin ibrazını verecek, Türk Ticaret Kanunu'nun yayınlandığı tarihten takiben altı ay içinde, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Denizcilik Müsteşarlığı, Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü ve Türk Patent Enstitüsü gibi kurumlarında görüşünü alarak, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tarafından hazırlanmış bir tebliğle düzenlenmelidir. Ticaret Sicili Tüzüğüyle de birleşme, bölünme ve tür değiştirmesiyle ilişkin her şeyin açıktan yapılmasını ve hakların kullanılmasını sağlayan uygulama hükümleri de düzenlenmelidir.
- *Hâkimiyetin Kötüye Kullanılması;* TTK'nın yürürlüğe girdiği tarihte, bahsi olan kanunun 202. maddesinin 1. fıkrası içeriğinde bulunan bir şirketin kayıp yaşadığı bir durum söz konusu ise,, bu kanunun yürürlüğe

giriş tarihi itibarıyla iki yıl içinde denkleştirecek ya da şirketle ilgili kaybını veya kayıplarını denk getirecek istem hakları tanınmaktadır. Bunun aksi durumunda, TTK'nın 202. maddesinin 1. Fıkrasının (b) bendinde bahsedilen dava hakları verilen sürecin bittiği tarihte hemen kullanılabilir. TTK'nın 196. maddesindeki pay ve oy oranlarının hesaplanması ile Ticaret Sicili Tüzüğüyle kanunda geçen 198. maddesindeki bildirim, tescil ve ilân yükümlülüklerine ilişkin usul ve esaslar düzenlenmektedir.

- *Bağlı şirketin hâkim şirketin paylarına sahip olması*; TTK'nın 201. Maddesinin 1. Fıkrasında oy haklarının kullanılmasıyla ilgili sınırlamaya ait hüküm, bu kanunun yayımlandığı tarih itibarıyla iki yıl sonra yürürlüğe girmektedir. TTK 'da yürürlüğe girmesiyle birlikte diğer haklarla ilgili sınırlamalar da bu kanunun uygulanmaya başlamaktadır.

3.2. Türk Ticaret Hukuku'nun Alt Dalları

Yeni Kanun'a göre 1957 sayılı TTK'nın sistematize olmuş halinin korunduğu kabul edilebilir. Eski kanuna göre daha önceki konuda bahsi geçen (Ticari İşletme, Şirketler, Kıymetli Evrak, Sigorta, Deniz Ticareti) halinde bölümlere ayrılan beş kitap iken bu kanunda ise altı kitap (Taşıma İşleri) halinde gerçekleştirilmiştir.

1- *Ticari İşletme Hukuku (m.11-123)*; Ticarî işletmeler, esnaf işletmeleri için belirlenen sınırı aşması düzeyinde kazanç sağlamayı hedef koyan faaliyetlerin sürekli ve bağımsız olarak yürütüldüğü işletmelerdir (TTKm.11/I). Bir ticarî işletmeyi kendi adına da olsa kısmen de işletse bile işleten kişi tacir sıfatına girmektedir (TTKm.12/I). Ticari işletme hukuku tacirin faaliyetlerini düzenleyen hukuk dalına denir. Ticari işletme hukukunda inceleme konularından başlıca olarak Ticari işletme hukukunda, Türk Ticaret Kanunu'nun 11-123 maddeleri arasında düzenlenmiş ve bahsi geçen konular; ticarî işletme, ticarî işletmenin kuruluşu, yapısı, devri, rehni, ticarî iş, tacir, tacir olmanın hükümleri, ticaret sicili, ticarî defterler, tacir yardımcıları, haksız rekabet, ticaret unvanı, işletme adı, cari hesap vb.'dir.

2- *Şirketler Hukuku (m.124-644)*; Şirket tanımında iki ya da daha fazla kişinin bir sözleşme aracılığı ile emek ve mallarını birleştirmek kaydıyla iktisadi bir amacı hedef alarak meydana getirdikleri topluluklardır. TTK'da adı beş şirket türü olarak kolektif, komandit, anonim, limited şirket ve kooperatif olarak geçmektedir (TTKm.124/I). Bu adı geçen şirketlerin en başından son aşamasına kadar geçen mevzuatlar, prosedürler kuruluş, işleyiş, ortak hak ve borçlar ve kapanışı gibi ilgili faaliyetleri kapsayan ve düzenleyen hukuk kurallarına da şirketler hukuku denilmektedir. İşte bu şirketler hukuku da TTK'da 124-644 maddeleri arasında yerini almaktadır.

3- *Kıymetli Evrak Hukuku (m.645-849)*; Kıymetli evraklar içeriğinde hak senetten ayrı bir senet olarak ortaya konulmadığı gibi öyle senetlerdir ki başkalarına da devrenin mümkünü yoktur (TTKm.645). Kıymetli evraklar grubunda en baş evrakı oluşturan kambiyo senetlerinin, poliçe, çek ve bono olmak üzere başlıca üç çeşitleri bulunmaktadır. Kıymetli evrak hukuku, poliçe, bono, çek gibi kıymetli evrakların düzenlenmesi, bunların kabul şartları, hüküm ve sonuçları, bunların devri ve ödenmeleri hakkındaki mevzuatlar ticaret hukuku dalı altında düzenlenmektedir., TTK'nın 645-849 maddeleri arasında kıymetli evrak hukuku düzenlenmiştir.

4- *Taşıma Hukuku (m.850-930)*; Yeni TTK ile müstakil bir bölüm altında düzenlenen taşıma işleri, önceki Kanuna göre Kıymetli Evrak kitabı içinde yer

almaktaydı. Fakat bu bölümde taşıyıcı, eşya taşıma ve yolcu taşıma işleri hükmüne bağlanmıştır. TTK'nın 850-930 maddeleri arasında taşıma hukuku düzenlenmiştir.

5- *Deniz Ticareti Hukuku (m.931-1400)*; Özel hukukta adı geçen ve deniz ticareti ile ilgili konularda hükmü olan Deniz Ticareti Hukuku diğer hukuk dalları arasında yerini almaktadır. Deniz Ticareti Hukuku'na konusu olan gemi, bayrak, donatan, donatma iştiraki, navlun, yolcu taşıma, deniz aşırı satış ve gemiyle ilişkin diğer işlemler olan geminin sicili, mülkiyeti, ipoteği, alacaklısının hakkı, adamları, kaptanı vs. gibi kanunlar Deniz Ticaret Hukuku adı altında geçmekte ve TTK'da 931-1400 maddeleri arasında düzenlenmektedir.

6- *Sigorta Hukuku (m. 1401-1520)*; Sigorta denildiğinde aklımıza gelen ilk terim güvence olarak geçmektedir ve genellikle de şirket tarafınca zararların giderilmesi açısından destek veren bir kurum olarak geçmektedir. Fakat sigorta işlemlerinin yapılması ve uygulanması yine diğer uygulamalarda olduğu gibi bir kanun adı altında yapılmaktadır. Bu bağlamda sigortacılıkla uğraşan kurumların çalışmalarını düzene girdiren Sigorta Hukuku yapılan çalışmaları bir düzen altında kurallara uygun bir şekilde takip eden hukuk dalıdır. Sigorta Hukuku TTK'nın 1401-1520 maddeleri arasında düzenlenmektedir.

3.3. Türk Ticaret Hukuku'nun Yasal Kaynakları

Türk Ticaret Hukuku'nun yasal kaynakları olarak 6102s. Türk Ticaret Kanunu, Diğer Yasalar, Tüzük, yönetmelik ve diğer alt düzenlemeler ve Tamamlayıcı ve yardımcı kaynaklar şeklinde geçmektedir. Bunlara baktığımızda;

3.3.1. 6102s. Türk Ticaret Kanunu

13.1.2011 tarihinde kabul edilen, 14.2.2011 tarihli ve 27846 sayılı Resmî Gazete' de yayınlanarak 01.07.2012 tarihinden itibaren yürürlüğe girmiş ve 6102 sayılı yeni Türk Ticaret Kanunu ile 1956 yılından beri uygulanan 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu yürürlükten kaldırılmıştır.

01.07.2012 yürürlük tarihinden önce 6335 sayılı yasa ile Yeni Türk Ticaret Kanunu yürürlük tarihi itibariyle dört gün sonra 6353 sayılı yasası ile bir takım değişiklikler yapılmıştır. Yeni Türk Ticaret Kanunu başlangıç ve son hükümleri yanında altı kitaptan (Başlangıç (Md.1-10)- Birinci Kitap: Ticari İşlemler (Md. 11-123)- İkinci Kitap: Ticaret Şirketleri (Md. 124-644)- Üçüncü Kitap: Kıymetli Evrak (Md. 645-849)- Dördüncü Kitap: Taşıma İşleri (Md. 850-930)- Beşinci Kitap: Deniz Ticareti (Md. 931-1400)- Altıncı Kitap: Sigorta Hukuku (Md. 1401-1520)- Son Hükümler (Md. 1521-1535) oluştuğunu daha öncesinden belirtmiştik.

3.3.1.1. Bir Kısım İşlemlerin Yapılmasında Önemli Tarihler

A) Yönetim ve Genel Kurulun elektronik ortamda yapılması imkânından faydalanılması için 01.07.2012 tarihinden itibaren esas sözleşmede gerekli düzeltmelerin yapılması gerekmektedir.

B) 01.07.2012 tarihinden itibaren kayıtlı sermaye sistemini kullanmak isteyen şirketlerin gerekli prosedürlerini başlatması gerekmektedir.

C) 01.10.2012 tarihinde ise tüzel kişi ortakların temsilcisi olan yönetim kurulu üyelerinin istifa etmesi ve yeni atamaların yapılması için verilen son gündür.

D) 01.10.2012 tarihinde yine bileşik faizi öngören hükümlerin sözleşmeden çıkartılması içinde verilen son gündür.

E) Konsolide ve sola finansal tabloların hazırlanmasında TFRS uygulamasına 01.01.2013 tarihinde başlayacaktır.

F) 14.02.2013 tarihinden itibaren Yeni Türk Ticaret Kanunu'nun 201/1 inci maddesinde kabul olunan oy haklarının kullanımıyla ilgili sınırlandırmalara dair hüküm uygulanacaktır.

G) 01.03.2013 tarihine kadar Bakanlar Kurulu tarafından denetlenecek şirketlerin yetkili organları denetçi atamasının yapılması gerekmektedir.

H) Yeni Türk Ticaret Kanunu ile esas sözleşme hükümlerinin uyumlu hale getirilmesi için 01.07.2013 tarihi son gündür.

İ) Anonim şirketlerinin ana sözleşmede yer alan nama yazılı hisselerinin devriyle alakalı sınırlandırma ve özel düzenlemelerin yeni kanuna göre uyumlu hale getirilmesi için 01.07.2013 tarihi son gündür.

J) 01.07.2013 tarihinde sözleşmelerinde bulunan farklı genel kurul toplantısı ve toplantıda bulunması gereken üye sayısının kanun ile uyumlu hale getirilmesi gerekmektedir.

K) İnternet kullanım sorumluluğu olan şirketler internet sitesi açma ve internet sitesinin belirli bir kısmının bilgi toplumu hizmetlerine özgülemeleri için 01.07.2013 tarihi son gündür.

L) Sermaye şirketleri ellerindeki mevcut olan sermayelerini yeni kanunda bulunan belirtilen asgari sermaye tutarını 14.02.2014 tarihine kadar yükseltmeleri gerekmektedir.

M) Hisseler üzerinde oy hakkını aşan imtiyazlar, 14.02.2014 tarihine kadar yeni kanunla uyumlu hale getirilmesi gerekmektedir.

N) Birbirleriyle bağlı olan şirketler gözetimi altında Yeni Türk Ticaret Kanunu'nun 202. maddesi adı altında şirket kayıpları var ise hâkim şirket tarafından bunların 01.07.2104 tarihine kadar denkleştirmeleri gerekmektedir.

3.3.1.2. Faturaya Karşı İtiraz Süresi (M. 21)

Faturanın alındığı tarih itibariyle sekiz gün içerisinde, faturayı teslim alan, fatura içeriği ile ilgili herhangi bir itirazda bulunmazsa faturayı kabullenmiş sayılmaktadır.

3.3.1.3. Ayıplı Malın Bildirilmesi (Md.23)

Teslimat sırasında eğer ki malların ayıplı olduğu açıkça belirtildiyse iki gün içerisinde, eğer açıkça belirtilmediyse alıcı malı aldıktan sekiz gün içerisinde incelemek ve incelettirilmesi kaydıyla ve sonucunda ayıplı olduğu da ortaya çıkarsa bu süre içerisinde satıcıya bildirmesi gerekmektedir.

3.3.1.4. Ticaret Siciline Tescil, Süre Ve İşe Başlama Bildirimi (Md.27 ve 30)

Tescil genel olarak ticaret siciline talep üzerine yapılmaktadır. Kurumlar vergisi mükellefi olanlar eğer tescil başvurusunda buldukları takdirde başvuru evraklarının bir örneğini de vergi dairesine vermek kaydıyla mükelleflerin işe başlama sorumluluğunu yerine getirmiş sayılmaktadır. Kanunda aksi bir düzeltme ve düzenleme olmadığı takdirde tescil isteme süresi de on beş gündür. Bu sürede tescili gerekli işlemin veya olgunun gerçekleşmesine, tamamlanması gereken bir senet veya belgenin

düzenlenmesine bağlı olarak, bu senet veya belgenin düzenlendiği tarihten itibaren başlamıştır. Fakat ticaret sicil müdürlüğünün yetkisinin dışında kalan çevresi oturanlar için de bu süre bir ay olarak belirlenmiştir.

3.3.1.5. Tescil İşleminin Yapılmamasının Cezası (Md.33)

Tescil gerektiren işlemlerin verilen tescil zamanı içerisinde tescil talebinde bulunmadığında veya tescil edilmesi gereken konuların aslını tam olarak göstermediği takdirde üçüncü kişilere yanlış olarak aktarılması ve bunun kamu düzenini bozduğu noktada haberdar olan sicil müdürü ve ilgililerden talepte bulunarak uygun bir zamanda kanuni şartları yerine getirmesini veya o tescili gerektiren hususların bir sebebinin bulunmadığından ötürü ispatına davet etmelidir. Sicil müdürü tarafınca verilen süre içerisinde tescil isteminde bulunmayan ve kaçma sebeplerini de mükellef haber vermediği sürece sicil müdürünün talebi üzerine bulunduğu bölgenin en büyük mülkiye amiri tarafınca Türk Lirası idari para cezası ile cezalandırılmaktadır.

3.3.1.6. Gerçeğe Aykırı Tescil İşleminin Yapılmasının Cezası (Md. 38)

Tescil ve kayıt için bilerek yanlış izlenimde bulunarak beyan etmesi ile iki bin Türk Lirası idari para ile cezalandırılmaktadır. Ayrıca yanlış izlenim sonucunda onaylanan tescilden dolayı zarar görenlerin tazminat hakları da saklı kalacaktır.

3.3.1.7. Ticaret Unvanının Belirlenmesindeki Sınırlama (Md.46)

Tacirler ticaret unvanı hakkında istediklerini kullanabilmeleri, Türk, Türkiye, Cumhuriyet ve Milli kelimelerin kullanılması Bakanlar Kurulunun Kararı ile mümkün olmaktadır.

3.3.1.8. Defter Tutma Ve Tasdik Zorunluluğu (Md.64 - 65)

Tacirler defter tutma ve kullandıkları defterlerde, yasa şartına uyulması yani açıkça bir şekilde ortaya koyması ve işletmeyi ilgilendiren tüm belgelerin yazılı, görsel veya elektronik ortamda hazırlanarak her türlü ticari işletmesinin ekonomik ve mali durumunu, borç ve alacak ilişkilerini, her hesap dönemi içinde de elde edilen sonuçları saklamak zorundadırlar.

Fiziki ortamda tutulan;

- Yevmiye defteri,
- Defteri kebir,
- Envanter defteri,
- Pay defteri,
- Yönetim kurulu karar defteri,
- Şirket kuruluşunda genel kurul toplantısı yapmadan ve müzakere defteri kullanmazdan öncesinde, takip edilen süreçte defterin kullanılacağı faaliyet döneminin ilk ayından bir önceki ayın sonuna kadar notere onaylatılması şartı aranmaktadır.

Genel kurul toplantı ve müzakere ile pay defterinin yapraklarının yeterli sayıda olması şartıyla dönemi takip eden faaliyetlerde açılışı için noter tasdiki gerek duyulmaksızın kullanabilmektedir. Pay defteri aynı zamanda diğer yönetim kurulu defteri ile genel kurul toplantı ve müzakere defteri de ticari defter olup, yevmiye defteri

ve yönetim kurul defterinin de notere tasdiki zorunlu olarak yapılmalı ve tasdike takiben faaliyet dönemi içinde üçüncü ayın sonuna kadar notere onaylatılması gerekmektedir. Fakat ticari defterlerin elektronik ortamda kaydının yapılması halinde açılış ve kapanış için tasdik aranmayacaktır. VUK'a göre ticari defterlerin her türlü kaydının Türkçe tutulması zorunludur. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı ile Maliye Bakanlığı fiziki ve elektronik ortamda ticari defter kayıtlarını, kayıt zamanını, onay yenileme, açılış ve kapanış onaylarının şeklini ve esaslarını tebliğ ile belirlenmektedir.

3.3.1.9. Kullanılan Belgelerin İçeriği

Ticari işletmelerde yapılması gereken birtakım işlemler her tacirin işletmesine yapmasını gerektiren hususları oluşturmaktadır. Ticaret unvanıyla ticari işlemlerini yapması, işletmeyle alakalı senetleri ve belgeleri de bu ticaret unvanı adı altında imzalamak zorunda olmaları gibi hususlardır. Örneğin bir tacirin ticari işletmesiyle alakalı düzenlediği birtakım belgeler kayıt altında yapılmaktadır. Bunlar; Fatura, İrsaliye, İrsaliyeli Fatura, Gider Pusulası, Müstahsil Makbuzu, Taşıma İrsaliyesi, Perakende Satış Fişi gibi ve bunların yanı sıra şu bilgilerin de bulundurulması zorunludur. Bunlar; Tacirin Sicil Numarası, Ticaret Unvanı, İşletmenin Merkezinin Bulunduğu Yerin Adresi, Tescil Edilen İnternet Sitesinin Adresi (İnternet sitesi oluşturma yükümlülüğünde olmayanlarda bu bilgiye yer verilmez).

3.3.1.10. İnternet Sitesi Oluşturanlar

İnternet sitesi kurmak isteyen şirketler, söz konusu olan bilgilere ek olarak aşağıda geçen bilgileri internet sitesinde yer vermek zorundadırlar.

A) Anonim Şirketlerde:

- Yönetim Kurulu Başkan ve Üyelerinin Ad ve Soyadları
- Taahhüt Edilen Sermaye Miktarı
- Ödenen Sermaye Miktarı

B) Limited Şirketlerde:

- Müdürlerin Ad ve Soyadları

C) Sermayesi Paylara Bölünmüş Komandit Şirketlerde:

- Yöneticilerin Ad ve Soyadları

3.3.1.11. Defter Ve Belgelerin Saklama Süresi (Md.82)

On yıl boyunca saklanması zorunlu olan ticari defter ve belgelerin saklanma süreci ticari defterlere yapılan kayıt envanterinin ara bilançosunun ve yılsonunda finansal tabloların hazırlanması, ticari yazışmaların yapılması muhasebe belgelerinin oluşturulduğu takvim yılına ait o yılın bitişi ile başlamaktadır. Saklamayla yükümlü olan tacir ticari defterin ve belgelerin saklama süresi içinde çalınması durumu ya da yangın, su baskını veya deprem gibi doğal afetlerin olması ihtimali ile karşılaştığında ticari defterin ve belgelerin yok olması halinde tacirin durumu öğrendiği andan itibaren sorumlu mahkemeye başvurarak on beş gün içerisinde kendisine bir belge verilmesini isteyebilmektedir. Fakat aksi bir durumun da yani gerçek kişi tacirin vefatı söz konusu ise kişinin mirasçıları ticaretin terk edilmesi durumunda defter ve belgeleri saklamak zorundadırlar. Tüzel kişilik sona erdiyse ya da mirasçıların resmi tasfiyesi durumunda ticari defter ve belgeler sulh mahkemesi tarafından on yıl süreyle saklanmak zorundadır.

3.3.1.12. Şirketler İçin Öngörülen En Az Sermaye Tutarı

Anonim şirketlerde en az sermaye tutarı (Md.332); Anonim şirketlerde sermayenin, gerçek sermaye sisteminde kayıtlı olarak 50.000 TL'den az olamazken, kayıtlı sermaye sisteminde ise 100.000'den az olamamaktadır. Esas sözleşmede geçen sermayenin tamamının taahhüt edilmiş olarak bulunan sermayesi esas sermaye olarak tanımlanmaktadır. Kayıtlı sermaye ise sermaye artırılırken yönetim kurulu tarafınca belirlenmiş yetki tavanını gösteren sermaye olarak tanımlanmaktadır. Bakanlar Kurulu da asgari sermaye tutarının artırılma konusunda yetkili kılınmıştır

B) Limited şirketlerde en az sermaye tutarı (Md.580); Limited şirketlerde ise esas sermaye en az 10.000 Türk Lirası olmalıdır. Bu tutarın asgarisi de Bakanlar Kurulu tarafından on kat artırılabilir.

3.3.1.13. Şirketler Ve Kooperatifler İçin Getirilen Özel Tasfiye Uygulaması (Geçici Md.7)

01.07.2012 tarihinden itibaren yürürlüğe giren Türk Ticaret Kanunu iki yıl içerisinde aşağıda belirtilen hallerin tespiti ile veya tasfiyesi bildirilen anonim ve limited şirketler ile kooperatiflerin genel likidasyon (tasfiye) kanunlarına göre uygulanmazken, geçici olarak Kanunu'nun 7. Maddesine göre uygulanacaktır.

a. TTK'nın 24/6/1995 tarihli ve 559 sayılı bazı maddelerinde değişiklik öngörülmesine dair Kanun Hükmünde Kararname gereğince, bahsi geçen sermayelerin Kanun Hükmünde Kararname ile öngörülen tutarlara çıkamamış anonim şirketler ile limited şirketleri.

b. Bu Kanun'da yürürlüğe girdiği tarihten önce ya da yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki yıl içinde geçerliliği kalmamış olan anonim ve limited şirketleri.

c. Kooperatif Kanun hükümlerince herhangi bir nedenden dolayı dağılmış olan kooperatifler.

d. Herhangi bir sebepten dolayı ara verilmeden son beş yıl içerisinde olağan genel kurul toplantıları yapılamayan anonim şirketler ile kooperatifleri.

e. Bu Kanun'da yürürlüğe girdiği tarihten öncesinde likidasyon işlemleri başlatılmış olması halinde genel kurulun bir araya gelemeyerek toplanamaması ara bilançoları veya son ve kati bilançosu genel kurula verilemediği için ticaret sicilinden terkinin işlemlerinin yapılamadığı şirket ve kooperatifler.

3.3.1.14. Türk Ticaret Kanunu 15. Cezai Sorumluluklar (Md. 562)

Türk Ticaret Kanunu'nun 562. Maddesi gereğince; 12 grup halinde madde numaraları belirtilen hükümlerin uygulanmadığı takdirde aşağıda bazı yaptırımlar sıralanmıştır. Buna göre;

1. Bu kanununda geçen aşağıda sıralanan hükümlerine uyulmadığı takdirde dört bin Türk Lirası para cezası uygulanmaktadır.

- a. Defter tutma zorunluluğunu yerine getirmeyenlere (Md. 64/1),
- b. Belgelerin kopyasını sağlamayanlara (Md. 64/2),
- c. Gerekli onayları yaptırmayanlara (Md. 64/3),
- d. Defterlerini tutmayanlara (Md. 65),
- e. Hileli envanter çıkaranlara (Md. 66),
- f. Belgeleri ibraz etmeyenlere (Md. 86),

2. Bu kanun da geçen 88. Maddesi gereğince uymayanlara, dört bin Türk Lirası idari para cezası uygulanmaktadır.

3. Bu kanun da geçen 199. Maddesi gereğince birinci ve dördüncü fıkralarına uymayanlara, iki yüz günden az olmamak üzere adli para cezası uygulanmaktadır.

4. Kanunda bahsi geçen hükümlere göre muhafaza edilmekle ve tutulmakla yükümlü olan defter, kayıtlı belgeler ve bunlarla alakalı bilgiler, denetime tabi olan gerçek ve tüzel kişinin olup olmadığına bakılmaksızın kanunun 210. Maddesi gereğince 1. Fıkrasında verilen denetime yetkili olanlardan istenmesine rağmen ibraz edilmiyorsa ya da eksik bilgi veriliyorsa veya denetim elemanları tarafınca yapılan işlemlerin yapılması engelleniyorsa, bunların dışında fiilen daha ağır bir ceza şartı teşkil etmiyorsa üç yüz günden az olmak kaydıyla adli para cezası uygulanmaktadır.

5. Bu kanunun;

a. Karşıt beyanda bulunan kuruculara (Md. 349),

b. Karşıt olarak hisse sahiplerine borç verenlere (Md.358),

c. Karşıt olarak hissesi olmayan yönetim kurulu üyelerine, yönetim kurulu üyesi olmayanların alt ve üst kademedeki olanlara borç verenler ile bu kişilere kefalet, garanti ve rehin vererek borçlarını devralanlara (Md.395), üç yüz günden az olmamak üzere adli para cezası uygulanmaktadır.

6. Türk Ticaret Kanunu'na göre ticari defterlerin tutulmaması veya kayıt içermemesi ya da usulüne uygun saklanmaması durumunda, sorumlulara, üç yüz günden az olmamak üzere adli para cezası uygulanmaktadır.

7. Bu kanunun 527. maddesine aykırı hareket edenlere, Türk Ceza Kanunu'nun 239. maddesi gereğince hükümlerine göre ceza uygulanmaktadır.

8. Bu kanunda bahsi geçen belgelerin gerçeğe aykırı olarak düzenlenmesi ve ticari defterlere kasıtlı olarak sahte kayıt yapanlara, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası uygulanmaktadır (Md. 549).

9. Bu kanunun 550. maddesine aykırı hareket edenlere, üç aydan iki yıla kadar hapis veya adli para cezası uygulanmaktadır.

10. Bu kanunun 551. maddesine aykırı hareket edenlere, doksan günden az olmamak üzere adli para cezası uygulanmaktadır.

11. Bu kanunun 552. maddesine aykırı hareket edenlere, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası uygulanmaktadır.

12. Bu kanunda şirket tarafından internet sitesi kurmayan şirketin yönetim üyelerine yüzden üç yüz güne kadar adli para cezası uygulanmaktadır (Md. 1524). Ayrıca söz konusu bu maddeye göre, internet sitesinde yayınlanan içeriğin usulünce konulmayanlara, yüz güne kadar adli para cezası uygulanmaktadır.

13. Türk Ticaret Kanunu adı altında bahsedilen idari para cezaları dışında kalan durumlarda bir düzenleme bulunmuyorsa, bölgenin en büyük mülkiye amiri tarafından cezai hüküm verilmektedir.

14. Türk Ticaret Kanunu'nda konusu geçen suçlardan herhangi birinden idari yaptırım kararına kadar birden fazla suçun tekrarlanması, sorumlu gerçek veya tüzel kişiye idari para cezası verilirken ve işlenen suçun niteliklerine göre ilgili kanun gereğince cezası iki katı uygulanmaktadır.

3.3.2. Diğer Yasalar

3.3.2.1. Diğer Temel Yasalar

- 4721 s. Türk Medeni Kanunu; ‘Türk Ticaret Kanunu, 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medenî Kanununun ayrılmaz bir parçasıdır’ şeklinde geçen M.1 ‘den de anlaşılacağı üzere belirtilmiştir. Hukukun uygulanması ve kaynakları olarak kısaca bakıldığında ise; Kanun, sözüyle ve özüyle değindiği bütün konularda uygulanmaktadır. Kanunda yaptırılabilir bir hükmü yoksa hâkim, örf ve âdet hukukuna göre karar alırken, eğer bu da yoksa kendisi kanun koyucusu olursa da nasıl bir kural koyulabilmeli ona göre karar vermelidir. Hâkim, karar verirken bilimsel görüşlerden ve yargı kararlarından yararlanabilmektedir.
- 6098 s. Türk Borçlar Kanunu; Borç-alacak ilişkilerinin, sözleşme şekil ve usullerinin düzenlendiği kanun olarak geçmektedir.
- 5237 s. Türk Ceza Kanunu; Kişi hak ve özgürlüklerini, kamu düzen ve güvenliğini, hukuk devletini, kamu sağlığını ve çevreyi, toplum barışını korumak ve suçun işlenmesini önlemektir. Kanunda, bu amacın gerçekleştirilmesi için ceza yükümlülüklerinin temel esasları ile suçlar, ceza ve güvenlik tedbirlerinin türleri düzenlenmiştir.
- 5271 s. Ceza Muhakemesi Kanunu; Bu Kanun, ceza muhakemesinin nasıl yapılacağı hususundaki kurallar ile bu sürece katılan kişilerin hak, yetki ve yükümlülüklerini düzenler.
- 6100 s. Hukuk Muhakemeleri Kanunu; Görevlerinin belirlenmesi ve özelliği olarak mahkemelerin görevi ancak kanunla düzenlenir. Göreve ilişkin kurallar ise kamu düzenine göre uygulanmaktadır.
- 2577 s. İdari Yargılama Usulü Kanunu vb.; Danıştay, bölge idare mahkemeleri, idare mahkemeleri ve vergi mahkemelerinin görevince anlaşmazlıkların çözümü, bu kanunda bahsi geçen usullere tabi olmalıdır. Danıştay, bölge idare mahkemeleri, idare mahkemeleri ve vergi mahkemelerinde yazılı yargılama usulü uygulanmakta ve incelemeler de evrak üzerinde yapılmaktadır.

3.3.2.2. Ticaret Hukuku’nun Diğer Özel Yasaları

- Faiz Kanunu; Kanuni faiz olarak geçen hükme göre, Borçlar Kanunu ve Türk Ticaret Kanunu’na göre faiz ödemesi durumunu gerektiren hallerde, verilen miktar sözleşme ile tespit edilmemişse bu ödeme yıllık %12 oran üzerinden hesaplanarak yapılmaktadır.
- Ticari İşletme Rehini Kanunu (TİRK); Bu Kanunun amacı; teslimsiz taşınır rehin hakkının teminat olarak kullanımının yaygınlaştırılması, bu rehine konu taşınırın kapsamının genişletilmesi, taşınır rehininde aleniyetin sağlanması ile rehinin paraya çevrilmesinde farklı yolların sunulması kaydıyla finansmana erişimi kolaylaştırmaktır.
- Sermaye Piyasası Kanunu; Amaç sermaye piyasasında güvenilir, şeffaf, etkin, istikrarlı, adil ve rekabetçi bir ortam oluşturmak ve işleyişinde, gelişmesinde ve yatırımcıların hak ve menfaatlerinin korunmasında piyasanın denetlenmesini ve düzenlenmesini sağlamaktır.
- Bankacılık Kanunu; Bu kanunun düzenlenmesindeki amaç piyasalardaki finansal durumun güvenli ve istikrarlı bir şekilde idam ettirilmesini, kredi

sisteminin etkin bir şekilde çalışmasını, tasarruf sahiplerinin de hak ve ehliyetinin korunmasını sağlamaktır.

- Sigortacılık Kanunu, Bu Kanunun amacı, ülkemizdeki sigortacılığın gelişmesi adına yapılan sözleşmeler de bulunan hak ve çıkarlarını korumak adına güvenli, istikrarlı ve etkin bir şekilde faaliyetini sürmesi için bir ortam sağlamak üzere bu kanuna uyan kişi ve kuruluşlar faaliyete başlama, teşkilat, yönetim, çalışma esasları ve bunların usullerince yapılması ile ilgili faaliyetlerinde denetlenmesi sonucu sona ermesi ile ortaya çıkan uyuşmazlıklarda çözüme ulaşması açısından sigorta tahkim sistemi ile ilgili usul ve esaslarda düzenlenmektedir.
- Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun vb., Bu Kanunun amacı; tüketicinin kamu yararına uygun olarak sağlığı ve güvenliği ile ekonomik çıkarlarının korunması, zararlarını tazmin edilmesi, çevresel tehlikelerden korunabilmesi, tüketiciyi aydınlatma ve bilinçlendirme için önlemlerin alınması, tüketicilerin kendilerini koruyucu girişimlerinin özendirilmesi ve bu konulardaki politikaların oluşturulmasında gönüllü olarak bir araya gelmelerini sağlayarak, örgütlenme için teşvik etmeye ilişkin hususlar düzenlenmektedir.

3.3.3. Tüzük, Yönetmelik ve Diğer Alt Düzenlemeler

- Kar Payı Avansı Dağıtım Hakkında Tebliğ,
- Halka Açık Olmayan Anonim Şirketlerin Genel Kurullarında Birikimli Oy Kullanımına İlişkin Esaslar Hakkında Tebliğ,
- Ticaret Şirketlerinde Anonim Şirket Genel Kurulları Dışında Elektronik Ortamda Yapılacak Kurullar Hakkında Tebliğ,
- Anonim Şirketlerin Genel Kurullarında Uygulanacak Elektronik Genel Kurul Sistemi Hakkında Tebliğ,
- Ticaret Şirketlerinin Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca Denetlenmesi Hakkında Yönetmelik,
- Anonim Şirketlerde Elektronik Ortamda Yapılacak Genel Kurullara İlişkin Yönetmelik,
- Şirketlerin Yıllık Faaliyet Raporunun Asgari İçeriğinin Belirlenmesi Hakkında Yönetmelik,
- Ticaret Sicili Yönetmeliği,
- Ticari İşletme Rehni Hakkında Tüzük,
- Gemi Sicili Nizamnamesi vb.

3.3.4. Tamamlayıcı ve Yardımcı Kaynaklar

- Örf ve adetler,
- Öğreti ve yargısal kararlar,
- Genel hükümler

4. TİCARİ İŞLETMELER

Gerek 6762 sayılı (eski) gerekse 6102 sayılı (yeni) Türk Ticaret Kanunu'nun (TTK) temelini ticari işletmeler merkezi bir kavram şeklini oluşturmaktadır. Buna neden olarak ticaret hukukunda diğer bütün kurumların ticari işletme kavramı ile hemen hemen bir bağlantı kurularak düzenlemiş olmasından kaynaklanmaktadır. Birçok kavram ticaret hukukuna dayalı ilişkin ticari işletmeye dayalı olarak açıklanmaktadır. Örneğin bir tacirin tanımı yapılırken kendi adına işleten kişiden bahsedilse bile ticari işletme kısmına kısmen de olsa değinilmekte (TTK.m.14), aynı şekilde bir kolektif ya da komandit şirketler bir ticari işletme işletmek amacıyla kurulabilmektedir. (TTK.m.153; m.243).

4.1.Ticaret Hukuku'nda Ticari İşletme Kavramı

Ticaret Hukuku uygulama alanlarının birçok kısmında geçmekte olan ticari işletmeler oldukça geniş bir yer kaplamaktadır. Ticari işletmenin tanımı Türk Ticaret Kanunu'nda yapılmamış ve bunun yerine ticari işletmelerin özelliklerinden bahsedilerek hangi işletmelerin ticari işletme olabileceği anlatılmıştır (TTK.m.11-13). Türk Ticaret Kanunu madde 11' de geçen kanuna göre 'ticarethane, fabrika veya ticari amaçla işletilen müesseseler de ticari işletme olarak kabul görülmektedir' şeklinde geçmektedir. Ticaret Sicili Tüzüğü'nün madde 14'e göre de Türk Ticaret Kanunu'nun madde 17'sinde adı geçen ticari işletme niteliği olarak 'bir gelir sağlamayı hedef tutmayan veya devamlı olmayan faaliyetler ile esnaf faaliyeti sınırlarını aşmayan faaliyetler ticari işletme sayılmaz' şeklinde belirtilmektedir. Ticaret Hukuku'nun esaslarına bakıldığında ne tacir ne de ticari işlem oluşturmaktadır. Bu bağlamda Ticaret Hukuku'nun alanını ticari işletme ve ticari girişim oluşturmaktadır. Bu nedenle de ticarete girişimcinin kim olduğundan daha çok yapılan girişim üzerinde durulmakta ve Ticaret Hukuku açısından büyük önem taşımaktadır. 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda ticari hükümler madde 1'deki tanımında; Türk Ticaret Kanunu ile Türk Medeni Kanunu ayrılmaz bir mütemmim cüzüdür. Bu kanunda geçen hükümlerle, ticarethane, fabrika veya ticari şekilde işletilen bir müesseseyi ilgilendiren muameleler, fiiller ve işlere dair diğer kanunlarda yazılı olan hususi hükümler, ticari hükümlerdir şeklinde geçmektedir.

4.2. Ticari İşletme Unsurları

6762 sayılı eski Türk Ticaret Kanunu'nda ticari işletmenin tanımı yapılmamıştı. Ancak hangi müesseselerin ticari işletme sayılacağı belirtilmişti. Yeni Kanun ise ticari işletmeyi tanımlayarak, ticari işletmede olması gereken unsurları saymıştır. Esnaf işletmesi için öngörülen sınırlar, 6102 sayılı Kanunun 11'inci maddesinin ikinci fıkrasında ifade edildiği üzere "Bakanlar Kurulunca çıkarılacak kararnamede" belirlenir. TTK da yer alan tanımdan yola çıkarak ticari işletmenin dört ana unsura sahip olduğu söylenebilir.

4.2.1. Gelir Sağlama

Ticari işletme kurulmasından amaç gelir sağlamaya yöneliktir. Gelir elde etmeyi amaçlamayan işletmeler ticari işletme olarak değerlendirilemez. Dolayısıyla gelir elde etmeyen ya da zarar eden işletmeler de, amacı bu doğrultuda olduğu sürece ticari

işletme sayılır. Ancak hayri, sportif, kültürel ve ilmi maksatlarla kurulmuş işletmelerde amaç gelir elde etmek değildir. Bu işletmeler gelir elde etmiş bile olsalar, bu onlara iktisadi nitelik kazandırmaz. Bu sebeple bu işletmeler ticari işletme sayılmazlar. Gelir sağlamak amacıyla kurulan bir işletmeye göre kâr her zaman olacak diye bir zorunluluk yoktur; işletme zarar ettiyse bile, kârını sağladığı sürece, ortada bir ticari işletme var demektir (Karayalçın, 1968; 158). Ayrıca, elde edilen gelirlerin alan ve harcama şekli gibi kullanım alanları da önemli değildir. Örneğin, bir işletmenin elde ettiği gelirden muhtaç olan öğrencilere burs olarak dağıtması ya da bir vakıf olarak işletmesi de, ticari işletme sayılmaktadır. Amaç faaliyetlerden gelir sağlanmasıdır. Fakat muhtaç ihtiyaç sahibi kimsesiz çocuklara da karşılık almadan kıyafet-giyim gibi dağıtım için kurulan bir şirket, gelir elde etme amacından uzak olduğundan ticari işletme olarak sayılmamaktadır (Arkan, 2005; 19).

4.2.2. Süreklilik

Süreklilik arz eden ve yürütülen faaliyetlerden oluşsa ticari işletme faaliyeti sadece gelir sağlamayı amaçlasa bile ya da bir defaya mahsus veya tesadüfen ortaya çıkan fırsatları değerlendirmek adına faaliyet yapsa bile bir ticari işletme olarak kabul edilemez. Süreklilikten kasıt işletmenin çok kısa bir vakitte faaliyet göstermesinden ziyade sürekli bir faaliyet içerisinde olması yani günlük, geçici, tesadüfi ya da belirsiz bir zaman kavramında faaliyet göstermemesi gerekmektedir (TST. m. 14). Buna örnek olarak konser zamanında elindeki konser biletlerini satışa sunarak bundan gelir elde etmesi gibi faaliyetinin kısa sürmesidir. Fakat süreklilik kavramı için önemli olan nokta ise faaliyetin devamlı olarak yürütülmesidir. Eğer işletme belirli bir dönem aralığında faaliyetine ara veriyorsa bu da işletmenin niteliğini kaybettiği anlamına gelmemektedir.

Ticari faaliyetlerin nitelikleri gereğince kesintili olması devamlılık sürecini etkilemez. Örneğin, mevsimlik işler yapan ticari işletmeler ya da bir tatil köyünde sadece her yaz dönemlerinde işletilmesi gibi durumlar gösterilebilir. Buna karşın, sadece tesadüfen ya da o dönem için gerçekleşen bir ya da birkaç işlemler devamlılık sürecini gerçekleştirmez (İmregün, 2001; 8).

Ticari işletme sayılması için bir işletme kazanç sağlamaya yönelik ticari faaliyetleri belirli bir zaman içerisinde sürdürmesi gerekmektedir. Vadesi gelmeyen borçlarda ise vadesinden itibaren 12 yıl süre ile devreden ile devralan borçlulara müteselsilen sorumludur. TTK, borçlar kanununa göre özeldir ve kiracılık hakkı devir edilebilir.

4.2.2.1. Devrin Şekli

Ticari işletmenin devrine ilişkin sözleşmeler ile ticari işletmeyi bir bütün halinde konu alan diğer sözleşmelerin yazılı olarak yapılması ve ticaret siciline tescil ve ilan edilmesi gerekir. Buna göre yazılı şekilde yapılacak devir sözleşmesinde yer verilecek zorunlu hususlar şunlardır:

- Tarafların tebligat adresleri
- Şartsız beyan
- Satış fiyatı ve ödeme şartları

Ticari işletmelerin devrinde ve birleşmesinde rekabetin korunması hakkında kanunun ilgili hükümlerine de uyulması gerekir. RKHK gereğince tröst oluşturacak devir almalar ve birleştirmeler yasaklanmıştır. Kanun gereğince, hangi tür birleşme ve devir almaların hukuki geçerlilik kazanabilmesi için rekabet kurulu tarafından belirlenir

belirli ciro büyüklüğünü aşan işletmelerin birleşmeleri veya devir alınması rekabet kurulunun iznine bağlanmıştır.

Devir sözleşmelerinde taraflar nelerin devredileceği ya da devredilemeyeceği hususunda hem birlik olup düzenleme yapabilmektedirler. Tabii bu durumda her iki tarafta devir sözleşmesi yaparken bahsi geçen hükümleri bertaraf edemeyeceklerdir. Fakat sözleşmeye konulan şartların kapsamı dışında kalan hallerde ayrı hüküm konulmaksızın TTK. M. 11/II' ye göre maddi ve gayri maddi unsurlar da devralana geçecektir. Bu maddenin hükmü gereğince TTK. M. 11/II' de '...aksine hüküm bulunmadıkça' ibaresi ticari işletmelerin devir işlemi gerçekleşirken kesin olarak bu hükmün bulunmamasının zorunlu olmadığı da anlaşılmaktadır. Bazıları yapılan devrin dışında da kalabilmektedir. Sonuç olarak burada önemli olan işletmenin bütünlüğünün kaybolmaması ve işletme kabiliyetinin muhafazasını korumuş olmasıdır (Atasoy, 1996: 42).

4.2.2.2. Ticaret Kanununda Belirtilen Unsurların Devri

1- Tesisat; Ticari işletmelerde maddi unsurlar olarak adı geçen gayrimenkul tesisat, işletmeye tahsis olunan gayrimenkuller ile bunların ayrılmaz, bütünleyici bir parça ya da aksine detayları niteliğinde olan şeyleri kapsamaktadır. Ticari işletme devir işlerinde işletmenin gayrimenkullerinin devir işlemleri genel hükümlere tabii kalmaktadır. Buna istinaden tesisat kavramında konusu olan menkullerde, işletmede kullanılan menkuller kapsamına girmektedir. Bunlar kamyon, otobüs, gemi, yine terazi ve kantar gibi tartı aletleri ile kasa ve büro malzemeleri gibi işletmede kullanılan menkuller sayılmaktadır. Aynı zamanda bu ve bunlara benzer işletmeye ait olanlar vasıta sayılmakta ve doğrudan işletmenin konusunu teşkil etmemekte ve ticari işletme ile birlikte bunların da devri işlemleri de sözleşmede aksi bir karar alınmadıkça mümkün olabilmektedir (Atasoy, 1996: 43).

2- Kiracılık Hakkı; 6570 sayılı Gayrimenkul Kiraları Hakkında Kanun Borçlar Kanunu hükümleri ile uygulanmaktadır. Borçlar Kanunu'nda 248. madde ve devamında gelen maddelerde kira kuruluşları düzenlenmiş, 248. Madde de ise adi kiranın tanımı yapılmıştır. Buna göre, adi kira bir sözleşmedir ki kiralayan onunla, kiracıya ücret mukabilinde bir şeyin kullanılmasını terk etmeyi belli bir bedel karşılığında kişilere devredilerek toplanması yöntemiyle yapılır. Borçlar Kanunu'nun 270. Maddesinde bahsi geçen hasılat kirası yine bir akittir ki, onunla kiralayan kiracıya ücret mukabilinde hasılat veren bir malın veya hakkın kullanılmasını ve semerelerinin iktizafını terkederek bir bedel karşılığında kişilere devredilerek toplanması yöntemiyle yapılır. Kiralamanın konusunu gelir getiren menkul ve gayrimenkul mal olursa oluşturuyorsa, hasılat kirası adını alır. Hasılat kirası ile kiracıya kiralanan mal ya da mülkün belirlenen süre içerisinde ondan yararlanma hakkı ile birlikte kullanma hakkını da vermektedir. Ancak, kiranın adi ya da hasılat kirası olup olmamasına bakılırken, kiralanan mal ya da mülkün ederi kadar, kiracının da nasıl kullanacağı da önemlidir. Hasılat kirasında işletme hakkı ve istenilen sonucun elde edilmesi ile yetkileri de devrolunmaktadır. İşletme sahibi eğer ticaret yapılan yerin sahibi ise, kiracılık hakkının korunmasından bahsedemez. Müşterileri ticari işletmeye bağlayan ulaşım kolaylığına sahip bir yerde bulunması da işletmenin merkezinin temel unsurlardan biri olmasını sağlamaktadır. Böyle durumlarda işletmeci, ticari işletmenin gayrimenkulün de faaliyet göstererek kiracı sıfatıyla bulunabilir. Buradaki özellik ticari işletmenin bir başkasına devri halinde kiracılık hakkının önem kazanmakta olmasıdır (Akıntürk, 2005: 43).

Kiracılık hakkının, ticari işletmeyi devralan kişiye terk edilmesi durumunda 6570 sayılı Kanuna göre, kiralayanın razı olduğu takdirde sağlanmaktadır. Bir ticari işletmeyi tamamen satan ya da kira olarak veren ticari işletmeci kiralayan kişinin razı olması durumunda aralarında yaptıkları devir sözleşmesi ile birlikte mal veya mülk üzerindeki hakkını da ticari işletmeyi satan ya da kiralayan kişiye devretmiş olacaktır. Böyle bir durumda kiralayan kişinin izni olmadığı takdirde işletmenin eski yerinden yarar sağlanamayacak ve uzun bir süre çalışarak ticari işletmeye bağlı müşteri kitlesini kaybetme riski ile karşı karşıya kalmak gibi bazı sakıncalar oluşabilmektedir (Tuna ve Gürbüz, 2018: 36).

3- *Ticaret Unvanı*; Ticaret unvanı, bir tacirin ticari işletmesiyle ilgili işlemleri yaparken kullandığı addır. Ticaret unvanı tacirin 'ticari işletmesiyle' ilgili işlemleri için kullanıldığından işletmenin tanıtılmasını ve diğer işletmelerden ayırt edilmesini de sağlar. Bunun dışında kullanılan ticaret unvanının taciri müşterilere tanıtması (reklam işlevi) ve tacirin faaliyetlerinin kalitesi konusunda müşterilere güven telkin etmesi (garanti işlevi) gibi özellikleri de bulunmaktadır. Ayrıca ticaret unvanının diğer bir işlevinin ise tacirin dışında tacire ait olan ticari işletmeyi de tanıtması olduğu belirtilmektedir. Ticaret unvanı sadece tacirler tarafından kullanılabilir; tacir olmaya kişiler (esnaf) ticaret unvanı kullanamazlar (Arkan, 2017: 271).

Her ne kadar ticaret unvanı taciri tanımlamaktaysa da ticaret unvanının hem tacir hem ticari işletme bakımından sahip olduğu etkisi sebebiyle, ticaret unvanının devrine imkân tanınmıştır. Ticaret unvanının ticari işletme ile birlikte devredilmesi hususu TTK m. 11/3 hükmü ile TTK m. 49 hükmünde özel olarak düzenlenmiştir.

TTK m. 11/3'te işletmenin daimî unsurlarından biri olarak sayılan ticaret unvanı devir sözleşmesinde 'aksine hüküm bulunmadıkça' ticari işletmeye dahil sayılacaktır. Bu maddeden anlaşılabilirliği üzere, taraflar diledikleri takdirde ticaret unvanını ticari işletme devrinin kapsamı dışında bırakabilirler. Ancak taraflar sözleşmede ticaret unvanını kapsam dışında bırakmadıkları takdirde, ticari işletme devri sözleşmesi ticaret unvanının devrini de içerecek ve sözleşmenin ticaret siciline tescili ile beraber ticaret unvanı işletmeyi devralana geçecektir (Çelikboya, 2014: 206-207).

TTK m. 49/1 hükmüne göre, ticaret unvanının ancak ticari işletmeyle devri mümkündür. İlgili hüküm, tarafların yapacakları sözleşme ile işletmenin malvarlığı kapsamında bulunan ve taciri tanıtmaya yönelik ayırt edici işaret olan ticaret unvanının işletmeden ayrı olarak devrine izin vermemektedir⁴¹³. Ticaret unvanının işletmeden ayrı olarak devrinin yasak oluşu, ticaret unvanının belirli bir ticari işletmenin faaliyeti sonucunda değer kazanacak olmasına ve işletmeyi devretmeden sadece unvanının devredilmesinin halk arasında eski işletmenin faaliyette bulunduğu izlenimini oluşturabileceğine dayanmaktadır (Yalmankülâh, 2014: 80).

Ticari işletme ile unvanı devralan kimse, unvanı aynen kullanma hakkına sahiptir (TTK m. 49/2). Bununla birlikte, ticari işletmesiyle birlikte ticaret unvanını devreden kişi, devirden sonra yeni bir işletmeye sahip olduğu takdirde, devrettiği ticaret unvanını unvan üzerindeki tasarruf yetkisi kalkmış olacağından aynen kullanamaz. Devreden, bu unvanı ancak ayırt edici bir ek almak suretiyle kullanabilir. Ancak, ticaret unvanı taraflarca açıkça öngörülerek işletme devrinin kapsamı dışında bırakılmışsa, devreden ticaret unvanını aynen kullanma hakkına sahiptir (Akçaal, 2014: 116).

4- İşletme Adı; TTK m. 11/3'te işletmenin daimî unsurlarından biri olarak sayılan işletme adı devir sözleşmesinde 'aksine hüküm bulunmadıkça' ticari işletmeye dahil sayılacaktır. Türk Ticaret Kanunu'nda, işletme adına ilişkin bir tanım maddesi mevcut değildir. Ancak, Kanun'un 53. maddesinde 'işletme adına' ilişkin bir düzenleme mevcuttur (Doğrusöz vd., 2011: 156).

TTK m.53'te işletmenin unvanı, 'işletme sahibi ile alakalı olmaksızın direk işletmeyi tanıtmak amaçlı ve aynı nitelikleri taşıyan işletmelerden ayırt etmek için kullanılan adlardır' şeklinde ifade edilmiştir. Söz konusu madde işletme adını tanımlamamakla birlikte, işletmenin ayırt edici bir fonksiyon ifade ettiğini ortaya koymaktadır. İşletme sahibi, işletme unvanını seçip kullanmakla işletmesini kişiselleştirip, halka işletmenin unvanı altında tanıtılarak, işletmesine yönelik taleplerin sağlanması için çalışmalıdır. İşletme unvan örnekleri verecek olursak; Pelit Pastanesi, Şifa Eczanesi, Ülker Lokantası gibi unvanlar konulabilmektedir (Arkan, 2017: 283).

Güngör, Kanunda yer alan düzenlemelerden yola çıkarak işletme adını, 'İşletme adı, tacir ya da esnaf işletmesi olarak fark gözetilmeksizin, işletmeyi tanıtmaya ve benzer işletmelerden ayırt etmeye yarayan, kullanılması zorunlu olmayıp fakat kullanıldığı takdirde tescil edilmesi zorunlu kılınan, işletmenin malvarlığına dâhil bir unsurdur.' şeklinde tanımlamıştır (Güngör, 2004: 194-195).

Bunun yanı sıra sınavi malların haklarından doğan ve birbirlerine benzer nitelikleri taşıyan ticaret unvanı ile işletme adı arasında birtakım farklılıklar da bulunmaktadır. Farklılıkların bir kısmı şunlardır (Arkan, 2017: 284, Güngör, 2004: 195):

1- Ticaret unvanı, taciri tanıtmayı amaçlarken, işletme adı, işletmeyi diğer işletmelerden ayırt etmeye yöneliktir.

2- Ticaret unvanı kullanmak tacirler için bir zorunluluktur; ancak işletme sahibi tacir olsun veya olmasın işletmesini diğer işletmelerden ayırt etmek için işletme adı kullanmaya mecbur tutulamaz.

3- Ticaret unvanının aksine, işletme adının ticari işletmeden ayrı olarak devredilmesi mümkündür. Zira işletme adı hakkında uygulanacak hükümleri gösteren TTK m. 53'te, ticaret unvanının işletmeden ayrı olarak devrini yasaklayan TTK m.49/1'e yollamada bulunulmamıştır. Ayrıca, TTK m. 11/3 hükmü gereğince, işletmenin devri, devir sözleşmesinde aksine hüküm bulunmadıkça, işletme adının da devrini içermektedir.

5- *Know-How*; The knowledge how to do it' (nasıl yapıldığı bilgisi) ifadesinin kısaltılmış hali olan ve üzerinde görüş birliğine ulaşılmış bir tanımı bulunmayan 'know-how' kavramını, 'Bir ticari işletmenin mesleki faaliyetleri ile ilgili olan, teknik ve ticari alana ilişkin bilgi ve tecrübeleridir.' şeklinde ifade etmek mümkündür. Başka bir deyişle know-how, ekonomik faaliyetlerde (malların üretiminde, satımında, hizmetlerin sunulmasında, organizasyon ve yönetiminde) bulunan ticari işletmede kullanılan, bir patent ile korunmamış ya da genellikle gizli olmakla birlikte böyle bir nitelik taşıması zorunlu olmayan, teknik, ticari, idari, mali veya başka bir alana ait bilgi olarak da tanımlanmaktadır (Köselioğlu, 2007: 136-137).

Sınavi bilgilerin, deneyimlerin ve uygulama tekniklerinin, ticari işletmenin devri sözleşmesi ile karşı tarafa devredilmesi olanaklıdır. Know-how, rekabet ortamı oluşturmak için avantaj sağlayan ve sadece söz, yazı vb. gereçlerin kullanılması ile bir başkasına devri mümkün olan, açıkça bilgi ve tecrübeleri ifade etmektedir. Bilgi ve tecrübeyi karşı tarafa aktaran araçların maddi bir şey olabileceği gibi know-how alanının veya işçisinin eğitilmesiyle de gerçekleştirilebilir (Şen, 2012: 102-103).

Eğer ortada maddi olmayan bir durum söz konusu ise kaset, kelime, tablo, model, çizim, reçete, parça listeleri, direktif yazılar, film, elektronik bilgi bankaları, bilgisayarlar, bilgisayar programları gibi araçların somut hale getirilip devrinin yapılabilirliği, bu alanda işçinin eğitilmesi, mühendisinin ve alıcısının nezdinde gerçekleşen belirli bir prosesi açıklaması veya alıcının üretim mühendisine, sağlayıcının işletmesinde bulunan

belirli bir üretim serisini işletmesine imkan sağlayarak da soyutlaştırılıp devri yapılabilir (Arıcı, 2007: 142).

6- *Alan Adı (Domain Name)*; İnternette bir tanıtma vasıtası olarak kullanılan işletmeye ilişkin adlara ‘alan adı’ (domain name) denmektedir. Kullanılan alanın adı bir marka veya ticaret unvanı değilse, web sayfalarını bulmakta ve sayfaları birbirinden ayırt etmede kullanılan bir elektronik adres olup, bu anlamda her bir alan adından Dünya’da sadece bir tane bulunmaktadır (Bal, 2013: 321).

Alan adı, marka, ticaret unvanı ve işletme adı gibi ayırt etmek için kullanılan ad ve işaret, tanıtmak amaçlı gibi işlevlere sahiptir. Hukuki olarak da bu kategoriye dâhil edilmektedir. Öte yandan alan adı, ticari işletmenin marka ve patent gibi maddi olmayan unsurlarından birisini oluşturmaktadır. Dolayısıyla ticari işletmenin malvarlığı kapsamında olan alan adının da ticari işletmenin devri sözleşmesine dâhil olduğunun değerlendirilmesi gerekmektedir. Ancak unutulmalıdır ki, ticari işletmenin maddi olmayan unsurlarından olan alan adının devri, alan adı ve sahibi arasındaki sıkı bağlılık aranması sebebiyle, ancak alan adının tescil ve kullanımında esas olan hakkın devrinin belgelendirilmesi halinde mümkün olmaktadır (Güven, 2010: 29).

7- *Diğer Fikri Mülkiyet Hakları*; TTK m. 11/3’te sınai mülkiyet hakları kapsamında olan marka ve patent hakkının ve diğer fikri mülkiyet haklarının ticari işletmeden ayrı olarak devredilemeyeceğine ilişkin bir hüküm yoktur. Bu sebeple kural olarak işletmenin devri kapsamında olan bu unsurların devrin kapsamı dışında tutulması için bunun açıkça devir sözleşmesinde belirtilmesi gerekmektedir (Kayar, 2015: 67).

Marka hakkı, patent hakkı gibi sınai mülkiyet haklarının devrinin ne şekilde olacağı ise 6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu’nun 148. maddesi ile belirlenmiştir. İlgili madde, 556 sayılı mülga Kanun Hükmünde Kararname’nin 15. maddesinde, 554 sayılı mülga Kanun Hükmünde Kararname’nin 39. maddesinde ve 551 sayılı mülga Kanun Hükmünde Kararname’nin 86. maddesinde düzenlenen ‘hukuki işlemler’ konusuna getirilen değişiklikler ve yenilikler ile ilgilidir. Sınai mülkiyet haklarından olan marka, birtakım hukuki işlemlere konu olabileceğinden, markanın, tescil edildiği mal veya hizmetlerin tamamı veya bir kısmı için işletmeden bağımsız olarak devredilmesi mümkündür (SMK m. 148/2-6). Bir ticari işletmenin tüm aktif ve pasifleriyle devri (TTK m. 11/3, TBK m. 202) aksi kararlaştırılmadıkça markanın da devrine yol açar (Çağlayan vd., 2017: 81)

Yazılı olarak yapılan devir sözleşmesinde ‘marka devrinin’ geçerli olabilmesi için sözleşmenin noter tarafından onaylanmış olması gerekir (SMK m. 148/4). Bu hüküm, uygulamada kötü niyetli birden çok devir yapılması sonucunda ortaya çıkabilecek hak kayıplarını önlemeye yöneliktir. Devir işlemi taraflardan birinin talebi, ücretin ödenmesi ve yönetmelikle belirlenen diğer şartların yerine getirilmesi durumunda sicile kaydedilir ve Bülten’de yayınlanır. Kural olarak sicile kaydedilmeyen devir işlemi iyi niyetli üçüncü kişilere karşı ileri sürülemez (SMK m. 148/5). Sicile kaydın etkisi kurucu değil açıklayıcıdır. Bu çerçevede devralan, devirden haberdar olmayan (iyi niyetli) lisans alandan, lisans ücretinin kendisine ödenmesini isteyemez. Ancak garanti markası veya ortak markanın devri sicile kayıt halinde geçerli olacağından, buradaki tescil kurucu etkiye sahip olacaktır (SMK m. 148/7). Dolayısıyla devir, tescil ile geçerlilik kazanacaktır (Arkan, 2017: 315).

Markayı devralan kişi, onu mevcut durumuyla devralmaktadır. Buna göre; devir halinde, markayı devreden on yıllık koruma süresinin beş yılını kullanmış ise, devralan da geriye kalan beş yılı kullanır. Yoksa yeniden bir on yıllık süre başlamaz; fakat devralan süre bitiminde yenileme talebinde bulunabilir (Bahtiyar, 2017: 158).

4.2.2.3. Devrin Hüküm ve Sonuçları

Ticari işletmenin devredilmesiyle, devrin kapsamındaki unsurları da devir alana geçer. Devreden bu işletme sebebiyle tacir sıfatını yitirir.

Alacaklılar 2 yıllık süre içinde ister devir alana ister devir alana başvurmak suretiyle alacaklarını talep edebilirler. İşletmeyi devreden ve devralan, aralarında yapacakları anlaşmayla 2 yıllık müteselsil sorumluluğuna ilişkin bazı sınırlandırmalar öngörebilirler. 2 yıl süreyle hem devreden hem devralanın sorumlu olacağı borçlar devir tarihinden önceki borçlardır. Sonraki borçlardan yalnızca devralan sorumludur. Ticari işletmelerin birleşmesi işletmelerin birleşmesi ya da bir işletmenin diğerine katılması ya da birden fazla işletmenin bir araya gelerek yeni bir işletme meydana getirmesi şeklinde olabilir. Mevcut bir işletmenin aktif ve pasifiyle birlikte bir bütün olarak başka bir işletmeye katılması, yukarıda açıklanan bir malvarlığı veya işletmenin devri hükmündedir (Akgöl, 2018: 109).

Ticari işletme rehni kredi veren kişi ve kuruluşlar verecekleri kredi karşılığında kefalet gibi şahsi veya rehin (ipotek) gibi aynı teminatlar istemektedirler. Kefalet bir yana bırakılırsa, gayrimenkuller üzerindeki rehin hakkı tapu siciline tescil ile menkul mallar üzerindeki hakkı ise zilyetliğin rehin alana devri suretiyle gerçekleştirilir (Karaman, 2006: 76).

- Rehin hakkı sınırlı aynı haklıdır. Kullanma hakkı vermez. Sadece sattırma hakkı verir sağlam bir haklıdır. Rehinli mal satıldığında kimde olursa olsun rehin hakkı devreye girdiği an alınır
- Kredi vereninde aldığı rehinli malları kullanmaksızın muhafaza etmesi gerekecektir.
- Ticari işletme rehni kanunu çıkarılmıştır. Kanunun amacı, ticari işletmenin menkul mal ve haklardan oluşan mal varlığını bir bütün olarak gayrimenkullere benzer bir şekilde teslim gerek olmadan rehin etme hakkı imkânı tanımaktır. Böylece tacirler hem işletmelerini güvence göstermek hem de işletme unsurlarını teslim etmek zorunda kalmaksızın kredi ihtiyaçlarını karşılayabileceklerdir.

4.2.3. Bağımsız Olma

Bir başka işletmenin kendi iradesine bağlı kalmaksızın faaliyetlerinin yürütülmesidir. Bir işletmenin iktisadi anlamda var olabilmesi için faaliyetlerinin bağımsız olarak yapılması gerekmektedir. Bunun dışında tacire bağlı olarak faaliyet gösterenler tacir yardımcılarında (ticari mümessil, ticari vekil) ticari işletmenin diğer özelliklerini taşısa bile bağımsız olmadıklarını ve tacire bağlı faaliyet gösterdikleri için de ticari işletme olarak görülememektedirler (Karahana ve Arslan, 2001; 6). Ancak idari bağımsızlığı taşınmamasına rağmen örneğin üniversiteye ait basımevi ticari işletme sayılmaktadır (TTK. m. 11-12/5). Yine buna karşılık bir acentaların, tellallık yapanların ya da komisyoncuların kurup işlettiği kurum veya kuruluşlar süreklilik göstermesi ve bağımsız olarak faaliyet gösterdikleri için ticari işletme sayılmaktadırlar (TTK. m. 12/12).

4.2.4. Esnaf İşletmesi Sınırını Aşmak

Ticari işletmenin temel unsurlarından biri olan ve TTK (Yeni Ticaret Kanunu) madde 15 uyarınca esnaf; ister belli bir yere bağlı kalmayıp gezerek, dolaşarak iş gören,

ister bir mekânda ya da bir sokağın belirli bir yerinde sabit duran, ekonomik faaliyetlerini nakdi sermayesinden çok emek çalışmasına dayandıran ve kazancını Bakanlar Kurulu tarafınca çıkarılacak Kararname'ye göre belirlenen sınırı aşmayan (ancak geçimini sağlamaya yetirebilecek düzeyde az olan) sanat ve ticaret sahibi kişidir. Fakat bu tanım yetersiz kalarak ticari işletme-esnaf işletmesi ayrımını tam olarak tanımlayamamaktadır. Bir kişinin esnaf sayılabilmesi için ilk şart; bu kişinin faaliyet alanının 'Esnaf ve Sanatkâr Tacir ve Sanayiciyi Belirleme Koordinasyon Kurulu'nca' belirlenen esnaf ve sanatkâr meslek kollarına dâhil olarak (Ayhan, 1992; 55);

*Basit usulde vergilendirilenler

*İşletme esaslı hesabına göre defter tutanlar: Vergi Usul Kanunu 177. maddesindeki sınırları aşanlar tacir ve işletmeleri ticari işletme sayılırken; aşmayanlar ise esnaf ve işletmeleri de esnaf işletmesi sayılmaktadır.

Ekonomik faaliyetlerini nakdi sermayeden ziyade ortaya emek koyarak çalışan ve ancak geçimini sağlayabilecek derecede bulunan işletmelere esnaf işletmesi denilmektedir. Ticari işletmelerde ise varlıkları için, gerçekleştirilen ticari faaliyetin ortaya emek koyarak çalışmasından çok nakdi sermayeye dayandırılması ve elde edilen gelirin tacirin geçimi nakdini karşılayacak olan miktardan daha fazla olması gerekmektedir (Doğanay, 1990; 135).

4.3. Ticari İşletmeler

TTK'nın ikinci kitabında ticaret ortaklıkları ile ilgili hükümlere yer verilmiştir. Ticaret ortaklıkları kollektif, komandit, anonim, limited ve kooperatif ortaklıklardır (TTK md. 124/1). Yukarıda sözü edilen bu ortaklıklardan kollektif ve komandit ortaklıklar kişi ortaklığı, anonim, limited ve sermayesi paylara bölünmüş komandit ortaklıklardır (TTK md. 124/1).

- Kişi Ortaklıkları
 - Kollektif Ortaklık
 - Komandit Ortaklık
- Sermaye Ortaklıkları
 - Anonim Ortaklık
 - Limited Ortaklık
 - Sermayesi Paylara Bölünmüş Komandit Ortaklık

Ticari işletmelerle ilgili genel hükümler,

- Kollektif,
- Komandit,
- Limited,
- Anonim
- Kooperatifler

için geçerli olan hükümlerdir. İlgili kanunun 126. Maddesinde ticari işletmelere uygulanacak hükümler ve bu hükümlerin sıralaması hakkında düzenlemeler yer almaktadır. Borçlar Kanunu'nun 26. ve 27. Maddelerinde yer alan hükümlerde göz önünde bulundurularak ticaret işletmelere uygulanacak hükümler aşağıda sıralanmaktadır ((Mutluer ve Uçaryılmaz, 2014: 95; Köse, 2016: 87; Taşkent, 2012: 123):

- Emredici hükümlerin yer aldığı Borçlar Kanunu (BK m. 26-27)
- Ortaklık sözleşmesine ait hükümlerin yer aldığı Türk Ticaret Kanunu (TTK md. 340, 579)

- Ortaklık türleri ile ilgili yeden hükümlerin yer aldığı Türk Ticaret Kanunu (TTK md. 211-644 ve KoopK'da yer alan emredici olmayan hükümler)
- Tüzel kişiliğin yer aldığı Medeni Kanun'u hükümleri (MK md. 47-55)
- Ticaret ortaklıkları ile ilgili genel hükümlerin yer aldığı Türk Ticaret Kanunu (TTK md. 124-210)
- Borçlar Kanunu'nda yer alan adi ortaklık hükümleri (BK md. 620)
- Türk Ticaret Kanunu'ndaki diğer ticari hükümler (TTK md.1)
- Ticari örf ve adet (TTK md. 1,2)
- Medeni Kanun'da yer alan genel hükümler (MK md. 1).

4.3.1. Ticari İşletmelerin Ortak Özellikleri

Ortaklığa konulacak sermaye ve ortaklık borçlarından sorumluluk vb. konularda Türk Ticaret Kanunu ortak esaslara yer vermiştir. Ticaret ortaklarının ortak özelliklerinden bahsederken ortakların kişisel alacaklarının durumuna ve farklılıklara da yer vereceğiz.

4.3.1.1. Tüzel Kişilik

Ticaret işletmelerin en esas özelliklerinden biri de tüzel kişiliğe sahip olmalarıdır. Ticaret işletmelerinin ortaklıklarından bağımsız nitelikte bir tüzel kişiliğe sahiptir. Ticari işletmeler ilgili kanun olan TTK'nın 125. Maddesi uyarınca tüzel kişilik kazanmaktadırlar. Ticari işletmeler böyle bir tüzel kişiliğe sahip olduklarından, işletmedeki malların sahibi ortaklar değildir. İşletmedeki mallar ortaklığa ait mallardır. Tüzel kişilik sonuç olarak, ticari ortaklıklarının sahip oldukları bir ticaret unvanına, yerleşim alanlarına, vatandaşlığa ve ehliyete sahiptir. Tüzel kişiliğe sahip olan ortaklıklarda, tüzel kişiliğe bağlı olarak aktif ve pasif dava ehliyetine de sahip olmaktadır (Kömürcü, 2015: 56).

Ticari işletmelerin tüzel kişiliği kazanabilme şekli, şirket türüne uygun olarak farklılıklar gösterebilmektedir. Fakat ticari tüm işletmeler, ticaret siciline tescil edildiğinde zaten tüzel kişiliği kazanmaktadırlar. Ayrıca tüzel kişiliğe sahip işletmenin kendine ait mal varlığı bulunmaktadır. Söz konusu varlık üzerinde tasarrufta bulunacak olan ise, işletmenin yetkili organlarıdır (Bahtiyar, 2012: 93).

TTK'nın 16/1 maddesi uyarınca, ticari işletmeler tacir olduğundan, ticari işletme hakkındaki kanunlar doğrultusunda bir ticaret unvanı seçmek ve bu unvanı kullanması gerekmektedir. Bu unvan aynı zamanda ticaret siciline tescil ettirilir ve ticari sicil gazetesinde ilan edilir (TTK md. 40/1).

4.3.1.2. Sınırlı Sayı İlkesi

Türk Ticaret Kanunu'nun 124. maddesinin 1.Fıkrasında sayılmış ve adı geçen ticaret şirketleri (kollektif, komandit, anonim, limited ve kooperatif) niteliğinin haiz olduğu sınırlı sayı ilkesi (numerus clausus) kabul edilerek belirtilmiştir. Bu tespiti dayandırılan bahsedilen hükümde kullanılan 'ibarettir' kelimesi bir sınırlandırıcı ifade şeklini belirlemektedir. Kanun'da bahsi geçen şirketlerin gerçek ve tüzel kişiler tarafınca karakteristik özelliklerinin karıştırılarak yeni bir şirket oluşturulamaması ve bu şirket türleri dışında bir ticaret şirketi kurulamaması ticaret şirketlerinin sınırlı sayıda belirlenmiş olmasının en önemli hukuki sonucudur. Ticaret şirketlerinin belirtilen bir sayıda olması nedeniyle gerçek ve tüzel kişiler tarafınca kurularak anılan şirket türleri

dışında bir ticari işletme kuramamaları ve kanunda geçen şirketlerin karakteristik olarak özelliklerinin karşılaştırılması da yine yeniden bir şirket türü oluşturulamamasına sebep veren önemli bir hukuki sonuçtur. TTK'da ticaret şirketi türlerine özgü ayırt edici özellikleri taşıyamaması durumunda, varsayarak bir şirketin, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun (TBK) 620. maddesinin 2.fıkrasında geçen 'Bir ortaklık, kanunla düzenlenmiş ortaklıkların ayırt edici niteliklerini taşıyamıyorsa, bu bölüm hükümlerine tabi adi ortaklık sayılır.' hüküm gereği adi şirket olarak nitelendirilecektir (Yıldız, 2006: 325).

4.3.1.3. Hak Ehliyetinin İşletme Konusu ile Sınırlı Olmaması (Ultra Vires'in Kaldırılmış Olması)

6762 sayılı TTK'da kaldırılan ticaret şirketlerine ait hak ehliyetinin şirket sözleşmelerinde yazılı olarak geçen işletme konusuyla sınırlandırılmıştır. Fakat sonucunda şirketin işletim faaliyetleri kapsamı dışında olan bir işlem bile şirketi ilgilendirmiyor ve yok olarak hükmünde kabul görülmektedir. Ultra vires adında yapılan bu yaklaşım aslında İngiliz Hukuk Sistemi'ne dayanan teori olarak adlandırılmaktaydı (Poroy, vd., 2014: 19).

Bu teori Avrupa Birliği (AB) düzenlemelerinin etkisiyle tarihsel süreç içerisinde gittikçe zayıflamış ve Ultra Vires teorisine Türk Kanun koyucusu da Avrupa Ekonomik Topluluğu'nun (AET) 68/151 ve 2009/101/AT sayılı Yönergelerine paralel olarak, 6102 sayılı yeni Türk Ticaret Kanunu ile tamamen ayrılmıştır. Yürürlükten kaldırılan 6762 sayılı TTK'nın 137. maddesinin yerine geçen TTK'nın 125. maddesine göre 'Ticaret şirketleri, Türk Medenî Kanununun 48. maddesi dahilinde bütün haklardan faydalanabilir ve borçları üstlenebilirler'. Ultra Vires teorisinin ardından sonuç olarak ticaret şirketleriyle birlikte anonim şirketlerinin de hak ehliyetinin çizgisini işletmenin konusunu oluşturmayacak; Türk Medeni Kanunu'nun 48. maddesinde de bahsi geçen, diğer ticaret şirketlerinde olduğu gibi bu şirketlerde de cinsiyet, yaş, hısımlık gibi doğuştan gelen insanın fitratıyla ilişkin niteliklere özgü olanlar dışındaki bütün haklara ve borçlara karşı uzmanlaşacaktır (Yıldız, 2011: 115).

TTK m. 371/2 hükmünü ise konunun anonim şirketler hukuku içerisindeki özel görünümünü oluşturmaktadır. Bu düzenlemeye göre 'Temsil yetkisi olanların, üçüncü kişilerle, işletme konusunun dışında kalan faaliyetler şirketi bağlamakta; eğer ki üçüncü şahsın, faaliyetin işletme konusu dışında kaldığını bilmesi veya bu durumun haddinden fazla bilinebilecek durumda olduğu da ispatlanırsa şayet, şirket esas sözleşmesinin ilân edilmiş olmasına ve bu hususun ispatı açısından da tek başına yeterli delil bulunamayacağı anlatılmaktadır'. Bahsedilen bu kanunla beraber şirketi temsilen yetkili sahiplerinin işletme konusu dışında kalan işlemlerinin e-TTK dönemindeki gibi 'yok' hükmünde kabul görmediği ve fakat şirketi ilkeleri olarak bağlı tutacağı razı olunmuş; ancak kendisiyle birlikte işlem yapılan üçüncü kişi, işleminin şirket işletme konusunun dışında kaldığının bilinmesi veya durumun olması gerekenden fazlasıyla ne durumda olduğunun ortaya çıkarılması halinde şirketi alakadar etmeyeceği genel kuralına istisnai durum olarak yer verilmiştir. Bu hususta, anonim şirketin ana sözleşmesinin tescillenmesi ve ilân edilmiş olmasında durumun kanıtlanabilirlik durumu ve bir tek dahi yeterli delili bulamadığından, dolayısıyla bu konu açısından ticaret sicilinin olumlu işlevlerini icraya maruz kalmayacağı kabul edilmektedir (Özkorkut, 2017: 3-5).

4.3.1.4. Sermaye

Sermaye, geleneksel şirket kavramında kabul görülen bir terim olarak karşımıza çıkmakta ve beş ögeyi oluşturan kişi, sözleşme, sermaye, ortak amaç ve bu niteliklerin uğruna birlikte çaba sarfetme (affectio societatis) ilkelerinden bir tanesi olmaktadır. Şirketin ilkelerini oluşturması açısından da ortaklar şirkete sermaye koyma yükü altına girmektedirler (RG. 28.02.2012, S. 28395).

Muhasebedeki sermaye kavramına bakıldığında ise teknik olarak bir şirket bilançosunun pasif kısmında yer alan itibari değeri yansıtmaktadır. Ticaret hukuku yönünden bakıldığında ise sermaye, şirketin, hedeflerine ulaşması için kullandığı, minimal ölçü değerini ve nelerin olması gerektiği konusu hakkında Türk Ticaret Kanunu'nda düzenlenen olması gereken zorunlu bir unsur olarak geçmektedir.

Ticaret şirketlere asgari sermaye zorunluluğu diğer şirketler arasından anonim ve limited şirketleri için öngörülmüştür. Anonim şirketler tarafından esas sermaye sistemini benimsemiş olması şirket açısından miktar olarak elli bin Türk Lirası; halka kapalı şirketler açısından kayıtlı sermaye sistemine göre de bu miktar yüz bin Türk Lirası olarak belirlenmiştir (m. 332/1). Halka açık anonim ortaklıkların kayıtlı sermaye sistemine göre de SPK'nın 'Kayıtlı Sermaye Sistemi Tebliği'nde (II-18.1)' maddesince yine yüz bin Türk Lirası minimal sermaye olarak belirlenmiştir (m. 5/3). Limited şirketlerin de başlangıç olarak kurulması için de şirketi kuranların tamamının en az on bin Türk Lirası sermayeyi ortaya koymuş olmaları gerekmektedir (m. 580/1).

4.3.2. Ticari İşletmelerde Birleşmeler

Bir şirketin ya da birden fazla şirketin bir araya gelmesiyle veya bir şirketin başka bir şirketi satın alma yoluyla aynı çatı altında toplaması sonucu ile birlikte gerçekleştirdikleri faaliyetler olarak tanımlanmaktadır.

Şirketler, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu (TTK) hükmü çerçevesinde;

- Rekabeti aza indirmek,
- Pazar payını arttırılması,
- Verimliliğin arttırılması,

• Düzenli olarak anahtar girdinin (hammadde vb.) tedarikini sağlayarak maliyet avantajlarını oluşturmak veya fırsat değerlendirmelerin de farklı, aynı ya da benzer sektörlerdeki şirketler ile birleşebilmektedirler (Teksoy, 2014: 1).

Birleşmeyle, devralan şirket devrolunan şirketin mal varlığını bir bütün halinde devir alabilir. Birleşmeyle de devrolunan şirket sona erer ve ticaret sicilinden silinmektedir.

Anonim ve limited şirketler, Bir şirketin diğer bir şirketi devir alması sonucunda, teknik olarak devir olarak birleşme veya yeni bir şirketin kendi içerisinde tekrardan bir araya gelerek oluşarak teknik anlamda yeni kuruluş şeklinde birleşme olarak tanımlanmaktadır.

Sermaye şirketleri; Sermaye şirketleriyle, Kooperatiflerle ve devri alan şirket olmaları kaydıyla, kolektif ve komandit şirketlerle birleşebilmektedirler.

Şahıs şirketleri; Şahıs şirketleriyle devri yapılan şirket olmaları kaydıyla, sermaye şirketleriyle, devri gerçekleşen şirket olmaları kaydıyla kooperatiflerle birleşebilmektedirler (TTK: Md:136).

4.3.2.1. Tasfiye Halindeki Bir Şirketin Birleşmeye Katılması

Tasfiyesi yapılan bir şirketin henüz malvarlığı dağıtılması başlanmadıysa ve devri gerçekleşen şirket olması kaydıyla, birleşmeye katılabilmektedir.

(Değişik: 26/6/2012-6335/10 md.) 1. Fıkrasında geçen şartların varlığı, devri alan şirketin merkezinin bulunduğu bölgenin ticaret sicili müdürlüğüne ibraz edilen belgelerle ispatlanabilir (TTK, Md: 138).

4.3.2.2.Sermayenin Kaybı veya Borca Batıklık Halinde Birleşmeye Katılma

Şirket sermayesinin kanuni yedek akçeleri toplamından yarısı kadar zararlar kaybettiğinde ve borca batmış bir duruma maruz kaldıysa, kaybedilen sermayeyi ya da gerektiği durumda borca batıklık durumu karşılayacak durumda miktarını serbestçe ya da tasarruf eden öz sermayeye sahip olan bir şirketle birleşme gerçekleştirebilir.

(Değişik: 26/6/2012-6335/11 md.) 1. Fıkrasında geçen şartın gerçekleşmesi sonucunda belgelerin ispatını devri alan şirket tarafından bulunduğu bölgenin merkez ticaret sicili müdürlüğüne ibraz edilmesi şarttır (TTK, Md: 139).

4.3.2.3. Ortaklık Payları ve Hakları

Devri alan şirketin hisseleri ve hakları üzerinde istek de bulunabilme hakları olduğunda, devri yapılan şirket ortaklarının da mevcut ortaklık hisselerini ve haklarını karşılayabileceği değerlerde hakları vardır. Birleşmeye katılan işletmelerin malvarlıklarının karşılığı oy haklarının oranına ve önem taşıyan diğer hususlar dikkate alınarak hesaplanırken bu istem hakkı doğmaktadır. Ortaklık hisselerinin değişim payları hesaplanırken devri yapılan işletme ortaklarına tahsis olunan ve hisselerinin gerçek değerinin onda birini aşmaması kaydıyla bir denkleştirme yapılarak ödenmesi makul görülebilir. Devri yapılan şirket hisselerinin oydan yoksun olması o şirketin ortaklarına aynı değerde oydan yoksun ya da oy hakkına haiz paylar verilir. Gerçekleşen devir işlemi sonucu şirkette bulunan mevcut hisselerle ilgili imtiyaz hakkı karşılığında aynı şekilde ve eşdeğerde karşılık ya da haklar karşı tarafa yani devir alan şirkete verilir. Devralan şirket, devrolunan şirketin intifa senedi sahiplerine, eş değerli haklar tanımak veya intifa senetlerini, birleşme sözleşmesinin yapıldığı tarihteki gerçek değeriyle satın almak zorundadır (Nazalı, 2013: 65).

4.3.2.4. Ayrılma Akçesi

Birleşmeye dâhil olan şirketler sözleşmelerinde ortaklara devri alan şirkette hisse ve ortaklık haklarından doğan kazanç ve kazancı olacak şekilde şirket hisselerinin gerçek karşılığına denk gelen ayrılma akçesi arasında seçim yapma hakkını tanıyabilmektedirler. Sözleşme de ise sadece birleşme akçesinin verilmesi hakkında öngörü sahibidirler (TTK Md. 141).

4.3.2.5. Sermaye Artırımı

Devri gerçekleşen şirket, devir işlemini gerçekleştirirken yapılan birleşmede devrolunan şirketin haklarını koruyabilmesi adına sermayesini gerekli düzeyde artırmak zorundadır. Birleşme işleminde aynî sermayeye ile ilgili yapılan düzenlemelerde Sermaye Piyasası Kurulu kaydına alınmasına ilişkin olan durumlar haricinde halka açık

anonim şirketlerde, yeni payların halkın arzına dair hükümler uygulanmaz (TTK Md. 142).

4.3.2.6. Yeni Kuruluş

24.04.1969 tarihli ve 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu'nun aynı sermaye konulması ile ilgili düzenlemeler en az düzeydeki ortak sayısına ilişkin hükümleri dışında kalan maddeleri yeni bir şirketin kuruluş aşamasında tekrardan birleşmesi sonucu ortaya çıkan işlemlerinde uygulanmaktadır (6102 TTK Md. 143).

4.3.2.7. Ara Bilanço

Birleşmeye katılan şirketler birleşme sözleşmesinden itibaren atılan tarih ve bilanço tarihi arasında altı aydan fazla zaman geçirdiyse veya son bilanço çıktısının alınmasından sonra ve birleşme sonucu şirketlerin varlıklarında önemli değişiklikler olmadıysa şirketler ara bilanço çıkarmak zorundadırlar. Ara bilançoya yıllık bilançoya ilişkin gizli olmak kaydıyla hüküm ve ilkeler uygulanmaktadır. Ara bilanço için;

Fizikî envanter çıkarılması gerekli değildir;

İşletmenin son bilançosunda kabul gören değerlemeler, sadece ticari defterdeki hareketler ölçüsünde değiştirilir;

Bunlar arasından amortismanlar değer karşılıkları ve bunların düzeltmeleri ile ilişkin ticari defterlerden anlaşılamayan işletmeler için önem verilen kayda değer değişiklikler dikkate alınmaktadır (TTK Md. 144).

4.3.2.8. Birleşme Kararı İle Birleşme Tarihi Arasındaki Artış ve Azalışlar

Birleşmeye katılan şirketlerin mal varlıklarında önemli bir değişiklik meydana gelmişse birleşmeye katılan şirketler birleşme sözleşmesinin imzalandığı tarih itibarıyla bilanço günü arasında altı aydan fazla bir süre geçmediyse veya son bilançonun çıkarılması tarihinden itibaren bir ara bilanço çıkarmak zorundadırlar. Ancak burada önemli değişiklikler olsa bile şirket yetkili kurulları bu konuda değişikliğin gerekli olmadığına ilişkin olarak karar alabilirler.

Bu aradaki değişiklik doğal olarak her iki şirketin olağan ticari faaliyetinden kaynaklanabileceği gibi önemli tasarruflarda bulunması nedeniyle de olabilir. Kanaatimizce olağan ticari faaliyet nedeniyle ortaya çıkan farklar için herhangi bir düzeltme gerekmez. Ancak olağan faaliyet sırasında da çok önemli değişiklikler olmuş ise, örneğin ekonomik kriz nedeniyle şirket çok zarar etmiş ve piyasa değeri önemli ölçüde düşmüş ise bu durumda karar almak gerekir.

Değişiklikler için çıkarılacak olan ara bilançoda, fiziki envanter yapılması şart değildir. Birleşmeye temel konusu olan son bilançoda kabul edilen ölçütler, sadece ticari defterdeki hareketler ölçüsünde değiştirilir; şirket amortismanının da ise değer düzeltmeleri ve karşılıkları ile ticari defterler üzerinden anlaşılmadığı takdirde işletme için önemli değer değişiklikleri de dikkate alınmalıdır (Nazalı, 2013: 66)

4.3.2.9. Birleşme Sözleşmesi ve Birleşme Raporu

Yazılı bir şekilde beyan edilmesi gereken birleşme sözleşmesi, birleşmeye katılan şirketlerin yönetim organları tarafından imzalanır ve genel kurullara onaylatılır. Birleşme sözleşmesinin içeriğinde ise aşağıdaki maddeler sıralanmaktadır (Kocaer, 2013: 84);

- Birleşmeye katılan şirketlerin ticaret unvanlarını, hukuki türlerini, merkezlerini; yeni kuruluş yolu ile birleşmiş ise, yeni şirketin türünü, ticaret unvanını ve merkezini,
- Şirket paylarının değişim oranını, kabul görülmüşse denkleştirme tutarını; devir olunan şirket ortaklarının, devri alan şirketteki paylarına ve haklarına ilişkin açıklamaları,
- Devri alan şirketin, imtiyazlı ve oydan yoksun payların sahipleriyle intifa senedi sahiplerine tanıdığı hakları,
- Şirket paylarının değiştirilmesinin şeklini,
- Birleşmeyle iktisap edilen payların, devralan veya yeni kurulan şirketin bilanço kârına hak kazandığı tarihi ve bu isteme ilişkin bütün özellikleri,
- Hisse yerine ayrılma akçesinin kararlaştırılmış olması halinde bunun miktarı,
- Devri yapılan şirketin işlem ve fonksiyonlarını devri alan şirket hesabına yapılmış sayılacağı tarihi,
- Yönetime ait bölümlere ve yönetici ortaklara verilen özel yararları
- Gerekğinde sınırları olmaksızın sorumlu ortakların isimlerini, içermesi zorunludur.

Birleşmeye katılan şirketlerin yönetim organları, ayrı ayrı veya birlikte, birleşme hakkında bir rapor hazırlamak zorundadırlar.

Bu raporda; birleşme sözleşmesinde konusu olan birleşmenin amacı ve sonuçları şirket hisselerinin değişim oranı ve kabul görülen denkleştirme akçesi; devri yapılan şirket ortaklarına devralan şirket adı altında tanımlanmış ortaklık hakları gereğince ayrılma akçesi miktarı ve şirket hisse ve ortaklık haklarının yerine ayrılma akçesinin verilmesi sebepleri, değişim oranlarını belirlemek adına hisselerinin değerlemesine ilişkin özellikler, gerekli duyulduğunda ise devri alan şirket tarafınca miktarın artırılması, uygun görüldüğü takdirde devri yapılan şirket ortaklarına birleşme sebebiyle verilen ek ödemeler ve diğer kişisel edim sorumlulukları ile kişisel yükümlülükler, birleşmede birleşmeye dahil olan şirket işçilerinin etkileri ile olabilirse sosyal plan içeriği, yine birleşmeye dahil olan şirketlerin alacaklılarının etkileri, gerekli görüldüğü takdirde ilgili makamlardan alınan tasdik, hukukî ve iktisadi açıdan açıklanabilir ve gerekçeleri belirtilebilir (Dinç, 2011: 258).

Yeni kuruluş yoluyla birleşme işleminde birleşme raporuna yeni şirketin ana sözleşmesinin de eklenmesi gerekmektedir. Eğer tüm ortaklar onaylar ise küçük ölçekli şirketler birleşme raporunun düzenlenmesinden vazgeçebilirler. Böylece küçük ölçekli şirketler için bu işlemin daha az maliyetli ve daha hızlı olması amaçlanmaktadır (Nazalı, 2013: 66-67-68).

4.3.2.10. İnceleme Hakkı ve Malvarlığında Değişiklikler

Birleşmeye katılan şirket ortaklarının birleşme dokümanlarını inceleme hakkı bulunmaktadır. Buna göre birleşmesi gerçekleştirilen şirketlerin her birinin merkezleriyle birlikte şubelerinde ve halka açık anonim şirketlerde SPK tarafından kabul görüleceği yerlerde genel kurul karar almazdan önce otuz günün içerisinde;

birleşme sözleşmesini ve raporunu son üç yılın yılsonu finansal tabloları ile beraber yıllık faaliyet raporlarını, gerektiğinde ara bilançosunu, ortakların intifa senedi sahipleriyle şirket tarafından ihracı yapılmış menkul kıymet hamillerinin, menfaati olan kişilerin ve bununla ilgilenen herkesin incelemesine sunmakla sorumludur. Bunlar ilgili şirketlerin internet sitelerinde de yayınlanır. Ortaklar eğer isterlerse bu birleşme sözleşmesi ve raporu ile finansal tablolardan kendilerine bir örnek verilmesini talep edebilirler. Bunlar için, herhangi bir değer veya gider karşılığı ödemek zorunda değildirler. Birleşmeye katılan şirketler, Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde yayımlanan ve internet sitelerine de konulan ilanda, ortakların söz konusu belgeleri inceleme hakkının olduğunu açıkça belirtmek zorundadırlar (Mühim, 2012: 135).

Küçük ölçekli şirketler, tüm ortakların bu durumu onaylaması halinde inceleme hakkını kullanmaktan vazgeçebilirler. Birleşmede mevcut şirketlerden birinin aktif ya da pasif değerlerinde birleşme sözleşmesinin atılan imza tarihiyle yapılan sözleşmenin genel kurul onayına sunulacağı tarih arasında önemli bir gelişme oluşmadığı takdirde yönetim organı kendi genel kuruluna ve birleşmeye katılan diğer şirketlerin yönetim organlarına bu durumu yazılı olarak bildirmelidir. Birleşmede konusu olan tüm bu işletmelerin yönetim organları birleşme hakkında sözleşmeyle alakalı oluşan değiştirilme ya da birleşmenin vazgeçilmesi durumunda alınan kararların gerekli olup olmadığını öngörürler ve böylece herhangi bir sonuca bağladıklarında onaylarına sunma önerisini geri çekilebilmektedirler. Aksi durumda yönetim organı genel kurulda sözleşme de geçen birleşme unsurları için yeniden uyarlamaya ihtiyaç duyulmadığını ifade ederek gerekçesini açıklayabilir (TTK Md.150).

4.3.2.11. Birleşme Kararı

Birleşme sözleşmesini yönetim organı genel kurulda sunar ve bu sözleşme genel kurulda;

a) Genel kurulda mevcut bulunan oyların dörtte üçünün olması ile Kanun'da geçen 421. maddesinin 5. Fıkra bendinin saklı olması kaydıyla, anonim ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerde, sermayenin çoğunluğunun esas ya da çoğunluğunun yansıtması şartı,

b) Genel kurula ait oyların dörtte üçüne sahip olmaları ile kooperatif tarafından devir alan sermaye şirketlerinde, sermayenin çoğunluğunu temsil etmesi şartı,

c) Tüm ortakların dörtte üçünün oylarının olması ile limited şirketlerde, sermayenin en az dörtte üçünü temsil eden paylara sahip olmaları şartıyla onaylanması zorunludur.

Anonim ve sermayesi paylara bölünmüş olan komandit şirket bir limited şirketi tarafından devrinin alınması ilaveten eklenen sorumluluk ve kişisel eylemlerden doğan sorumluluklar da kabul görülüyorsa veya mevcut olan genişletilebiliyorsa, bütün şirket ortaklarının oy birliğinin sağlanmasına gerek duyulmaktadır (Güçlü, 2014: 22).

Birleşme sözleşmesinde eğer ayrılma akçesi öngörülüyorsa ve devir yapan şirket bir şahıs şirketi ise hakkını haiz ortaklarının, fakat sermaye şirketi ise şirkette bulunan mevcut oy haklarının %90 olarak oy oranının olumlu olarak onaylanması şarttır. Devrolunan şirketin işletme konusu hakkında birleşme sözleşmesi için değişiklik kararı öngörülüyse hem birleşme sözleşmesinin hem de şirket sözleşmesinin değiştirilmesi için gerekli sayıya ulaşarak onaylanması zorunludur (Nazal, 2013: 69).

4.3.2.12. Birleşmenin Kesinleşmesi

Birleşmeye katılan şirketler birleşme kararı alır almaz, yönetim organları, birleşmenin tescili için ticaret siciline başvuru yapabilirler. Burada birleşme kararından kastedilen birleşmeye ilişkin genel kurul kararıdır. Devri alan şirket, birleşmenin gereğince sermayesini artırmışsa, ek olarak esas sözleşme değişikliklerini de ticaret siciline tescil ettirebilir. Genellikle bu işlem eş zamanlı olarak yapılmalıdır. Devri alan şirket esas sermayesini devrolan şirketin varlıkları karşılığında artırabilir (Pulaşlı, 2013: 34).

Devrolunan şirket, birleşmenin ticaret siciline tescili ile infisah eder. Birleşmenin tescili devrolan şirketi kendiliğinden sona erdirir. Eğer devrolan şirket ve devralan şirketin ticaret sicillerine tescil tarihlerinin farklı olması durumunda devrolan şirketin ticaret siciline tescil tarihin esas alınması gerekmektedir. Çünkü bu tarih itibarıyla devrolan şirketin hukuki kişiliği sona erdiği için daha sonra yapılan işlemleri açıklamak ve izah etmek mümkün gözükmemektedir (Nazalı, 2013: 69-70).

4.3.2.13. Birleşmenin Hukuki Sonuçları

Birleşme, birleşmenin ticaret siciline tescil edildiği andan itibaren onayını kazanmaktadır. Tescil ettirilirken devri gerçekleşen şirketin bütün aktif ve pasif hareketleri otomatik olarak devri alan şirkete geçmektedir.

Devri gerçekleşen şirketin ortakları kendiliğinden devri alan şirketin ortakları olmaktadır. Bunun sonucunda ise devri alan şirket kendi adına ama şirketin hesabına hareket eden kişinin elinde bulunduğu hisseler ile devri olan şirket kendi adına ama bu şirket hesabına hareket eden kişinin mevcut hisseleri için olmamaktadır (TTK Md:153).

4.3.2.14. Sermaye Şirketlerinin Kolaylaştırılmış Şekilde Birleşmesi

TTK'nın 155. maddesi gereğince sermaye şirketlerinin birleşmesi kolaylaştırılarak düzenleme altına alınmıştır.

Kolaylaştırılan birleşme kuralları sadece sermaye şirketlerine uygulandığından, şahıs şirketleriyle kıyaslandığında uygulanması mümkün olmamaktadır. Kolaylaştırılmış birleşme temelinde aralarında hiç ilişkisi olmayan iki yabancı şirketin birleşmesi az olan hisse sahipleri bakımından olası risklerin ortaya çıkması ya da birbirleriyle yakından alakalı olan şirketlerin birleşmesinde hiç mevcut olmadığını ya da çok önemsiz olduğunu taşımaktadır. Bu sebeple normal bir birleşme de kabul görülen şirketi korumak adına uygulanan hükümlerin kolaylaştırılmış birleşmede uyarlanmasına gerek duyulmamıştır.

İki şekilde gerçekleşen kolaylaştırılmış birleşmenin ilk durumda oy hakkını veren bütün hisselerine sahip olma durumu söz konusu olursa eğer;

- Devri alan sermaye şirketinin devri olunan sermaye şirketine oy hakkı veren hisselerinin direk ya da dolaylı bir şekilde hepsine sahip olması halinde ya da
- Bir şirket, gerçek bir kişi ya da kanun veya sözleşme yoluyla bir araya gelerek oluşan gruplar, birleşmeye katılan sermaye şirketlerinin oy hakkı veren bütün hisselerine sahiplerse sermaye şirketleri kolaylaştırılmış düzene göre birleşebilmektedirler.

İkinci durumda ise 155. maddenin 2. fıkrasında kabul görülen oy hakkını veren hisselerin en az %90'ına sahip olma durumu söz konusu olmaktadır. Buna yüzden devri

alan sermaye şirketinin devri olunan sermaye şirketinin oy hakkı veren hisselerinin %90'ına sahip olması halinde;

- Azınlıkta kalan hisse sahiplerine devri alan sermaye şirketindeki hisselerin yanı sıra, bu hisselerin gerçek değerine denk bir karşılık verilmesi tercihinin önerilmesi
- Birleşme sonucunda ortaklar açısından yapılan ek ödeme veya kişisel doğan sorumluluklar ya da bu sorumlulukların ortaya çıkmaması şartıyla birleşme kolaylaştırılmış prosedüre göre uyarlanmaktadır. Sağlanan kolaylıklar devri olunan sermaye şirketinin oy hakkı veren bütün hisselerine sahip olduğu halde, içeriği yeterli olmayan bir birleşme sözleşmesi ile raporu, birleşmenin denetlenmesi ve incelemesi hakkında hükümlerinin bu olabirlikle uygulanmaması, hatta birleşme sözleşmesinin genel kurulun onayına sunulmasına gerek bulunmamasıdır. Diğer taraftan devri olunan sermaye şirketinin oy hakkı veren hisselerinin yüzde doksanı kendisine ait ise, yukarıda belirtilen kolaylıklardan sadece az sayıda olan hisse sahiplerinin korunması amacıyla birleşmenin denetlenmesi ve incelenmesi hakkında ilişkin hükümler uygulanacaktır (Çeliker, 2012: 78).

TTK'da 157. Madde de geçen hükme göre alacaklılar ile sadece teminat talep etme hakkı tanınmıştır. Hazırlanan düzenleme de birleşmeye itiraz hakkı verilmemiştir.

Birleşme gerçekleştiren şirketler alacaklılarına karşı Türkiye Ticaret Sicil gazetesinde baskı sayısının elli bini geçmesi kaydıyla, ülke de dağıtım yapılan üç gazetede her birinde sırasıyla yedişer gün arayla ilanının yapılması ve internet sitesine koydukları ilanlar ile de haklarını bildirebilmektedirler. Birleşmeye katılan şirketler denetçi raporu ile birlikte mal varlıklarının ödenmesi ile ilgili hepsini alamayacağını bildirdiğinde ya da alacak şeklini beklentisinin dışında gerçekleşmesiyle ve bunları doğrularsa ilan verme yükümlülüğü ortan kalkmaktadır.

Yeni Kanun'da ise 158. Madde gereğince ortakların kişisel yükümlülükleri, devri olan şirket borçları birleşmeden önce sorumlu şahıs kimse birleşme olduktan sonra aynı sorumluluğu taşımaktadır. Şirket ortaklarının kendi sorumlulukları yeni Kanun'da 158. Maddenin 2. Fıkrasına göre şirket ortaklarına dair kendi sorumlulukları birleşme kararı ilan edildiği andan itibaren üç yıl zaman aşımına uğramaktadır.

TTK'da 178. Maddesinde ortaklar arasında geçen iş ilişkileri burada bahsedilmektedir. Tam ve ya kısmi bölünme gerçekleştirildiğinde çalışanlar arasında yapılan hizmet sözleşmesinde işçi itiraz hakkını kullanmadığı sürece devrin tamamlandığı güne kadar sözleşmeden gelen bütün hak ve borçlarda devir alana geçmektedir (Aydemir, 2014: 14-18).

4.3.3. Ticari İşletmelerde Bölünme

Bölünme; bir ortaklığın bir veya bazı kısımlarını bir bütün halinde mevcut veya kurulacak şirketlere devredip karşılığında bu şirketlerin paylarını ya kendisinin ya da ortaklıklarının iktisap etmesine denir. (Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, 2010: 90) Helvacı'ya göre bölünme; bir sermaye şirketinin bir ya da daha çok sermaye şirketine malvarlığının bağımsız bölümlerini devretmeleri karşılığında malvarlığı devredilen şirketin pay sahiplerinin/ortaklarının, devralan şirketlerde pay sahibi/ortak olmaları ve devreden şirketin bütün malvarlığını devretmesi halinde tasfiyesiz olarak infisah etmesi şeklinde tanımlanması gerekmektedir (Helvacı, 2004: 36)

Kavak'a göre bölünme, kaynak ve imkanların daha verimli kullanılması amacını gerçekleştirmek üzere, kurumların bünyesindeki birden fazla faaliyet konularını

ayırarak her birini kendi alanında ve bu alanın özelliklerini içeren donanımları ile birlikte ayrı işletmeler haline dönüştürülmeleridir. (Kavak, 2009: 63). Güneş'e göre bölünme şirketin bünyesinde olan birden fazla mal/hizmet ya da üretim faaliyetinin ayrıştırılmak suretiyle faaliyetin devam ettirilmesi işlemine denir. Bölünme ihtiyacını belirleyen faktörler arasına, bölünme işlemi ile işletmenin hantal yapıdan kurtarılması, görüş farklılığı olan ortakların şirketten ayrıştırılması, uzmanlaşılacak alanlara yoğunlaşan ortaklık yapıları oluşturularak ölçek ekonomisi yaratmak ve karlı hale gelme isteği sayılabilir. (Güneş, 2008: 30)

4.3.3.1. Bölünme Nedenleri

Literatürde bölünme şeklinde yeniden yapılandırılmaya ihtiyaç duyulmasının nedenleri genel olarak şu şekilde özetlenmektedir: (Şen, 2014: 41)

- Zamanında yerinde ve doğru kararlar ile kurulmuş şirketin enflasyon süresince verimliliğini kaybetmesi ve optimum ölçekten uzaklaşarak verimsiz bir yapıya dönüşmesi,
- Bir şirketin bünyesinde yürütülen birden fazla üretim ya da hizmet faaliyetinin ayrıştırılmak suretiyle, işletmenin mevcut hantal yapıdan kurtarılması,
- Yeni oluşturulacak hizmet ve üretim işletmelerinin belli alanlara yoğunlaştırılarak ve bu alanda uzmanlaşması,
- Ölçek ekonomilerinden yararlanmak suretiyle kârlı ve verimli kuruluşlar haline dönüştürülebilmesi

1- İktisadi Nedenler; Şirketlerin bölünmesine ilişkin İktisadi nedenler aşağıdaki yer almaktadır. (Nazalı, 2013: 51,52)

- Şirketlerin bulunduğu sektördeki gelişmeler nedeniyle şirketin faaliyetlerinin yer aldığı pazarların ayrışmasının gerekmesi durumunda, her ayrı Pazara daha verimli hizmet ve üretim sunabilmek maksadıyla,
- Şirketin faaliyetini sürdürdüğü hizmet ya da üretim pazarının coğrafi olarak yer değiştirmesi nedeniyle, şirketler, pazara daha yakın üretim veya hizmet sunmak amacıyla
- Tek şirketin bünyesindeki birden fazla çok faaliyet alanını maliyet değerleri daha düşük ve daha verimli bir şekilde yönetebilmek gayesiyle.
- Şirketin faaliyette bulunduğu pazarda ürün taleplerinin değişmesi, her ürünün veya ürün grubunun farklı şirketler tarafından daha az maliyet ile üretilmesi ihtiyacının doğması nedeniyle,
- Şirket tarafından faaliyet gösterilen alandaki sorumluluğu ve riskini bölerek birden çok şirkete paylaşmak maksadıyla
- Daha önce gerçekleştirilen birleşmeden beklenen amaç ve faydaların sağlanmaması durumunda

Şirketler bölünebilir veya bölünmeyi tercih edebilir.

2- Mali Nedenler; Ölçek ekonomisi yaratma isteği her zaman birleşmeyle sağlanmaz. Büyük hantal ve verimsiz işletmelerin bölünmesi yoluyla da ölçek ekonomisi yaratılabilir. (Güneş, 2008: 30).

Pazarın bölünmesi sonucunda her pazar için ayrı bir kurum oluşturma veya pazara yakın olma isteği, ürünlerin farklılaşması, teknolojik sebepler ve her ürünün üretimi veya hizmeti için ayrı kurum kurma gereği, yatırımların yeterli düzeyde olmaması, şirketin belli bir bölümünü kendinden ayırarak yeni şirketler bünyesinde gelişmek istemesi, yine aynı yöntem ile risk ve sorumluluklarının kat sayısını azaltmak isteği, sonucunda şirketler bölünmeye başvurabilir (Ertem, 2013: 5,6).

3- *Teknik Nedenler*; Şirketlerin bölünmesine ilişkin teknik nedenler aşağıda değinilmiştir (Nazalı, 2013: 52).

- Şirketin varlıklarının teknik bütünlüğünü kaybetmesi, hizmet ya da üretim araçlarının, bu faaliyetlerini yapma yeterliliğini yerine getiremeyecek derecede vasfını kaybetmesi halinde bu varlıkları, başka şirketlerle birleşmesini sağlamak amacıyla
- Şirket yapısının profesyonel ve sağlıklı anlamda gelişiminin sağlanamaması ve faaliyet alanlarının çok kısa zamanda kontrolsüz ve hızlı olarak büyümesi sebebiyle şirketin bölünmek suretiyle daha küçük ve kontrollü şekilde büyümesini sağlamak maksadıyla
- Şirketin coğrafi olarak uzak yerlerde faaliyetine devam etmesini gerektiren, bölgesel hammaddenin elde edildiği yerde değerlendirilmesi, çevre kirliliği gibi sebeplerle mevcut yapılarının değiştirilmek istenmesi nedenleriyle şirketler bölünebilirler.

4.3.4. TTK'da Bölünme

Bir şirket TTK'ya göre iki şekilde bölünebilmektedir. Tam bölünme de, şirketin mal varlığı bölümlere ayrılıp diğer şirketlere devir olunmaktadır. Bölünmeye uğrayan şirket ortakları, mevcut hisselerinin oranında, devir alan şirketlerin hisse ve haklarına sahip olmaktadır. Bundan dolayı tam olarak bölünen şirket sona erer ve unvanı sicilden silinmektedir. Kısmî bölünme gerçekleştiğinde şirketin tamamı değil de bir veya fazla bölümü diğer şirketlere devir olunmaktadır. Bölünen şirket ortakları mevcut hisselerinin oranıyla devir alan şirketlerin pay ve haklarına sahip olan aynı oranda yavru şirket oluşturabilirler (Coşar, 2013:4).

4.3.4.1. Şirket Paylarının ve Haklarının Korunması

Tam ve kısmi bölünmede,

- Devri gerçekleşen şirket ortaklarının, şirketteki ortaklık hisselerini ve haklarını karşılayabilecek değerde, devri alan şirketin hisseleri ve hakları üzerinde istek de bulunabilir.

- Ortaklık hisselerinde değişim oranları belirlenirken, devri olunan şirketin ortaklarına özgüleme yapılan ortaklık hisselerinin gerçek değerlerinin onda birini geçmemesi şartıyla, bir denkleştirme ödenmesi kabul görülmektedir.

Devir olunan şirketin oy kapsamına girmeyen hisselerine ait ortaklarının değerlerinin aynı olması, oyu yoktur veya oy hakkına haiz hisseler verilmektedir. Devri yapılan şirketteki mevcut hisselerine ait imtiyaz haklarına karşılık, devri alan şirket aynı değerde haklara ya da değere karşılık gelen haklar verilmektedir. Devri alan şirket devri olunan şirkete intifa senedi sahiplerine aynı değerde hakları sunarak veya intifa senetlerini birleşme sözleşmesindeki atılan tarihe göre o günkü değer karşılığı ile satın almak zorunluluğu vardır.

Bölünmeye dâhil olan tüm şirketlerde kendi hisselerin oranında şirket hisseleri ya da bölünmeye dâhil olan birkaçı ya da hepsinin ellerinde bulunan hisselerinin oranına göre farklı oranda da şirket hisselerini devri yapan şirketin ortaklarına tahsis edilebilmektedir (Aydemir, 2014: 50).

4.3.4.2. Sermayenin Azaltılması ve Artırımı

Bölünmeden kaynaklı meydana gelen devreden şirketin sermayesinin azaltılması sebebiyle, 473 ve 474. Madde de geçen anonim şirketlerin sermaye azaltılmasındaki esasların yer aldığı hükümleri ile 592. Madde de geçen limited şirketlerin sermaye azaltılması ile ilgili hükümler uygulanmaz. Verilen madde numaraları ile yapılan atıflar anonim ve limited şirketlerde sermaye aza indirgenmesine bağlı sermayenin aza düşürülmesi ve alacaklıların uğramasından dolayı oluşan olası zararları ile ilgili kanunları belirleyen hükümlerdir.

Sermaye aza indirgenerek yapılan bölünmeler, sermayenin azaltılarak yapılması ile ilgili işlem hareketleri şirketlerin yasa çerçevesinde getirilen esaslara göre kolaylaştırılmıştır. Şirket bölünmelerinde ise devri yapılan şirket mevcut sermayeyi, devri yapan şirket ortaklarının haklarını sınırı aşmadan koruyacak şekilde artırabilir.

Bölünme işlemlerinde, mevcut aynı sermayeye ilişkin hükümler uygulanmadığı gibi bölünmeyle ilgili işlemde dolayı, şirketlerde kayıtlı sermaye sistemine tabi en yüksek sermaye miktarına uygun görülmezse, en yüksek sermaye miktarı değişikliğe uğramadan sermayesini artırılabilir (Kayar, 2011: 2).

4.3.4.3. Yeni Şirket Kuruluşu

Yeni Türk Ticaret Kanunu ile Kooperatifler Kanunu'nun kuruluş ile ilgili yükümlülükler bölünme işlemi altında yeniden bir şirketin kuruluşunun gerçekleşmesi durumunda tercih edilip uygulanabilir. Bölünme sebebiyle yeni sermaye şirketlerinin kurulmasında, şirket kurucularının en az sayıya ve aynı sermaye miktarının konulmasıyla ilgili yükümlülükler uygulanmamaktadır (Kayar, 2011: 2).

4.3.4.4. Ara Bilançonun Hazırlanması

Son mali yıl ile, bölünme sözleşmesinin imzası veya bölünme planının düzenlenmesi tarihi arasında, altı aydan fazla bir zamanın bulunması veya son bilançonun raporundan sonra bölünmeye katılan şirketlerin malvarlıklarında önemli değişiklikler meydana gelmesiyle, bir ara bilanço çıkarılması zorunlu görülmektedir. Ara bilançonun çıkarılması sırasında yıllık bilançonun hazırlanmasına ilişkin kurallar iki istisna dışında uygulanır. Buna göre, fiziki envanter çıkarılmasına ihtiyaç duyulmamıştır. Ayrıca son bilanço raporunda kabul görülen değerlemeler, sadece ticari defterlerdeki hareketler ölçüsünde değiştirilebilir ve amortismanlar, değer düzeltmeleri ve karşılıkları ile ticari defterlerde açık ve net olmayan işletme için önemli değer değişiklikleri de dikkate alınmaktadır (Nazalı, 2013: 73).

4.3.4.5. Bölünme Sözleşmesi ve Bölünme Planı

Genel olarak; Bir şirket bölünmesiyle, mevcut malvarlığı bölümlerini varlığını idam ettiren diğer şirketlere devri gerçekleşecekse, bölünmeye katılan şirketlerin yönetim kurulu tarafından bir bölünme sözleşmesi yapılmaktadır.

Eğer bölünme işlemiyle, malvarlığının belirli miktarını yeni kurulum aşamasındaki şirketlere devrini verecekse, yönetim kurulu bir bölünme planı düzenlemelidir.

Bölünme sözleşmesiyle birlikte bölünme planının yazılı olarak yapılması ve genel kurul tarafından 173'üncü madde hükümlerine göre onaylanması zorunludur.

Bölünme sözleşmesi ve planı aşağıdaki maddeleri mutlaka içermelidir;

- Bölünmeye konusu olan şirketlerin ticaret unvanları, merkezleri ve türleri,
- Malvarlığının aktif pasif olan kısmının konularını devir sebebiyle parçalara bölünmesini ve bunların tahsisini; açık ve net bir şekilde, bu bölümlere bağlı envanteri; taşınmazları, kıymetli evrakı ve maddi olmayan malvarlığını tek tek gösteren listeyi,
- Hisselerin değişim miktarını ve ödenmesi gereken eş değer miktarını ve devri yapan ve alan arasında ortaklık haklarıyla ilgili açıklamaları,
- Devri alan şirket; intifa senedi, oy hakkı verilmediğinde hisse ve özel hak sahiplerine verilen hakları,
- Şirket hisselerinin değişim şekillerini,
- Şirket hisselerinin bilanço kâr oranına hangi tarihten itibaren hak elde edeceklerini ve bu istek hakkının özelliklerini,
- Devri yapan şirket işlemlerinin hangi tarihten itibaren devri alan şirketin hesabına yapılmış kabul edildiğini,
- Yönetim organlarının üyelerine, müdürlerine, yönetim hakkı olan herkese ve denetimcilere tanınan özel menfaatleri,
- Bölünme sonucu devri alan şirketler aralarında geçen her türlü iş hukukunun listesini, içermektedir (Kayar, 2011: 3).

4.3.4.6. Bölünme Raporu

Şirketlerin yönetim organları bölünmeye katıldıklarında, bölünme işlemi hakkında ayrı rapor hazırlarlar; ortak rapor da geçerli sayılmaktadır.

Bu rapora göre;

- Bölünme işleminin amacını ve sonuçlarını,
- Bölünme işleminin sözleşmesini veya planını,
- Devri yapılan şirketin ortaklarının devralan şirketteki haklarına ilişkin paylarının değişim oranlarını ve gerektiğinde ödenecek denkleştirme tutarını açıklamaları,
- Değişim oranının belirlenmesi durumunda, payların değerlendirilmesine ilişkin özellikleri,
- Gereğinde, bölünme işlemi esnasında doğacak ortaklar için olan ek ödeme sorumlulukları, diğer kişisel edim yükümlülükleri ve bunların sınırsız sorumluluğu,
- Bölünmeye katılan şirketlerin farklı türlerde olması hâlinde, ortakların yeni bir işletme türü olmasının sorumlulukları,
- Bölünmenin işçiler üzerine olan etkisi ve bunların içeriği; varsa sosyal planın içeriğini,
- Bölünme işleminde, bölünmeye katılan şirketlerin alacaklıları ile ilgili oluşan her türlü etkisinin hukuki ve iktisadi yönleri açıklanır ve gerekçeleri gösterilir.
- Yeni kuruluşun tekrardan yapılanması hâlinde, bölünme planına yeni şirketi ile yapılan sözleşme de eklenir.
- Tüm ortakların kabul görmesi halinde küçük ölçekli şirketler bölünme raporunun düzenlenmesinden vazgeçebilirler.

Madde 148'de bölünme sözleşmesinin veya bölünme planının denetlenmesine ilişkin hüküm kıyas yoluyla uygulanır (Nazalı, 2013: 75).

4.3.4.7. İnceleme Hakkı

Her bir şirketin bölünme işlemine katılmasın halinde, genel kurulun aldığı karardan iki ay öncesinde, işletmenin merkezinde halka açık anonim şirketler Sermaye Piyasası Kurulu'nun kabul gördüğü yerlerde bölünmeye katılan şirketlerin ortaklarının incelemesine sunar;

- Bölünme sözleşmesini veya bölünme planını,
- Bölünme raporunu,
- Denetleme raporunu,
- Son üç yıl içerisinde finansal tablolar ile faaliyet raporları ve varsa ara bilançoları,

Tüm ortakların kabul görmesi hâlinde küçük ölçekli şirketler birinci fıkrada öngörülen inceleme hakkından vazgeçebilirler.

Ortaklar, birinci fıkrada sayılan belgelerin kopyalarının kendilerine verilmesini bölünmeye katılan şirketlerden isteyebilirler. Suretler için herhangi bir bedel veya gider karşılığı isteme hakkına sahip değildirler (Nazalı, 2013: 75).

Birleşmede yer alan hükümler, bölünmeye katılan şirketlerin malvarlıklarında meydana gelen değişikliklere için uygulanır.

4.3.4.8. Bölünme Kararı

TTK'nın 175. Maddesinde bahsedilen teminatın sağlanmasından sonra, bölünme sözleşmesini veya planını bölünmeye katılan şirketlere bağlı yönetim organları genel kurula sunar. Onama kararında 151. maddenin birinci, üçüncü, dördüncü ve altıncı fıkralarında kabul görülen yeterli sayıya ulaştıklarında ortak karara uyularak alınır. Fakat belirtilen oran korunmadığı takdirde bölünmede alınan onama kararı, devreden şirkette oy hakkının haiz ortakların en az %90 olmasıyla alınır (Coştan, 2013: 30).

4.3.4.9. Alacaklıların Korunması

Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi'nde, baskı adedi elli binin üzerinde olmasıyla ve ülke genelinde dağıtım yapılarak en az üç gazetede yedişer gün aralıklarla üç defa ilanlarının verilmesiyle ve internet sitesine konulan bir duyuruyla sermaye şirketleri, bölünmeye katılan şirketlerin alacaklıları, alacaklarını duyurmaya ve teminat hakkının verilmesi için istek de bulunmaya davet edilebilirler.

Bölünmeye katılan şirketler, ilanların yayımlandığı tarihinden itibaren üç ay içerisinde istek de bulunan alacaklıların alacaklarını teminat altına almak zorundadırlar.

Bölünme ile alacakların alacaklarını tehlikeli bir durumda olmadığı, bir işlem denetçisi tarafından hazırlanan rapor ile kanıtlanabilirse, teminat hakkı sorumluluğu kalkacaktır.

Diğer alacaklıların zarara uğramayacağını kontrolü dâhilinde şirket, teminat vermek yerine borcunu ödemek isteyebilir (Kayar, 2011: 5).

4.3.4.10. Sorumluluk

Kendisine bölünme sözleşmesi ya da planıyla borç tahsis edilen şirket bir kopyasıyla birinci dereceden sorumlu olan şirket eğer alacaklarını alacaklılarından temin edemezse diğer bölünmeye katılan şirketler yani ikinci derecen sorumlu olan şirketler arkası arkasına sorumlu olmak zorundadırlar.

Bölünme neticesinde varlık devralan şirketlerin sorumluluğuna gidebilmek için, alacağın teminat altına alınmamış ve birinci derecede sorumlu şirketin;

- İflas etmiş,
- Konkordato süresi (bir borçlunun ticari durumunun sarsılmış olmasıyla alacaklıların, alacaklarını belli bir plana göre almaları konusunda kendi aralarında vardıkları ve mahkemece onaylanan anlaşma) almış,
- Aleyhinde yapılan bir icra takibinde kesin aciz vesikası alınmasının şartları doğmuş,
- Merkezi yurt dışına taşınmış ve artık Türkiye’de takip edilemez duruma gelmiş veya
- Yurt dışında bulunan merkezinin yerinin değiştirilmiş ve bu sebeple hukuken takip edilmesi önemli düzeyde güçleşmiş olması gerekir. Bu şartlar yerine getirilmeden bölünme nedeniyle varlık devralan şirketlerin takip edilmesi mümkün değildir (Erdem, 2013: 71).

TTK’nın 158. Maddesinde geçem hükümde de ortakların kişisel sorumlulukları ilgili gerekli mevzuatlar uygulanır.

4.3.4.11. Ticaret Siciline Tescil ve Geçerlilik

Bölünme işlemleri genel kurul tarafından onaylanınca, yönetim organı bölünme işleminin onayını ister. Eğer ortada kısmi bölünme sebebiyetinden dolayı devri gerçekleştiren şirketin sermayesinin azaltılması gerekiyorsa buna ilişkin esas sözleşme değişikliğinin yapılmasını da onay ettirilebilir. Eğer ki bölünme tam olarak gerçekleşiyorsa devri yapan şirket ticaret siciline tescil ile birlikte bozulur ve bölünme ticaret siciline onayıyla geçerlilik kazanır. Böylece onay ile onay esnasında envantere yer alan bütün şirket aktifleri ve pasifleri devralan şirketlere geçmektedir. Tam bölünme halinde tam bölünen şirketin bölünmesine ilişkin kararın ticaret siciline tescil edilmesi ile tam bölünen şirket infisah eder ve bu tarihten sonra yapılan tüm işlemler devralan şirketlere ait olur (Nazalı, 2013: 76-77).

4.3.5. TTK’da Tür Değiştirme

Bir şirket hukuki şeklini değiştirebilir. Yeni türe dönüştürülen şirket eskisinin devamıdır. Bir anlamda birleşme belirtilen külli halefiyet ilkesi aynen burada da geçerlidir. Tür değiştirme işlemi de ancak belli statüdeki şirketler arasında geçerli olur. Buna göre;

Bir sermaye şirketi; farklı bir sermaye şirketine veya bir kooperatife, bir kollektif şirket; bir sermaye şirketine, bir kooperatife ya da bir komandit şirkete, bir komandit şirket; bir sermaye şirketine, bir kooperatife, bir kollektif şirkete ya da bir kooperatif bir sermaye şirketine dönüşebilir (Alp, 2012: 59).

4.3.5.1. Şirket Payının ve Haklarının Korunması

Bir şirketin ticari işletme alanında yaptığı tür değişikliğine gidildiğinde hisse sahiplerinin işletmeye bağlı hisseleri ve hakları korunur. Oy yapılamayan hisseler için ise şirket sahiplerine eşit değerinde hisseler veya oy haklarının haiz paylar verilir. Aynı şekilde imtiyazlı payların karşılığında aynı değer karşılığında paylar verilir veya uygun bir tazminat ödenir. Sahibine sadece mal varlıksal haklar sağlayan ve hisse senetlerinden farklı olarak herhangi bir payı temsil etmeyen kıymetli

evrakların karşılığında ise aynı değerde haklar verilir veya tür değiştirme planının düzenlendiği tarihte gerçek değer ödenmektedir (Nazalı, 2013: 78).

4.3.5.2. Yeni Şirket Kuruluşu ve Ara Bilanço

Yeni türün kuruluşu ile ilişkili olan hükümler tür değiştirmede uygulanmaktadır. Fakat sermaye şirketlerinde ortaklar için asgari sayısı ve aynı sermaye koyulması ile alakalı hükümler uygulanmaz.

Tür değiştirme raporu ile bilanço raporlarının düzenlendiği tarihler arasında altı aydan fazla bir süre geçiyse ve son çıkarılan bilançonun tarihi itibarıyla şirketin malvarlığında önemli değişiklikler oluşmuşsa ara bilanço çıkarılmaktadır.

Aşağıda bahsi geçen hükümler saklanması kaydıyla ara bilanço için yıllık bilançoya ilişkin ilkeler ve yargılar uygulanır. Fiziki envanter çıkarılması için de ara bilanço gerekli görülmemiştir. Son bilanço raporunda kabul görülen değerlendirmeler sadece ticari defterdeki hareketler doğrultusunda değiştirilebilir. Amortismanlar, değer düzeltmeleri ve karşılıklar ile ticari defterlerden açık ve net olmayan işletme için önemli değer değişiklikleri de dikkate alınmaktadır (Yerci, 2011: 34).

4.3.5.3. Tür Değiştirme Planı ve Raporu

Tür değiştirme planı düzenleyen yönetim organı planı yazılı bir şekilde hazırlar ve bunu kanunun 189. Maddesi gereğince genel kurula ibraz ederek onayına sunmaktadır. Tür değiştirme planı;

- Şirketin farklı bir ticari alan girmeden önceki ve sonraki ticaret unvanını, merkezini ve yeni türe ilişkin ibareyi,
- Oluşturulan şirkete ait yeni türün şirket sözleşmesini,
- Ortakların şirket tür değiştirmeden sonra sahip olacakları payların sayısını, cinsini ve tutarını veya tür değiştirmeden sonra ortakların paylarına ilişkin açıklamaları, içerir.

Yönetim organı tür değiştirme hakkında yazılı bir rapor hazırlar.

Raporda;

- Tür değiştirmenin amacı ve sonuçları,
- Yeni türe ilişkin kuruluş hükümlerinin yerine getirilmiş bulunduğu,
- Yeni şirket sözleşmesi,
- Tür değiştirmeden sonra ortakların sahip olacakları paylara dair değişim oranı,
- Varsa ortaklar ile ilgili olarak tür değiştirmeden kaynaklanan ek ödeme ile diğer kişisel edim yükümlülükleri ve kişisel sorumluluklar,
- Ortaklar için yeni bir şirket türünden dolayı ortaya çıkan yükümlülükleri hukuki ve iktisadi yönden açıklaması yapılır ve gerekçeleri gösterilir.

Tüm ortakların onay vermesiyle küçük ölçekli şirketler tür değiştirme raporunun düzenlenmesinden vazgeçebilirler (TTK Md. 186).

4.3.6. Birleşme, Bölünme ve Tür Değiştirme İle İlgili Ortak Hükümler

6762 sayılı (Mülga) Türk Ticaret Kanunu (Mülga TTK olarak anılacaktır) 01.01.1957 tarihinde yürürlüğe girmiş ve 55 yıldan uzun süre ticaret hayatına yön vermiştir. Bu süre içinde günümüzün çağdaş, teknolojik ihtiyaçlarına, uluslararası gelişmelere, ulusal ve uluslararası sermaye ilişkilerine tam anlamıyla uyum sağlamaz hale gelmiştir. Hem bu sebeplerden hem de Avrupa Birliği mevzuatına uyum sağlamak

amacıyla yeni bir ticaret kanununa ihtiyaç doğmuştur. Adalet Bakanlığı tarafında 1999 yılında oluşturulan komisyonun uzun süren çalışmalarının sonucu olarak ortaya çıkan 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu (TTK olarak anılacaktır) Türkiye Büyük Millet Meclisinin 13.01.2011 tarihli oturumunda kabul edilerek, 01.07.2012 tarihinden itibaren yürürlüğe girmek üzere 14.02.2011 tarihli Resmî Gazetede yayımlanmıştır.

TTK'da şirketlerin birleşmesi, bölünmesi ve tür değiştirmesi konuları ticaret şirketlerini düzenleyen ikinci kitabında “genel hükümler” başlıklı birinci kısmının “F” başlığı altında birlikte ele alınmıştır. TTK 136-158 hükümlerinde birleşme, TTK 159-179 hükümlerinde bölünme, TTK 180-190 hükümlerinde tür değiştirme, TTK 191-193 hükümlerinde “ortak hükümler” düzenlenmiştir. Birleşme, bölünme ve tür değiştirmeleri ayrıntılı bir şekilde AB'nin birleşmelere ilişkin 78/855 ve bölünmeler hakkındaki 82/891 sayılı yönergelerine uygun olarak düzenlenmiş, ayrıca TTK 134- 194 hükümleri, birçok noktada farklılıklar içermekle birlikte, “İsviçre'nin 30/10/2003 tarihli, “Birleşme, Bölünme, Tür Değiştirme ve Malvarlığı Devrine İlişkin Federal Kanun” (İBirK/FusG)'dan yararlanılarak kaleme alınmıştır. (TTK 134'üncü madde gerekçesi) (Alp, 2012: 52) Diğer taraftan TTK 134/2 hükmü ile “diğer bütün kanunların TTK'nın 135 ile 194'üncü maddelerine aykırı olmayan hükümleri” saklı tutulmuştur. Bu fıkra ile birleşme, bölünme ve tür değiştirmeye ilişkin düzenlemelerde öncelik ticaret kanunundaki hükümlere verilmiştir. (Ağaoğlu, 2012: 76).

4.3.7. Ticari İşletme Türleri

Ticari işletme çeşitlerinden bahsedilen hükümler TTK. m. 11 ve 13' de yer almaktadır. TTK. m. 11 uyarınca ‘ticarethane, fabrika ve ticari şekilde işletilen diğer müesseseler’ ticari işletmeler sayılmaktadır.

4.3.7.1. Ticarethane

TTK.m.12/I gereğince, aşağıdaki işleri yapmak üzere kurulan işletmeler, ticarethane niteliği taşırlar.

- ❖ *Menkul malların satılması veya kiraya verilmesi üzerine tedariki ve bunların aynen veya başka bir şekle dönüştürülerek satılması yahut kiraya verilmesi;* turistlere araba kiralama ya da finansal kiralama, leasing gibi yapılan işlemler için açılan işletmeler ticari işletme sayılmaktadırlar.
- ❖ *Kıymetli evrakın satılması üzerine tedariki ve bunların satılması;* TTK'nın maddesinde öyle bir senettir ki, senetle verilen hak, senetten ayrı olarak ileri sürülemez ve başkalarına devredilemez şeklinde kıymetli evrak tanımı bahsedilmektedir (TTK. m. 557).
- ❖ *Her çeşit imal veya inşa;* Yeni maddi kıymetlerin imal, makine ve teknik araç kullanılmadan elde edilmesi ve fabrika sisteminin kavramına girmesi demektir. Bu özellikleri taşımayanlar ise esnaf işletmesi olarak kalacağı için imal kelimesi biraz daha fabrika işletmesine göre askıda kalmış lüzumsuz bir tekrar gibi görülmektedir. İnşa kelimesi ise biraz daha tadilat ya da tamir gibi geniş anlamda ele alındığında bulunan mal ya da mülkün restorasyonu ya da tamiri amacıyla faaliyet gösteren bir işletme yerine göre de ticarethane özelliği de taşımaktadır.
- ❖ *Madencilik;* Madenleri arama, çıkarma çalışmaları ve bunları çeşitli şekillerde değerlendirilmesi maksadıyla açılan kuruluşlar da birer ticarethanedir.

- ❖ *Matbaacılık, gazetecilik ve kitapçılık, yayın, ilan ve istihbarat;* Bu nitelikteki işlerle uğraşmak üzere kurulan işletmelerde ticarethane sayılmakta ve turistik bilgilerin verilmesi açısından büro ya da bankalar tarafından müşterileri ile ilgili mali bilgiler toplamak için kurulan işletmeler de ticarethanedir.
- ❖ *Tiyatro, sinema, otel, han ve lokanta gibi umumi mahaller, hususi mektep (özel okul) ve hastane ve açık satış yerlerinin işletilmesi;* Barlar, gazinolar, plajlar, yüzme havuzları, diskolar, spor alanları, tenis kortları, halı sahalar, konser salonları, müzikholler, saunalar, özel sürücü kursları, bilgisayar kursları, dershaneler, muhasebe kursları, kreşler, oto satış galerileri, otoparklar ve umumi tuvaletler de umumi mahaller kavramına girmekte ticarethane sayılmaktadırlar.
- ❖ *Umumi mağazalar ve sair depo ve ambarların işletilmesi;* Umumi mağaza, ticarete konusu olan malların karşılığında kıymetli evrak niteliğinde makbuz ve rehin (varant) senedi çıkararak, bu malları depolayan kişiye, malları depolandığı yerden hiç çıkarmayacak ve sadece bu senetleri devretme yoluyla satarak, rehin etme olanağını vermektedir (TTK. m. 744). Umumi mağaza, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın izniyle kurulur (TTK. m. 744/III). Sair depo ve ambarlar ise, umumi mağazalar gibi ticarete konu olan malları temsil eden ve senet çıkarmadan kendilerine bırakılan malların korunması ya da saklanması için karşılıklı yapılan sözleşme çerçevesinde sorumlulukları olan işletmelerdir.
- ❖ *Borsa ve kambiyo işleri, sarraflık, bankacılık;* Menkul Kıymetler Borsaları Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (KHK. No. 91)'nin 3. maddesine göre, 'Menkul kıymetler borsaları Kanun Hükmünde Kararname'de yazılı esaslar dairesinde menkul kıymetlerin alım ve satım işlemlerindeki fiyatlarının belirlenmesi ve ilanı işleriyle yetkili olarak kurulan tüzel kişiliği haiz kamu kurumlarıdır'. Menkul kıymet borsalarının öngörülen yerlerde kurulması Sermaye Piyasası Kurulu'nun önerisi üzerine Maliye Bakanlığı'nın iznine tabidir.
- ❖ *İçtimai (sosyal) sigortalar hariç olmak üzere sigortacılık;* Ticaret Kanunu m. 18/I gereğine göre, özel hukuk hükümleri çerçevesinde idare edilmek ve ticari şekilde işletilmek üzere kurulan belli bir varlık ve biçim kazanan kurum ve kuruluşlar dahi tacir sayılırlar. 29.07.2003 tarihinde kabul edilen 4958 sayılı SSK. Kanununun 1. maddesinde kurumun özel hukuk hükümlerine tabi olacağı belirtilmiştir. Bu nedenle Kurum; TTK. m. 18/I' e göre tacir özelliğine sahip olacak, fakat işletmesi TTK. m. 12/9. bendi uyarınca ticari işletme olarak kabul edilmeyecektir.
- ❖ *Kara, deniz ve havada, nehir ve göllerde yolcu ve eşya taşımak;* T.C. Devlet Demiryolları'na veya belediyelere ait olan her tür taşıma işletmeleri de ister özel kişilere ait olsun isterse kamu iktisadi niteliğinde olsun ticarethane niteliğindedir.
- ❖ *Su, gaz ve elektrik dağıtma, telefon ve radyo ile haberleşme ve yayın;* Ticari işletme unsurları taşıyorsa, bu tür işlerle uğraşılması üzerine kurulan müesseseler, ticarethane sayılırlar.
- ❖ *Acentelik, tellallık, komisyonculuk vs. bütün tavassut (aracılık) işleri;* Ticaret Kanununun 12. maddesinde 12 bendi olarak kabul görülen faaliyetlerle ilgilenmeleri üzerine kurulan kurum veya kuruluşlar ticarethane sayılacaktır. Bunlar; Ticaret Sicil Tüzüğü'nde gelir sağlamak hedefini gerçekleştirmeleri, esnaf faaliyeti sınırlarını aşması ve sürekli faaliyet göstermesi ile kabul edilmektedir.

4.3.7.2. Fabrika

TTK'da Md. 12/II fıkrasının gereğince fabrikacılık, hammadde veya diğer malların makine ve buna benzer araçların kullanımıyla işlenerek üretilmesi, bunlardan yeniden değerli ürünler ortaya çıkarılmasıdır. Buna bağlı olarak her türlü konuyla ilgili olan fabrikacılık faaliyetleri bir ticari işletme faaliyeti olarak kabul görülmektedir. Fabrika denildiği zaman aklımıza büyük bir işletme olarak çağrışım yapsa da küçük bir işletme olarak da faaliyet gösterebilmektedirler. Örneğin geniş bir alanda üretim yapan otomotiv sektörünün yanı sıra, bir su değirmeni aracılığıyla un üretimi yapan bir işletme ya da apartman altındaki atölyesinde hazır giyim eşyası üreten bir işletme de yine fabrika niteliği taşımaktadır (Mimaroglu, 1978; 196).

4.3.7.3. Ticari Şekilde İşletilen Diğer Müesseseler

TTK'nın 12. Maddesine göre; ticarethane veya fabrika özelliklerini taşımayan diğer işletmelerin ve genellikle sıradanlık sergileyen Ticaret Hukuku'nda kapsamı alanı dışında kalan çiftçilik ve güzel sanatlar adı altında sürdürülen mesleklerin işletmelerde de ticari işletme sayılmasını sağlamak adına TTK. 13. Madde gereğince kabul görülmüştür. TTK'da 13 madde gereğince ise aşağıda geçen ve işletilmesi üzerine açılan bir müessesenin işlerinin büyüklüğünü ve önemini, ticari muhasebeyi gerektirdiği ve ona ticari veya sınai bir müessese şekil ve niteliklerini verdiği takdirde bu işletmeler de ticari işletme sayılmaktadırlar. Bunlar (Bahtiyar, 2005; 20):

- ❖ Bir toprak sahibinin veya çiftçinin, mahsullerinin değişikliğe uğratmadan veya zirai sanatı dolayısıyla bir tezgâhta şeklini değiştirerek satması;
- ❖ Esnaf veya güzel sanatlar için ehli tarafından ya da bizzat gerek işçi çalıştırarak veya makine kullanarak eserler oluşturması ve bu eserleri satması.

4.8. Ticari İşletme Yapısı

İnsan unsuru ile mal varlığı unsuru ticari işletmelerde birlikte teşkil etmekte insan unsuru öncelikli olarak işletmede kendi adına işleten tacir sıfatıyla kişiyi temsil gösterirken, TTK'nın 13. Maddesinde de ticari işletmenin kendisine sürekli tahsis edilen nitelikleri bir bütün oluşturan malvarlığı düzenlenmiştir. Bütün bunlar ticaret fonunda Fond de commerce olarak adlandırılmaktadır. Ticaret fonunu sürekli olarak işletmeye özgü olan duran malvarlığı, işletme değeri, kiracılık hakkı, ticaret unvanı ve diğer fikri mülkiyet hakları gibi unsurlar oluşturmaktadır. Ticaret fonu; devir, rehin, intifa, kira gibi işlemlere konu olabilir (Poroy ve Yasaman, 2012; 34-35):

- ❖ Eski TTK'da yer alan ve karışıklığa sebep olan 'tesisat' kelimesi, yeni kanuna göre 'duran malvarlığı' olarak ifade edilmektedir. Duran malvarlığının kapsamına hem menkul hem gayrimenkuller girmektedir.
- ❖ Kiracılık hakkı, işlemenin faaliyetini bir başka gayrimenkulün üzerinde yürütmesi halinde söz konusu olmaktadır. İşletmenin, kendisine sağladığı bir hak olup gayrimenkulde faaliyet göstermesinden kaynaklanan artı değerlerdir. Kira sözleşmesinde taraf olma ile edinilen şahsi bir hak olup, tapu kütüğüne açıklama yaparak verilmek suretiyle desteklendirilebilir.
- ❖ İşletme değeri, işletmeye bağlı olan müşteri potansiyelini de kapsayan ve işletmenin tek tek malvarlığı unsurlarının değerleri toplamını aşan değerdir. Hukukumuzda 'peştemaliye' olarak da nitelendirilmektedir.

- ❖ Ticaret unvanı, işletmeye özgülenmiş fikri mülkiyet haklarından birinin olmasına karşın faaliyetleri sebebiyle ayrıca zikredilmeye ihtiyaç görülmiştir. Ticaret unvanı, bir işletmeyi diğerinden ayırmaya yarayan ticari bir niteliktir.

4.9. Ticari İşletme İşleyişi

Her ticari işletmenin bir merkezi bulunması gerekir. İşletmelerin idari, hukuki ve ticari faaliyetlerinin yürütüldüğü yerdir. Bunlar birbirinden farklı yerlerde yürütülüyorsa idari faaliyetlerin yürütüldüğü yer işletmenin merkezi olur.

4.9.1. İşletme Merkezi

İşletme merkezi ticari işletme de hukukî, idari ve ticari tüm faaliyetlerin bir arada toplandığı ve yürütüldüğü yerdir. Şube hesaplarının toplandığı ve aynı ya da birbirleriyle alakalı durumlarda şu veya şubelere iç idare açısından emir ya da direktif veren işyeri olarak kabul edilmektedir. Ticari işletmelerin merkezi tek olmalıyken birden fazla şubeleri bulunabilmektedir. Tüzel kişi tacirin merkez, esas sözleşmede gösterilir. Ticari işletme sahibi işletmesinin merkezinin ikamet ettiği yeri ticaret siciline tescil ettirerek ilanını yapar (TTK 40/1). İşletme sahibi işletmesiyle alakalı her türlü kullandığı kâğıt veya belgede işletmenin merkezini de göstermek zorundadır (TTK 39/2).

Her tacir ticari işletmesinin açıldığı tarihten itibaren 15 Gün içerisinde ticari işletmesini ve seçtiği unvanı işletme merkezinin bulunduğu yer ticari siciline tescil ve ilan ettirmelidir.

İflas Davası söz konusu olduğunda ise (Kayıhan ve Yasan, 2018; 4-5);

- ❖ Merkez Türkiye’de ise; merkezin olduğu yer mahkemesinde açılır. Bu mahkeme Asliye ticaret mahkemesidir. Asliye ticaret mahkemesi yoksa asliye hukuk mahkemesinde dava açılır.
- ❖ Merkez Türkiye dışında ise, Türkiye’de şubenin olduğu yer mahkemesinde açılır.
- ❖ Merkez Türkiye dışında ise ve Türkiye’de birden çok şube varsa iflas davası merkez şubenin olduğu yer mahkemesinde açılır.

4.9.2. Şube

Herhangi bir işletme merkezine bağlı olarak işletmenin adı altında çalışılan işletmenin şubesi ister işletmenin merkezine bağlı kalsın, ister merkezin bulunduğu ortamda bulunsun, ister başka ortamda çalışma alanı içinde olan bağımsız sermayesi ve muhasebesi bulunan veya muhasebesi işletmenin merkezinde olduğu halde bağımsız sermayesi olmadığı halde kendi kendine sınıai faaliyet ve ticari işlem gören yerlerin satış mağazaları da şube sayılmaktadır (5174 sayılı TOBB Kanunu 9/2).

TTK’da pek çok hükmü olmasına rağmen şubenin tanımı yer almamaktadır. Bu sebeple şube tanımı yapılırken bazı özel düzenlemeler yapan ve şubeyi tanımlayan ya da şubenin özelliklerini belirleme de yardımcı olan hükümlerin içeriğinde şubeye ait tanımı gerçekleştirecek ölçütler yer almaktadır.

Faaliyetlerin geniş sahada yürütülmesini sağlamaktadır. Özelliklerine bakıldığında (Ülgen vd., 2015; 3-5);

- ❖ Şubenin ayrı tüzel kişiliği yoktur. Fakat şubeler de açıldığından itibaren 15 gün içinde tescil edilir.

- ❖ Şubenin neden olduğu iflas dışındaki davalar da ister merkez isterse şubenin olduğu yer mahkemesinde açılır.
- ❖ Dışta bağımsız hareket ederken; iç ilişkilerde merkeze bağımlıdır
- ❖ Yer ve yönetim ayrılığı vardır
- ❖ Ayrı muhasebe olabilir / olmayabilir
- ❖ Şubelerde tescil ettirilir.
- ❖ Şubenin tüzel kişiliği yoktur.
- ❖ Odalara kaydedilir.
- ❖ Şube, ticari işletme değildir. Çünkü merkeze işlerde bağımlıdır.
- ❖ İşletme devri kapsamına şube de girer.
- ❖ Şube, unvan da gösterilir.
- ❖ Ticari temsilcinin yetkisi şubeyle sınırlandırılabilir.

4.9.2.1. Şube Olmanın Sonuçları

1-Türkiye’de merkezi olup ticari işletme şubeleri ve ticaret unvanları ‘şubenin açılışı tarihi itibarıyla 15 gün içinde’ şubenin olduğu yerde bulunan ticaret siciline tescili ve ilan edilmelidir. TTK’ya aykırı geçen bir hüküm bulunmadıkça, merkezin bağlı olduğu ticaret siciline işlenen kayıtlar şubenin bağlı bulunduğu bölgenin ticaret siciline de tescil ettirilmelidir (TTK 40/3).

2- Türkiye sınırları dışında olan ticari işletmelerin merkezi, Türkiye’deki şubeleri saklı kalmak şartıyla ülkesinin kanunlarının ticaret unvanına bağlı hükümleri tıpkı kendi ülkesindeki ticari işletmeler gibi tescil ettirebilir. İşletmenin eğer birden fazla şubesi bulunuyorsa ilk şubenin tescil onayından sonra açılacak olan şubeler, yine tıpkı kendi ülkesindeki şartları taşıyormuş gibi ticari işletmelerin şubeleri tescil ettirebilir (TTK 40/4).

3- Şubeler, bölgedeki şubenin ticaret ve sanayi odalarına kaydedilebilir.

4- Şubeler, iç ilişkilerinde merkeze bağlı olduğu için ayrı bir ticari işletme sayılmazlar ve merkezin bir parçası olarak kabul görülür. Şubenin ayrı tüzel kişiliği olmamakla birlikte merkez ticaret unvanını, şube olduğunu beyan ederek kullanmaktadır (TTK 48/1). Örneğin; İhtiyaç Eğitim A.Ş. Malatya Şubesi. Merkezi yabancı ülkede bulunan işletmenin, Türkiye’deki şubesinde kullandığı ticaret unvanını merkez ve şubenin bulunduğu yerlerde kullanır ve şube olduğu bildirilir (TTK 48/3).

5-Ticari temsilci şubeyi yönetmek adına atanır ve yurtdışı merkezli olan işletmelerin şubeleri Türkiye’de ise, bulunduğu yere tam yetkili ticari mümessil (ticari temsilci) atanması zorunludur (TTK 40/4).

6- Ticari mümessilin temsil yetkisi merkez veya şube olarak sınır konulabilir ancak yapılan sınırlama ile yine işletmenin tescili ve ilanı yapılabilir. Birtakım sınırlandırılmalar da mevcutken, anonim şirket ve kooperatifte yönetim kurulunun limited şirkette müdürlerin mümessil yetkileri de şubeyle sınırlandırılabilir.

7- Şube işlemlerinden dolayı ortaya çıkan hukuki işlemler merkezin ve şubenin bulunduğu yerde açılabilir (HMK 14). Şubenin bulunduğu yerde de icra takibi yapılabilir (İİK m.50) fakat merkezleri Türkiye’de bulunduğu durumda ticari işletmelerin şubelerinin işlerine ilişkin iflas davası da merkezin bulunduğu bölgede açılmaktadır. Şubeyle alakalı işlemlerde bile merkezin bulunduğu bölgede iflas yoluyla takibi yapılmaktadır (İİK 154). Merkezi ülke sınırları dışında ise ticari işletmelerle ilgili iflas davası, Türkiye’deki şubenin bulunduğu bölgede

açılmaktadır. Eğer şube birden fazla ise merkez şubenin bulunduğu bölgedeki ticaret mahkemesinde açılır (İİK 154/2).

8- Ticari işletmenin devrinin yapılmasıyla, yapılan devrin adı altında şube de girmektedir (TBK 202).

9- Çekte bahsi geçen kişinin lehine yapılan ciro makbuz hüküm yerine geçmektedir. Ancak ilgili bankanın birden fazla şubesinin olmasıyla çek, hesabın bulunduğu şubenin haricinde başka bir şubeye ciro edebilmektedir (TTK 789/4).

4.10. Ticari İşletmenin Hukuki Açından Ele Alınış Tarzı ve Fonksiyonları

Ticari işletmeler iktisadi bir amacı hedef alarak ortaya çıkan organizasyonun sahip olduğu maddi ve gayri maddi hakların ve münasebetlerinin bir bütün şeklidir. Ticari işletmede de her işletmede olduğu gibi insan ve malvarlığı unsurları bulunmaktadır. Ticari işletmeyi kendi adına işleten kişiyi insan unsuru ifade ederken, malvarlığı unsuru ise çeşitlilik gösterir. Bunların neler olduğu TTK. m. 11/II' de belirtilmiştir. Bu malvarlığını yöneten ve işleyen işçiler, memurlar ya da işletmeye bağlı tacir yardımcıları adı altında geçen insan unsuru oluştururken, ticari işletmenin maddi ve gayri maddi malvarlığını da işletmenin kendi mülkiyeti oluşturmaktadır.

TTK 'da madde 11/II' konusu geçen 'Tesisat, kiracılık hakkı, ticaret unvanı ve diğer adlar ihtira beratları ve markalar, bir sanata müteallik veya bir şahsa ait model ve resimler gibi bir müesseselerin işlenmesi ve yönetilmesi için daimî bir tarzda tahsis olunan unsurlar, aksine mukavelede hüküm bulunmadıkça ticari işletmeye dahil sayılır' maddesinde işletmeye özgülenmiş malvarlığının bir kısmından bahsedilmiştir. Bu unsurlar ikiye ayrılarak incelenmektedir:

4.10.1. Maddi Unsurlar

İşletme sermayesi, hammadde, üretilen stok malları ve tesisat gibi elle tutulan gözle görülen yani somut varlığı temsil eden değerler bütünüdür. Ticari işletmelerin ihtiyaç duyduğu menkul ve gayrimenkulleri ticari ve sınai faaliyetlerde yürütebilmesi adına mütemmim cüz ve teferruatı ile aynı amaca ayrılmış olan makineler, hammadde, yarı mamul ve mamul olan maddeler gibi menkul mallardan oluşmaktadır. bu bağlamda ticari ve sınai işletme binası, depoları, imalathaneler, satış mağazaları, makineler, teçhizat, takım ve tezgahları tesisat olarak kabul edilmektedir (Baştuğ ve Erdem, 1993; 32).

Şeker fabrikasının işleyeceği pancarlar ya da un fabrikasının işleyeceği buğdaylar gibi örneklere bakıldığında TTK. M. 11/II' de ticari işletmenin unsurları arasında bulunamayacağı gibi, işletme faaliyetinin icrasında da kullanılan döner malvarlığının ticari işletme kapsamına muhakkak girecektir (Karahana, 1999; 31).

Duran Malvarlığı (İşletme Tesisatı); örneğin; satış yerleri, depolar, servis ve nakliye araçları, makineler, aletler vb. gibi işletmeye sürekli tahsis edilen taşınır mallar ile bunların mütemmim cüz ve teferruatlarından oluşması ticari işletmenin faaliyetlerini yürütebilmesi adına gereklidir.

İşletme Sermayesi (Döner Varlıklar); İşletmenin ihtiyaçları için hazır bulundurulan sarf malzemeler, mamul ya da yarı mamul mallar, ticari işletmenin faaliyetlerinin yürütülmesi için hazır bulundurulan ham madde, depoda tutulan malzemelerdir.

4.10.2. Maddi Olmayan Unsurlar

Kiracılık hakkı, ticaret unvanı, işletme adı, marka, patent, fikir ve sanat eserleri ve sınai model ve resimler üzerindeki haklar da ticari işletmenin maddi unsurlarının yanı sıra maddi olmayan unsurlarına da değinilmektedir. Başka bir deyişle, özellikle ekonomik değer taşıyan fakat cismi varlığı olmayan veya varlığı mütemmim cüz olarak görülemeyen haklardır (ticaret unvanı, işletme adı, marka, patent, know-how, endüstriyel tasarım, fikir ve sanat eserleri üzerindeki haklar gibi) (Bahtiyar, 2005; 22).

Kiracılık hakkı; TTK. M. 11/II' de işletmenin unsurları arasında kiracılık hakkı açıkça belirtilmiştir. Eğer işletmeci kendisine ait bir mülk üzerinde faaliyet gösteriyorsa kiracılık hakkından söz edemez. Madde de adı geçen bu hak işletmecinin kendi mülkünü olmaması, işletme sahibinin kiracı olması yani kiralanmış bir mülkiyet üzerinde işletme faaliyeti göstermesi gerekmektedir (Atasoy, 1996; 40).

Patent; sahibine temsilen Türk Patent Enstitüsü tarafından verilen, buluş yapanlara ve haleflerine ve bu buluştan belirli bir süre ile sadece kendisi tarafından kullanılmasına ve yararlanmasına ve bu tekniğin de uygulanabilir nitelik taşıması açısından oluşan haktır. Örneğin endüstriyel bir tasarım ele alındığında bu tasarımın üzerinde bulunan her türlü incelik, nitelik ve özellikleri (çizgi, şekil, biçim, renk, doku, malzeme veya esneklik gibi) ya da bu tasarıma ait bütünü veya bir parçası gibi yani insan duyuları ile algılanan çeşitli unsurların oluşturduğu bir bütünü ifade etmektedir (Poroy ve Yasaman, 2015; 44-45).

Know-how yasal bir tanımı yapılamamasına rağmen kural olarak gerçekleştirilebilir bir teşebbüs olarak değerlendirilebilir ya da uygulanabilir nitelik taşımaktadır. Patente bağlı kalmadan herhangi bir fikri mülkiyet hakkını koruyamayan, gizli ya da açıktan teknik, ticari bilgi ve tecrübe birikimini kişinin karşılığında bir bedel ödeyerek sahip olmayı, kullanmayı ve değerlendirmeyi isteyebileceği durumunda ve bunu üçüncü kişilere aktarırken konusu geçen sözleşmelerle yapılması durumudur (Tutucu, 2005; 128).

Ticari işletmenin maddi olmayan unsurunu oluşturan müşteri çevresinden görülen rağbet (peştemaliye=goodwill), işletmenin belirli bir süre içerisinde çalışması sonucunda elde etmiş olmasıdır. Bu unsurlar en az maddi değer taşımadığı kadar maddi anlamda değer de taşıyabilir. Her işletmenin kendine ait çevresinde bir müşteri potansiyeli vardır ama az ama çoktur ve bu çevrenin potansiyeli işletmenin değerine belli bir ölçüde mutlaka yansımaktadır (Karaman, 2006; 27).

4.11. Ticari İşletmeyle İlgili Hukuki İşlemler

Ticari işletmeyle ilgili başlıca hukuki işlemlerin başında devir gelmektedir. Devir işleminde işletmenin aktif ve pasifi olarak bir bütünlüğe sahip olması gerekmektedir. Devir işlemi bilhassa yazılı bir şekilde yapılmalıdır ve gerek maddi gerekse de maddi olmayan unsurlar içermelidir. İşletmenin gerek borç gerekse de alacaklar da bu kağıt üzerinde açık ve net olarak bir bütün şeklinde devredilmelidir. Devir kapsamında yer alanların haricinde işletmenin bir bütün şeklinde sürekliliğini sağlayacak bir biçimde devredilmesi gereklidir. Fakat ticaret unvanı tek başına devredilen bir özelliğe sahip değildir. Borçlar hukukunda devreden ile devralanlar beraber bir şekilde 2 yıl müteselsilen sorumludurlar (Taşkent, 2012). Devir sonrası ortaya çıkan borçlardan da devreden kişinin sorumluluğu ortadan kalkmaktadır. Fakat taraflar "borçtan sorumsuzluk anlaşması" yapma hakkına sahiptirler.

Ticari işletmeyle ilgili bir diğer hukuki işlem ise rehindir. Rehin işlemi, bir borcun borçlu tarafından alacaklı kişiye ödememesi halinde, rehin niteliğine sahip olan mal veya taşınmazların alacaklı açısından teminat altına alınması işlemidir. Rehin hükümleri ile ilgili ayrıntılar Ticari İşletme Rehni Kanunu'nda yer almaktadır. Rehin, ilgili işletmenin merkezindeki noterde yazılı bir şekilde hazırlanmaktadır. Bu sözleşmenin 10 gün içerisinde tescil ettirilmesi gereklidir. Ayrıca bu sözleşme kurucu niteliğe sahiptir. Rehin sözleşmesine yazılmaması gerekenler (Taşkent, 2012);

- Taşınmaz mal ve tesisatı,
- Kiracılık hakları,
- Özel sicile kayıtlı taşınmazlar,
- İşletme değerleri

Rehin sözleşmesine yazılması gerekenler (Mutluer ve Uçaryılmaz, 2014: 112);

- Menkul mal ve tesisatı,
- Ticaret unvanı,
- İşletme adı,

Ticari işletmenin yapmış olduğu rehin sözleşmesinde yazılması ihtiyari olanlar da aşağıda görülmektedir (Mutluer ve Uçaryılmaz, 2014: 126);

- Fikri ve
- Sınai haklar.

4.12. Ticari Hükümler

22.11.2001 tarihinde yayınlanan ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu, Türk Ticaret Kanunu ile ayrılmaz bir bütündür. Bu kanundaki hükümlere göre ticari işletmeyi ilgilendiren her türlü işlemler ve fiiller ile alakalı diğer kanunlarda geçen özel yazılı esaslar da ticari hüküm kapsamına girmektedir. Ticari bir hüküm bulunmayan ticaret yapılan işlemlerde öncelikle ticari örf ve âdete eğer bunlara dayandırılmıyorsa genel kanunlara göre kara verilmektedir. Kanunda aksi bir hüküm bulunmuyorsa ticari örf ya da adet olarak kabul edilmediği takdirde teamül yani mahkeme kararına esas olamaz. Fakat irade açıklamaları yapılırken mahkeme kararları dikkate alınmaktadır. Bir bölge ya da ticarete özgü örf ve adetler genel olanlara göre daha üstün tutulmaktadır. Eğer ilgili kişiler aynı bölgede bulunmuyorsa kanunda ya da sözleşmesinde geçen aksi bir durum olmadığı sürece, ifa yerindeki ticari örf adet geçerli kılınmaktadır. Ticari örf ve âdet, tacir sıfatını haiz bulunmayanlar hakkında ancak ilgililer tarafınca bilinmesi yada öğrenilmesi halinde uygulanmaktadır (Doğrusöz vd., 2011; 93-94).

4.12.1. Ticari İşletmelerle İlgili Genel Hükümler

İlgili kanunda ticaret işletmeleri/şirketleri TTK 124. ve 644. Maddelerde yer alan hükümler doğrultusunda düzenlenmiştir. 124. madde öncelikle ticaret işletmelere dair genel hükümlere ve sonrasında şirketlere yer verilmiştir. Bu şirketler;

- Kollektif şirket,
 - Adi komandit şirket,
 - Anonim şirket (A.Ş.),
 - Sermayesi paylara bölünmüş komandit şirket ve
 - Limited şirketlere (LTD Şti.)
- şeklinde sıralanmaktadır.

4.12.2. Ticari İşletmelerin Tabi Olduğu Hükümler

TTK da düzenlenen hususlar ile bir ticari işletmeyi ilgilendiren bütün işlem ve fiiller ticari işlerdir (TTK, 2011; 6102)

4.12.2.1. Ticari İşletme Bütünlük İlkesi

Daha önceki konularda tanımı yapılan ticari işletmeden uzunca bahsedilmiş ve esnaf işletmelerine uygun görülen limiti aştığı düzeyde gelir sağlamayı hedef oluşturan devamlı faaliyetlerin bağımsız olarak yürütülerek işletme olarak karşımıza çıkmaktadır. Ticari işletme ile esnaf işletmesi arasındaki sınırı cumhurbaşkanı tarafından belirlenir. Mevcut malvarlığı unsurlarının devri halinde zorunlu tasarruf işlemlerinin ayrı bir işlem gerekmesizin bir bütün halinde yapılabilirken diğer hukuki işlemlere de konu olabilmektedir. Aykırı bir durum olmadığı takdirde devir sözleşmesinin de işletme duran malvarlığını, işletme değerini, kiracılık hakkını, ticaret unvanı ile diğer fikri mülkiyet haklarını ve işletmeye özgülenen malvarlığı unsurlarını içerdiği kabul olunmaktadır. Bu devir sözleşmesi de bir bütün olarak konu alan ticari işletme diğer sözleşmelerdeki gibi yazılı olarak yapılır ve ticaret siciline tescili ve ilanı yapılır.

4.12.2.2. Tacir

1-Gerçek Kişiler

- ❖ *Genel olarak;* Tacir sıfatını daha önceki tanımlarda da yine açıklarken bir ticari işletmeyi kısmi olarak da olsa işleten kişiye olarak tanımlanmaktadır. Tacir fiilen bir ticari işletme faaliyete geçmese bile, bir ticari işletmeyi kurması ve açması, açtığını, sirküler, gazete, radyo, televizyon ve diğer ilan araçlarıyla halka arz etmesi veya işletmesini ticaret siciline tescil ettirerek durumu ilan etmiş olan kimse yine tacir sıfatıyla adlandırılır. Bir ticari işletmeyi faaliyete geçmiş gibi görünmesi bile ister kendi adına olsun isterse adi bir şirket veya her ne şekilde olursa olsun kanunen var olmayan fakat diğer bir şirket adına ortak sıfatıyla işlemlerde bulunuyorsa kişi, iyi niyetli üçüncü şahıslara karşı tacir gibi sorumlu olmaktadır.
- ❖ *Küçük ve kısıtlılar;* Küçük ve kısıtlılara ait ticari işletmeyi bunların adına işleten yasal temsilciler, tacir sıfatı dışında kalırlar. Çünkü tacir sıfatı, temsil edilene aittir. Ancak, yasal temsilci ceza hükümlerinin uygulanması açısından tacir gibi sorumlu olmaktadır.
- ❖ *Ticaret yapmaktan menedilenler;* Bir kişinin resmi makam tarafından onaylanması ihtiyacı halinde izin ve onay gerektiren hususlarda hukukî, cezai ve disiplin gibi durumlarla karşı karşıya kaldığında kişisel durumları ya da yaptığı işlerin özellikleri sebebiyle ya da meslek ve vazifeleri sebebiyle kanundan ya da yargı hükmünden ortaya çıkan bir yasağa karşı aykırılık yapsa bile ticari işletmeyi işleten kişi yine de tacir sıfatını almaktadır. Birinci fıkraya aykırı hareketin doğurduğu hukuki, cezai ve disipline ilişkin sorumluluk saklıdır.
- ❖ *Esnaf;* İktisadi faaliyetin sermayesinden fazla olmasından çok emeğe dayalı çalışılması durumunda ve gelir düzeyi TMK'nın 11. Maddesinin ikinci bendinde geçen kararnameye göre belirlenen sınırı aşmayan sanat veya ticaretle uğraşan kişi ister gezici olsun isterse bir taciri çatı altında işletmesi olsun ya da herhangi bir sokağın belli yerinde sabit dursun o kişi her sıfatla esnaf sayılmaktadır.

Ancak, tacirlere ilişkin 20. ve 53. maddeler ile Türk Medenî Kanununun 950. maddesinin ikinci fıkrası gereğince hükümler uygulanmaktadır

2- Tüzel Kişiler

Ticaret şirketleri amaçlarına ulaşmak adına kurdukları işletmeler (dernekler, vakıflar vb.), kendi kuruluş kanunları ya da özel hükümlere tabi kalarak yönetilmesi veya ticari amaçla işletilmesi bakımından devlet, il özel idaresi, belediye ve köy gibi diğer kamu kuruluşları tarafından tüzel kişilik adı altında yönetilmesi amaçlı olan bu kuruluşlarda tacir olarak kabul görülmektedir. Devlet, il özel idaresi, belediye, köy ile diğer kamu tüzel kişileri, kamu yararına çalışan dernekler ve gelirinin yarısından fazlasını kamu görevi özelliklerini taşıyan işlere harcama yapan vakıflar, bir ticari işletmeyi ister direk ister kamu hukuku hükümlerine göre yönetilen ve işletilen bir tüzel kişi eliyle işletse bile kendileri tacir sayılamazlar.

3- Donatma İştiraki

Tacir için geçerli olan hükümler donatma iştirakine de aynen uygulanmaktadır.

Yukarıda TTK'da geçen hükümlerin yanı sıra ticari işletmelerin tabi oldukları hükümleri üç başlık adı altında da anlatılmaktadır. Bunlar;

1-Mutlak Ticari İş: TTK'da düzenlenen faaliyetler kanun gereği farklı bir ölçüte ihtiyaç duyulmaksızın ticari olmaktadır. Örneğin, bono, taşıma işi, sigorta vs. TTK'da haksız fiil halleri de düzenlenmiştir. Bunlar; haksız rekabet ve çatmadır. Bunlar da kanununda düzenlendiği için ticari iş olmaktadır.

2-Nisbi Ticari İş: Ticari işletmeyle alakalı diğer bütün işlemler ve işlet olarak bilinmekte ve Ticaret Kanunu'nda düzenlenmese bile işletmeyi ilgilendiren her türlü muamele, fiil ve işler de ticari olarak görülmektedir. Örneğin bir ticari işletme de çalışan işçilerle yapılan hizmet sözleşmesi.

3-Ticari İş Karinesi: TTK'da madde 19'da geçen bir gerçek kişi tacirin borçlarının ticari olması ta kendisidir. Bu madde de anlatılmak istenen tüzel kişi tacirlerin adi iş sahalarının olmadığını ve gerçek kişilerin ise bu karineyi iki şekilde çürütebilirler ama karşı tarafın esnaf olma şartını taşımakla bu hüküm önem kazanmaktadır.

a) Kişinin halinden ötürü iş, işlem veya fiilin ticari sayılmasına uygun olmaması ör; Tacirin çocuğuna alışveriş yapması gibi.

b) İşletmesiyle alakası olmayan gerçek kişi tacir tarafından karşı tarafa doğrudan aktarması gibi. Örneğin tacirin aldığı herhangi bir eşyayı evine aldığını belirtmesi.

Ticaret Kanunu'nda aksi bir durum ile karşılaşmadığı takdirde taraflardan sadece bir kişi için bile ticari iş özelliklerini taşıması sözleşme de ticari iş olarak kabul edilmektedir. Örneğin gerçek kişi evine buzdolabı alsa bile bu ticari işletmeyi ilgilendiren bir durum söz konusu değildir. Fakat eğer bu işlem karşı taraf için ticari işletme olarak görülüyorsa evine eşya alan kişi gerçek kişi ise tacir için bir ticari iş sayılmaktadır. Çünkü karşılıklı olarak satış sözleşmesi vardır. Fakat karşı taraf esnaf ise arada satış sözleşmesi olsa bile tacirin ticari bir işletmeyle ya da işletmesiyle ilgili değilse iş adi bir iş olarak görülmektedir.

4.13. İşletme Yönetimi Açısından Ticaret Hukukunun Önemi

Ticaret hukuku, ticari ilişki içerisindeki tüm taraflar açısından koruyucu bir işleve sahiptir. Ticari faaliyetler, kişiler ya da kurumlar için büyük önem taşıdığından karşı karşıya kalınabilecek zararlar, geri dönülemez sonuçlar doğurabilmektedir. Gerek işletme sahipleri, paydaşları ve yöneticileri gerekse de işletme ile ticari ilişki içerisinde olan tüm taraflar açısından bağlayıcı fonksiyonlara sahip olan ticaret hukuku,

işletmelerin faaliyetlerini sürdürmeleri açısından büyük öneme sahiptir. İlgili kanun olan TTK'da yöneticiler ile ilgili sorumluluklar, haklar ve yükümlülükler açıkça belirtilmiştir. TTK'nın 553. maddesinde, yönetim kurulu üyelerinin ve yöneticilerin, kanundan ve esas sözleşme yerine getirmekle yükümlü oldukları kusurları ihlal etmeleri durumunda hem şirkete, hem pay sahiplerine, hem de şirket alacaklılarına karşı vermiş oldukları zarardan sorumludur (TTK, md.553) ibaresi yer almaktadır.

Yöneticilerin hakları ile ilgili olarak da en çok dikkati çeken ise, 630. maddede “yöneticilerin işletme sahipleri tarafından görevden alınmaları halinde, tazminat hakları da saklıdır” (TTK, md.630) ibaresi yer almaktadır. Ticaret Hukuku açısından bir ticari işletmenin az çok devamlılık arz etmesi ve ekonomik amaç için yapmış oldukları faaliyetin bağımsız bir şekilde bir işletme müdürünün yönetiminde yapılması gerekmektedir (Mutluer ve Uçaryılmaz, 2014: 140).

Günümüz kurumsal işletmeleri rakip işletmelerle yoğun bir rekabet içerisinde olduklarından, işletmelerin haksız rekabetle karşı karşıya kalma olasılıkları da oldukça yüksektir. İşletmelerin birbirleriyle yapmış olduğu bu rekabetin şartları TTK'da açık bir şekilde belirtilmiştir. Dürüstlük kurallarına aykırı bir şekilde yapılan duyuru ve reklamlar, rakip işletmelerin mal, ürün, fiyat, faaliyetlerini veya ticari işlerini kötülemek, haksız rekabetin başlıca suç fiilleri olarak göze çarpmaktadır (Ülgen ve ark., 2015: 65). Ayrıca tüketicinin karar verme özgürlüğünü kısıtlamak ya da ortadan kaldırmak, mal/hizmetin gerçek değeri hakkında tüketiciyi yanıltmak, ürünün miktarı, kullanım amacını, yararını veya tehlikelerini gizleyerek müşteriye yanıltmakta en başlıca haksız rekabet fiilleri olarak dikkati çekmektedir (Kayar, 2015: 76).

Haksız rekabetin dışında, işletmeler açısından büyük öneme sahip olan ticaret sicili, kıymetli evrak, sigorta ve taşıma ile ilgili sorumluluk ve yükümlülüklerle ilgili kapsamlı açıklamaların yer aldığı TTK, bağlayıcı, koruyucu ve cezalandırıcı hükümler doğrultusunda, değişen çağa ve döneme uygun bir şekilde sürekli düzenlenerek, işletmeler ve işletmelerle ticari ilişki içerisinde olan tüm taraflar açısından bir güvence sağlamaktadır (Çetiner ve Yüksel, 2017: 105).

5. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ (GAZİANTEP İLİNDE FAALİYET GÖSTEREN HALI VE İPLİK İŞLETMELERİNE YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA)

Bu bölümde, araştırmanın amacı yöntemi, örnekleme, araştırmada kullanılan veri toplama araçları, araştırmanın hipotezleri hakkında bilgi verilecektir.

5.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

İşletme yöneticilerinin ticaret hukuku farkındalıklarının ölçülmesi amacıyla yapılan bu araştırmada pilot bölge olarak Gaziantep' te halı ve iplik ile ilgili işletmeler seçilmiştir. İşletmelerde çalışan yöneticilerin, ticaret hukuku farkındalıklarını ortaya koymak araştırmanın temel amacıdır.

Daha önce yapılan literatür çalışmaları incelendiğinde, ticaret hukuku farkındalıkları farklı sektörlerde araştırıldığı görülmüştür. Ancak yapılan çalışmalarda ticaret hukuku farkındalıklarının yöneticiler kapsamında ele alınmadığı ve incelenmediği görülmektedir. Bu nedenle, bu araştırmanın alanda bir ilk olması önemlidir.

5.2. Araştırmanın Yöntemi

Araştırmada öncelikli olarak Ticaret Hukuku, Türk Ticaret Hukuku ve Ticari İşletmeler hakkında literatür taraması yapılmıştır. Bu literatür taraması sonucunda oluşturulan bilgiler kullanılarak halı ve iplik işletmelerine yönelik uygulanacak olan anket formu hazırlanmıştır.

Anket sorularıyla ilgili literatür taraması yapılmış ve sonrasında da açık ve anlaşılır hale getirilmiştir. Anketi incelediğimiz de açık ve kapalı uçlu soruların yanı sıra, likert tarzı önermelere yer verilmektedir. Anketin açık ve kapalı uçlu ilk bölüm soruları yöneticilerin demografik özelliklerin belirlenmesi için sorulmuştur. Ayrıca ankette yer alan mesleklere dair onların tanımlanmasını oluşturacak hiçbir detaylı bilgi istenmemiştir. Böylelikle daha sağlıklı verilere ulaşmak amaçlanmıştır. İkinci bölümde ise likert tarzı önermeler yer verilmiştir.

Bu araştırma da betimsel tarama modeline ilişkisel tarama yöntemi kullanılarak yöneticilerin ticaret hukuku farkındalıklarının farklı değişkenler açısından bakılması amaçlanmıştır. Bu model betimlemeyi amaç edinen araştırmalar ile geçmişte ya da halen devam etmekte olan bir durumu var olan şekliyle gösteren uygun bir modeldir. Betimsel tarama modeline baktığımızda kendi arasında iki kısma ayrılmıştır. Genel tarama ve örnek olay olarak yapılan taramalardır. Bunun yanı sıra ilişkisel tarama yöntemi de tarama yöntemi kapsamına girmektedir. Genel tarama modellerine baktığımızda bir evrende oluşan çok sayıda eleman varsa evren hakkında genel bir yargıya ulaşmak ile evrenin tamamı ya da evrenden alınacak bir grup ölçüt ya da örneklem üzerinden yapılması gereken tarama sonucu oluşan düzenlemelerdir (Karasar, 2006: 55). Bu grupta yer alan ilişkisel tarama modellerinde iki ya da daha fazla değişken arasında değişimini ya da derecesini belirlemek adına yapılan araştırma modelleri için kullanıldığından bu tarz araştırmalar için uygun görülmektedir (Cohen vd., 2000; Karasar, 2006:55).

5.3. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini, Gaziantep ilinde faaliyet gösteren halı ve iplik işletmeleri yöneticileri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise evrenden basit tesadüfi, olarak seçilen 193 katılımcı oluşturmaktadır. Araştırma için toplamda 200 adet anket dağıtılmış ve 193 anket cevaplanarak geri dönüş sağlanmıştır.

5.4. Araştırmada Kullanılan Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada, alan yazın taraması yapılarak amaca en uygun olduğu düşünülen ölçekler kullanılmıştır. Araştırmada "ticaret hukuku farkındalığı" ve "demografik özellikleri" içeren anket formu kullanılmıştır.

Araştırma örnekleminin dağılımlarının incelenebilmesi adına oluşturulan demografik özellikleri belirleyen kişisel bilgi formunda; yaş, cinsiyet, eğitim durumu, işletme yöneticiliği süresi ve mevcut işletmedeki yöneticilik süresi şeklinde oluşan 5 önermeye yer verilmiştir.

Ticaret hukuku farkındalığı ölçeği araştırmacı tarafından oluşturulmuştur. Bu ölçeğe ilişkin maddeler yazılırken literatür taraması yapılmış ve kurumsal yapıya ilişkin hususlar dikkate alınmıştır. Ölçeğe ilişkin maddeler hazırlanırken bu özellikler göz önüne alınmış ve temsil edilmeye çalışılmıştır. Gerekli incelemeler yapıldıktan sonra yöneticilerin ticaret hukuku farkındalığına ilişkin 14 madde yazılmıştır. Daha sonra bu ifadeler alan uzmanlarına da incelenmiş ve ölçek oluşturulmuştur. Bu ölçekte 5'li likert 1.Kesinlikle Katılmıyorum, 2. Katılmıyorum, 3.Kararsızım, 4.Katılıyorum, 5.Kesinlikle Katılıyorum seçeneklerine yer verilmiştir.

5.5. Verilerin Setlerinin Çözümü ve Yorumu

193 katılımcıyla gerçekleşen ve katılımcılardan almış olduğumuz bilgilere dayandırılarak elde edilen veriler SPSS 24.0 paket programına kodlanmıştır. Öncelikle güvenilirlik analizi yapılmış ve anketlerin güvenilirlik düzeyleri belirlenmiştir. Demografik bilgileri içeren istatistikî bilgiler birlikte frekans, aritmetik ortalama ve ölçeklere dair bulgular önermeler düzeyinde ayrı ayrı veri olarak toplanmıştır. Demografik bilgilerden bulunan değişkenler ile ticaret hukuku farkındalıkları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek için bağımsız gruplar t-testi ve tek yönlü varyans (ANOVA) analizleri yapılmıştır.

5.6. Araştırmanın Hipotezleri

Anketler aracılığı ile toplanan veriler işletme yöneticilerinin ticaret hukuku farkındalıklarını tespit etmek amacı ile oluşturulan aşağıdaki ana hipotezi test etmekte kullanılmıştır.

H₁: Ticaret hukuku farkındalıkları ile yaş grupları arasında anlamlı bir farklılık vardır,

H₂: Ticaret hukuku farkındalıkları ile cinsiyet arasında anlamlı bir farklılık vardır,

H₃: Ticaret hukuku farkındalıkları ile eğitim durumu arasında anlamlı bir farklılık vardır,

H₄: Ticaret hukuku farkındalıkları ile işletme yöneticiliği süresi arasında anlamlı bir farklılık vardır,

H₅: Ticaret hukuku farkındalıkları ile mevcut işletmedeki yöneticilik süresi arasında anlamlı bir farklılık vardır.

6. ARAŞTIRMANIN BULGULARI VE YORUMLARI

Bu bölümde anketlerden elde edilen bulguların değerlendirilerek yorumlamasına yer verilmektedir.

6.1. Araştırmanın Güvenirliliği

Güvenirlilik değeri; bir ölçme aracının tekrar ettiği ölçümlerde aynı sonucu verme derecesini göstermektedir (Baş, 2010: 144). Katılımcılara uygulanan ölçeklerin güvenirlilik analizinde Alfa Modeli'nden (Cronboch Alpha Coefficient) yararlanmıştır. Alfa Yöntemi ölçekte yer alan soruların homojen yapısını ortaya koyan bir bütünü ifade edip etmediğini araştırmaktadır. Ağırlıklı standart değişim ortalamasıdır. 0 ile 1 arasında değer alan bu katsayı Alfa Katsayısı olarak adlandırılır. Hesaplanan Alfa Katsayısı birime ait toplam skorun, ölçekte yer alan sorularının puanlarının toplanmasıyla elde edilen ölçeklerde, soruların birbirlerine olan benzerliğini veya yakın olmasıyla ortaya koyulan bir katsayıdır. Bu sayının negatif çıkması güvenirlilik modelinin bozulması anlamına gelmektedir.

Alfa katsayısına bağlı olarak ölçeğin güvenirliliği şu şekilde yorumlanır (Kalaycı, 2006:405):

- $0.00 < \alpha < 0.40$ ise ölçek güvenilir değildir
- $0.40 < \alpha < 0.60$ ise ölçeğin güvenirliliği düşük
- $0.60 < \alpha < 0.80$ ise oldukça güvenilir
- $0.80 < \alpha < 1.00$ ise ölçek yüksek derecede güvenilir bir ölçektir.

Katılımcıların anket formunda yer alan sorulara doğru cevaplar verip vermediğini inceleyebilmek için güvenirlilik analizi yapılmıştır. Güvenirlilik analizi sonuçları aşağıdaki gibidir:

Tablo 6.1. Ölçeklerin Güvenirlilik Analizi

Ölçekler	Önerme Sayısı	Alfa Değeri
Ticaret Hukuku Farkındalığı	14	0,970

Tablo 6.1'de gösterilen güvenirlilik analizi sonuçlarına göre "Ticaret Hukuku Farkındalığı" ölçeğinin 0,970 alfa değerleri ile oldukça güvenilir olduğunu söylemek mümkündür.

6.2. Araştırmaya Katılanların Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular

Bu bölümde demografik özelliklere bakılarak ankete katılanların yaşı, cinsiyeti, eğitim durumu, işletme yöneticiliği süresi ve mevcut işletmedeki yöneticilik süresi gibi demografik değişken durumları ortaya konulmaktadır. Demografik değişkenlere ait veriler, aşağıda tablolar halinde sunulmaktadır.

Tablo 6.2. Katılımcıların Yaşa Göre Dağılımları

Yaş	Sayı	%	Geçerli %	Kümülatif %
25-24	39	20,2	20,2	20,2
35-44	33	17,1	17,1	37,3
45-54	57	29,5	29,5	66,8
55 ve üzeri	64	33,2	33,2	100,0
Toplam	193	100,0	100,0	

Tablo 6.2'ye göre ankete katılan yöneticilerin %20,2'si 25-34, %17,1'i 35-44, %29,5'i 45-54, %33,2'si ise 45 ve üzeri yaş aralığında bulunduğu görülmektedir. En fazla oranı 64 kişi ile 55 ve üzeri yaş katılımcılar oluşturmaktayken, en düşük oranı ise 33 kişi ile 35-44 yaş arası katılımcılar oluşturmaktadır. Bu sonuçlara göre katılımcı yöneticilerin 55 ve üzeri yaş aralığında arttığı görülmektedir. 35-44 yaş grubu da ise 33 kişi ile katılım oranının oldukça düşük olduğu görülmektedir.

Tablo 6.3. Katılımcıların Cinsiyete Göre Dağılımları

Cinsiyet	Sayı	%	Geçerli %	Kümülatif %
Bay	152	78,8	78,8	78,8
Bayan	41	21,2	21,2	100,0
Toplam	193	100,0	100,0	

Tablo 6.3'e göre ankete katılan yöneticilerin 152 kişi ile %78,8'lik kısmının bay, 41 kişi ile %21,2'si ise bayanlardan oluştuğu görülmektedir. Bu verilerden hareketle alınan örneklemden yöneticilerin çoğunluğunun bay olduğu ve bayanların daha az sayıda yer aldıkları söylenebilir.

Tablo 6.4. Katılımcıların Eğitim Durumlarına Göre Dağılımları

Eğitim Durumu	Sayı	%	Geçerli %	Kümülatif %
İlkokul	5	2,6	2,6	2,6
Ortaokul	31	16,1	16,1	18,7
Lise	59	30,6	30,6	49,2
Ön lisans	85	40,0	40,0	93,3
Lisans ve Lisansüstü	13	6,7	6,7	100,0
Toplam	193	100,0	100,0	

Tablo 6.4'e göre ankete katılan yöneticilerin eğitim durumlarının; %2,6'sı 5 kişi ile ilkokul, %16,1'i 31 kişi ile ortaokul, %30,6'sı 59 kişi ile lise, %40,0'ı 85 kişi ile ön lisans, %6,7'si 13 kişi ile lisans ve lisansüstü mezunu olduğu görülmektedir. Örneklemin eğitim durumuna göre dağılımı tablosu incelendiğinde katılımcıların çoğunluğunun %40,0'ının (N=85) ön lisans, en az katılımcının ise %2,6'sının (N=13) düzeyinde eğitime sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 6.5. Katılımcıların İşletme Yöneticiliği Sürelerine Göre Dağılımları

Tecrübe Süresi	Sayı	%	Geçerli %	Kümülatif %
1-3 yıl	37	19,2	19,2	19,2
4-6 yıl	60	31,1	31,1	50,3
7-10 yıl	56	29,0	29,0	79,3
10 yıldan fazla	40	20,7	20,7	100,0
Toplam	193	100,0	100,0	

Tablo 6.5'e göre ankete katılan yöneticilerin işletme yöneticiliği sürelerinin; 37 kişinin %19,2 ile 1-3 yıl, 60 kişinin %31,1 ile 4-6 yıl, 56 kişinin %29,0 ile 7-10 yıl, 40 kişinin %20,7 ile 10 yıldan fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Oranların %31,1 ile 4-6 yıl aralığında belirmesi yöneticiliğe yeni başlayanların çoğunlukta olduğunu göstermektedir.

Tablo 6.6. Katılımcıların Mevcut İşletmedeki Yöneticilik Sürelerine Göre Dağılımları

Tecrübe Süresi	Sayı	%	Geçerli %	Kümülatif %
1-3 yıl	98	50,8	50,8	50,8
4-6 yıl	51	26,4	26,4	77,2
7-10 yıl	29	15,0	15,0	92,2
10 yıldan fazla	15	7,8	7,8	100,0
Toplam	193	100,0	100,0	

Tablo 6.6'ya göre ankete katılan yöneticilerin mevcut işletmedeki yöneticilik sürelerinin; 98 kişinin %50,8 ile 1-3 yıl, 51 kişinin %26,4 ile 4-6 yıl, 29 kişinin %15,0 ile 7-10 yıl, 15 kişinin %7,8 ile 10 yıldan fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Oranların %50,8 ile 1-3 yıl aralığında belirmesi yöneticiliğe yeni veya değişim ile başlayanların çoğunlukta olduğunu göstermektedir.

6.3. Araştırmada Yer Alan Değişkenler İle İlgili Tanımlayıcı İstatistikler

Araştırmada yer alan değişkenler ticaret hukuku farkındalığı kapsamında incelenmiştir. Ankette değişkenleri ölçen her bir önerme için katılımcılardan, “1= Kesinlikle Katılmıyorum, 2= Katılmıyorum, 3= Kararsızım, 4=Katılıyorum, 5= Kesinlikle Katılıyorum” seçeneklerinden sadece birini işaretlemeleri istenmiştir. Literatüre bakıldığında puanlar 4,21-5,00 aralığında ise 5= Kesinlikle Katılıyorum, 3,41-4,20 aralığında ise 4=Katılıyorum, 2,61-3,40 aralığında ise 3= Kararsızım, 1,81-2,60 aralığında ise 2= Katılmıyorum, 1,00-1,80 aralığında ise 1= Kesinlikle Katılmıyorum şeklinde değerlendirilmektedir.

Ankette, ticaret hukuku farkındalığına ilişkin 14 önerme yer almaktadır. Bu önermelerin frekans analizleri toplu olarak varılmıştır

Tablo 6.7. Ticaret Hukuku Farkındalığına İlişkin Bulgular

ÖNERMELER	A. O (\bar{X})	SS
1. Hukuk eğitimi alan yöneticiler ticari anlamda daha başarılı olmaktadır.	4,47	,990
2. İşletme yöneticiliğinde hukuki farkındalık önemlidir.	4,60	,771
3. Bir işletme yöneticisi olarak hukuki bilgi düzeyimi yeterli buluyorum.	3,73	1,070
4. Bir işletme yöneticisi olarak, yöneticilik süreniz boyunca işletmeniz hukuka aykırılıktan ötürü kanuni bir yaptırımla karşı karşıya kalmaz.	3,74	1,079
5. Yöneticisi olduğunuz işletmenin sahipleri, çalışanları ve tedarikçileri ile hukuki hakları ile ilgili bilgilendirilirler.	3,77	1,047
6. Ticari Şirketler Hakkında Bilgi Düzeyimi yeterli buluyorum.	3,72	1,038
7. Tüketici Hakları Hakkında Bilgi Düzeyimi yeterli buluyorum.	3,72	1,063
8. İşçi-İşveren Hakları Hakkında Bilgi Düzeyimi yeterli buluyorum.	3,69	1,019
9. İş Güvenliği Hakkında Bilgi Düzeyimi yeterli buluyorum.	3,68	1,041
10. Sigorta Hukuku Hakkında Bilgi Düzeyimi yeterli buluyorum.	3,57	1,054
11. Ticaret Sicili Hakkında Bilgi Düzeyimi yeterli buluyorum.	3,62	1,098
12. Haksız Rekabet Hakkında Bilgi Düzeyimi buluyorum.	3,68	1,070
13. Cari Hesaplar Hakkında Bilgi Düzeyimi yeterli buluyorum.	3,70	1,067
14. Kıymetli Evrak Hakkında Bilgi Düzeyimi yeterli buluyorum.	3,72	1,028
Genel Ortalama	3,81	,875

Tablo 6.7'de ticaret hukuku farkındalıklarına ilişkin önermeler yer almaktadır. Bu önermelerin aritmetik ortalamalarının en yüksek ve en düşük (\bar{X})= 4,47-3,57 aralığında “4=Katılıyorum” ve “5=Kesinlikle Katılıyorum” seçeneğine denk geldiği

görülmektedir. Anket çalışması katılan yöneticilerin ticaret hukuku farkındalıklarına ilişkin önermelerin genel aritmetik ortalaması (\bar{X})= 3,81'dir. Bu durum ise literatüre "4=Katılıyorum" seçeneğine denk geldiği görülmektedir. Bu durumda katılımcı yöneticiler genel olarak bilgilendirme ve bilgi düzeylerini içeren önermelere genel olarak katılmaktadırlar. En yüksek katılım dercesine sahip önerme "1. Hukuk eğitimi alan yöneticiler ticari anlamda daha başarılı olmaktadır" en düşük katılım dercesine sahip önerme ise "10. Sigorta Hukuku Hakkında Bilgi Düzeyimi yeterli buluyorum" dir.

6.4. Ticaret Hukuku Farkındalıklarının Yaş Grubu Değişkenine Göre İncelenmesi

Katılımcıların ticaret hukuku farkındalıklarının yaş gurubu değişkenine göre betimsel değerleri verilmiştir.

Tablo 6.8. Ticaret Hukuku Farkındalıklarının Yaş Grubu Değişkenine Göre Değerleri

Ölçek	Yaş	N	\bar{X}	SS
Ticaret Hukuku Farkındalığı	25-34	39	3,67	,82
	35-44	33	3,78	,85
	45-54	57	3,92	,76
	55 ve üzeri	64	3,83	1,02

Ticaret hukuku farkındalığı ölçeğinden aldıkları puanlar ve standart sapmalar sırasıyla; 3,67'ye 0,82, 3,78'e 0,85, 3,92'ye 0,76, 3,83'e 1,02 dir. Bu sonuçlardan hareketle en yüksek puanlamanın 3,92 ile 45-54 yaş grubunda olduğu, en düşük puanlamanın ise 3,67 ile 25-34 yaş grubunda olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo.6.8'den anlaşıldığı üzere ticaret hukuku farkındalığı ölçeğinden aldıkları puanlar yaş grubuna göre farklılık göstermektedir. Bu farklılığın anlamlı olup olmadığını tespit etmek için tek yönlü varyans (ANOVA) analizi yapılmıştır ve sonuçlar Tablo 6.9'da verilmiştir.

Tablo 6.9. Ticaret Hukuku Farkındalıklarının Yaş Grubuna İlişkin Tek Yönlü Varyans Analiz (ANOVA) Sonuçları

Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar Arası	1,503	3	,501		
Grup içi	145,693	189	,771	0,650	0,584
Toplam	147,196	192			

Tablo 6.9'dan anlaşılacağı üzere ticaret hukuku farkındalığı ile yaş grubu arasında anlamlı bir fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır (F=0,650; P=0,584>0,05). Bu durumda "**H₁**: Ticaret hukuku farkındalıkları ile yaş grupları arasında anlamlı bir farklılık vardır " hipotezi reddedilmektedir.

6.5. Ticaret Hukuku Farkındalıklarının Cinsiyet Değişkenine Göre İncelenmesi

Katılımcıların ticaret hukuku farkındalıklarının cinsiyet değişkenine göre betimsel değerleri verilmiştir.

Tablo 6.10. Ticaret Hukuku Farkındalıklarının Cinsiyet Değişkenine Göre Analizi ve Bağımsız t-İstatistiği Sonuçları

Ölçek	Cinsiyet	N	\bar{X}	SS	sd	t	p
Ticaret Hukuku Farkındalığı	Bay	152	3,80	0,914	193	-,350	,062
	Bayan	41	3,85	0,719			

Tablo 6.10'da görüldüğü üzere araştırmaya 152 bay ve 41 bayan yönetici katılmıştır. Sırasıyla katılımcıların ticaret hukuku farkındalığı ölçeğinden aldıkları puanlar ve standart sapmalar; 3,80'e 0,914, 3,85'e 0,719 dur. Bu sonuçlardan hareketle en yüksek puanlamanın bayan katılımcılarda en düşük puanlama ise bay katılımcılardadır. Yapılan karşılaştırmada gruplar arasında anlamlı fark tespit edilmiştir. $t(193) = -,350$, $p < 0,05$. Bu durumda "**H₂**: Ticaret hukuku farkındalıkları ile cinsiyet arasında anlamlı bir farklılık vardır " hipotezi reddedilmektedir.

6.6. Ticaret Hukuku Farkındalıklarının Eğitim Durumu Değişkenine Göre İncelenmesi

Katılımcıların ticaret hukuku farkındalıklarının eğitim durumu değişkenine göre betimsel değerleri verilmiştir.

Tablo 6.11. Ticaret Hukuku Farkındalıklarının Eğitim Durumu Değişkenine Göre Değerleri

Ölçek	Eğitim Durumu	N	\bar{X}	SS
Ticaret Hukuku Farkındalığı	İlkokul	5	3,31	,86
	Ortaokul	31	3,69	1,13
	Lise	59	3,77	,88
	Ön lisans	85	3,94	,79
	Lisans ve Lisansüstü	13	3,69	,64

Eğitim durumuna göre katılımcıların ticaret hukuku farkındalığı ölçeğinden aldıkları puanlar ve standart sapmalar sırasıyla; 3,31'e 0,86, 3,69'a 1,13, 3,77'ye 0,88, 3,94'e 0,79 ve 3,69'a 0,64 dür. Bu sonuçlardan hareketle en yüksek puanlamanın 3,94 ile ön lisans olduğu, en düşük puanlamanın ise 3,31 ile ilkokul da olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 6.11'den anlaşıldığı üzere ticaret hukuku farkındalığı ölçeğinden aldıkları puanlar eğitim durumuna göre farklılık göstermektedir. Bu farklılığın anlamlı olup olmadığını tespit etmek için tek yönlü varyans (ANOVA) analizi yapılmıştır ve sonuçlar Tablo 6.12 de verilmiştir.

Tablo 6.12. Ticaret Hukuku Farkındalıklarının Eğitim Durumuna İlişkin Tek Yönlü Varyans Analiz (ANOVA) Sonuçları

Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar Arası	3,403	4	,851		
Grup içi	143,793	188	,765	1,112	0,352
Toplam	147,196	192			

Tablo 6.12'den anlaşılacağı üzere ticaret hukuku farkındalığı ile eğitim durumuna arasında anlamlı bir fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır ($F=1,112$; $P=0,352>0,05$). Bu durumda " H_3 : Ticaret hukuku farkındalıkları ile eğitim durumu arasında anlamlı bir farklılık vardır" hipotezi reddedilmektedir.

6.7. Ticaret Hukuku Farkındalıklarının İşletme Yöneticiliği Süresi Değişkenine Göre İncelenmesi

Katılımcıların ticaret hukuku farkındalıklarının işletme yöneticiliği süresi değişkenine göre betimsel değerleri verilmiştir.

Tablo 6.13. Ticaret Hukuku Farkındalıklarının İşletme Yöneticiliği Süresi Değişkenine Göre Değerleri

Ölçek	Deneyim Tecrübe	N	\bar{X}	SS
Ticaret Hukuku Farkındalığı	1-3 yıl	37	3,43	,92
	4-6 yıl	60	3,93	,77
	7-10 yıl	56	3,89	,81
	10 yıldan fazla	40	3,90	,99

İşletme yöneticiliği süresine göre katılımcıların ticaret hukuku farkındalığı ölçeğinden aldıkları puanlar ve standart sapmalar sırasıyla; 3,43'e 0,92, 3,93'e 0,77, 3,89'a 0,81 ve 3,90'a 0,99 dur. Bu sonuçlardan hareketle en yüksek puanlamanın 3,93 ile 4-6 yıl tecrübe sahibi olan katılımcılarda, en düşük puanlamanın ise 3,43 ile 1-3 yıl tecrübeye sahibi olan katılımcılarda olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo.6.13'den anlaşıldığı üzere ticaret hukuku farkındalığı ölçeğinden aldıkları puanlar işletme yöneticiliği süresine göre farklılık göstermektedir. Bu farklılığın anlamlı olup olmadığını tespit etmek için tek yönlü varyans (ANOVA) analizi yapılmıştır ve sonuçlar Tablo 6.14'te verilmiştir.

Tablo 6.14. Ticaret Hukuku Farkındalıklarının İşletme Yöneticiliği Süresine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analiz (ANOVA) Sonuçları

Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar Arası	6,949	3	2,316		
Grup içi	140,248	189	,742	3,121	0,027
Toplam	147,196	192			

Tablo 6.14'dan anlaşılacağı üzere ticaret hukuku farkındalığı ile işletme yöneticiliği süresi arasında anlamlı derecede farklılaştığı görülmektedir ($F=3,121$;

$P=0,027>0,05$). Bu farklılaşmanın hangi grup ya da gruplar arasında olduğunu anlamak için LSD testi yapılmış ve sonuçlar Tablo.9.40 de verilmiştir.

Tablo 6.15. Ticaret Hukuku Farkındalıklarının İşletme Yöneticiliği Süresine İlişkin LSD Test Sonuçları

Eğitim Durumunuz		Ortalamalar Arası Fark (I-J)	Standart Hata	p
1-3 yıl	4-6 yıl	-,50431*	,18006	,006
	7-10 yıl	-,46111*	,18250	,012
	10 yıldan fazla	-,46979*	,19649	,018
4-6 yıl	1-3 yıl	,50431*	,18006	,006
	7-10 yıl	,04320	,16006	,788
	10 yıldan fazla	,03452	,17584	,845
7-10 yıl	1-3 yıl	,46111*	,18250	,012
	4-6 yıl	-,04320	,16006	,788
	10 yıldan fazla	-,00867	,17833	,961
10 yıldan fazla	1-3 yıl	,46979*	,19649	,018
	4-6 yıl	-,03452	,17584	,845
	7-10 yıl	,00867	,17833	,961

* $p<0,05$

Tablo 6.15'de verilen LSD analiz sonuçlarına göre işletme yöneticiliği süresi 1-3 yıl olan katılımcıların ticaret hukuku farkındalıkları 4-6 yıl, 7-10 yıl ve 10 yıldan fazla işletme yöneticiliği tecrübesine sahip olanlardan anlamlı derecede daha düşüktür. Bu durumda "**H₄**: Ticaret hukuku farkındalıkları ile işletme yöneticiliği süresi arasında anlamlı bir farklılık vardır ", hipotezi kabul edilmektedir.

6.8. Ticaret Hukuku Farkındalıklarının Mevcut İşletmedeki Yöneticilik Süresi Değişkenine Göre İncelenmesi

Katılımcıların ticaret hukuku farkındalıklarının mevcut işletmedeki yöneticilik süresi değişkenine göre betimsel değerleri verilmiştir.

Tablo 6.16. Ticaret Hukuku Farkındalıklarının Mevcut İşletmedeki Yöneticilik Süresi Değişkenine Göre Değerleri

Ölçek	Deneyim Tecrübe	N	\bar{X}	SS
Ticaret Hukuku Farkındalığı	1-3 yıl	98	3,64	,92
	4-6 yıl	51	3,95	,86
	7-10 yıl	29	4,08	,68
	10 yıldan fazla	15	3,96	,83

Mevcut işletmedeki yöneticilik süresine göre katılımcıların ticaret hukuku farkındalığı ölçeğinden aldıkları puanlar ve standart sapmalar sırasıyla; 3,64'e 0,92, 3,95'e 0,86, 4,08'e 0,68 ve 3,96'a 0,83 dür. Bu sonuçlardan hareketle en yüksek puanlamanın 4,08 ile 7-10 yıl tecrübe sahibi olan katılımcılarda, en düşük puanlamanın ise 3,64 ile 1-3 yıl tecrübeye sahibi olan katılımcılarda olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo.6.16'dan anlaşıldığı üzere ticaret hukuku farkındalığı ölçeğinden aldıkları puanlar mevcut işletmedeki yöneticilik süresine göre farklılık göstermektedir. Bu farklılığın anlamlı olup olmadığını tespit etmek için tek yönlü varyans (ANOVA) analizi yapılmıştır ve sonuçlar Tablo 6.17'de verilmiştir.

Tablo 6.17. Ticaret Hukuku Farkındalıklarının Mevcut İşletmedeki Yöneticilik Süresine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analiz (ANOVA) Sonuçları

Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar Arası	6,251	3	2,084		
Grup içi	140,946	189	,746	2,794	0,042
Toplam	147,196	192			

Tablo 6.17'den anlaşılacağı üzere ticaret hukuku farkındalığı ile mevcut işletmedeki yöneticilik süresi arasında anlamlı derecede farklılaştığı görülmektedir ($F=2,794$; $P=0,042>0,05$). Bu farklılaşmanın hangi grup ya da gruplar arasında olduğunu anlamak için LSD testi yapılmış ve sonuçlar Tablo.6.18 de verilmiştir.

Tablo 6.18. Ticaret Hukuku Farkındalıklarının Mevcut İşletmedeki Yöneticilik Süresine İlişkin LSD Test Sonuçları

Eğitim Durumunuz		Ortalamalar Arası Fark (I-J)	Standart Hata	p
1-3 yıl	4-6 yıl	-,31025*	,14910	,039
	7-10 yıl	-,43915*	,18255	,017
	10 yıldan fazla	-,31501	,23943	,190
4-6 yıl	1-3 yıl	,31025*	,14910	,039
	7-10 yıl	-,12890	,20084	,522
	10 yıldan fazla	-,00476	,25365	,985
7-10 yıl	1-3 yıl	,43915*	,18255	,017
	4-6 yıl	,12890	,20084	,522
	10 yıldan fazla	,12414	,27465	,652
10 yıldan fazla	1-3 yıl	,31501	,23943	,190
	4-6 yıl	,00476	,25365	,985
	7-10 yıl	-,12414	,27465	,652

* $p<0,05$

Tablo 6.18'de verilen LSD analiz sonuçlarına göre mevcut işletmedeki yöneticilik süresi 1-3 yıl olan katılımcıların ticaret hukuku farkındalıkları 4-6 yıl ve 7-10 yıl işletme yöneticiliği tecrübesine sahip olanlardan anlamlı derecede daha düşüktür. Bu durumda "**H₅**: Ticaret hukuku farkındalıkları ile mevcut işletmedeki yöneticilik süresi arasında anlamlı bir farklılık vardır", hipotezi kabul edilmektedir.

7. SONUÇ VE ÖNERİLER

Ticari işletme kanunda tamamen açık olarak tanımlanmamış olsa bile, yasalar ticaret hukukunun temelini oluşturmaktadır. TTK'de geçen madde 11/1'de bahsedilen ticarethane, fabrika ve ticari şekilde işletilen işletmeler olarak tanımlanmakta ve ticari işletmeler olarak sayılmaktadır. Burada sadece hangi işletmelerin ticari işletme olabileceği anlatılmak istenmiştir. Tanım bakımından ise Ticaret Sicili Tüzüğü'nde en önemli düzenlemeye yer verilmektedir. Buradaki tanımda ise açıkça belirtilmiş ve gelir sağlama hedefi olmayan ve süreklilik arz etmeyen faaliyetlerle Türk Ticaret Kanunu'nun madde 17'sinde anlatılan esnaf işletmesi, sınır düzeyini geçmeyen işlemler ticari işletme sayılmayacağı anlatılmıştır (TST. 14/II).

Türk Ticaret Kanunu ticari işletmelerden tarafından büyük bir önem taşısa da doğrudan yasada tanımlanmadığından ve ticari işletme kavramının kanunda yer almaması, diğer taraftan ticarethane, fabrika ve ticari şekilde işletilen diğer müesseslerin tanımının yapılması sanki ticari işletmeyi tanımlanması açısından bahsi geçen üç işletme türüne aitmiş gibi bir düşünce uyandırdığından oldukça gereksiz niteliktedir. Ticari işletmenin malvarlığını oluşturan iktisadi değerler tahdidi olacak şekilde değil, sadece çok özgün olan örnekler olarak (tadadi) sayılmışlardır. Bu bağlamda ticari işletme bir bütün olarak ele alınmalıdır.

Ticari hayatı yakından ilgilendiren ve yeniden yapılandırılarak düzenlenen 6102 sayılı yeni Türk Ticaret Kanunu pek çok esasları içermekte bu yönüyle de toplumun bütün olarak ilgilendiren ve bilgilendiren temel bir kanun olarak bilinmektedir. Genel olarak gerekçesine bakıldığında ise kanunu düzenleyenlerin böylesine temel bir kanunu düzenlerken ticari hayatı bunlarla birlikte yapılan bütün iş ve işlemleri daha hızlı, pratik yapılabilmesi, ticari hayatta her türlü işlemlerin kolaylığının sağlanması ve bu alanda her türlü işlemlerin şeffaflığı ve esnekliği de bazı temel amaçları göz önünde bulundurduğunu göstermektedir. Bu amaçların yerine getirilmesi de zamana bağlı olarak gözetilecektir. Ancak bu alanda devam eden tartışmalarda uzun bir süre yerine koruyacak gibi görülmektedir. Yeni kanunla eski kanun hükümleri revize edilmekle birlikte uygulamada daha kolay ve anlaşılacağı bir dile çevirmek diğer yandan da günümüz koşullarına da gerektirdiği bir takım yeni kanunlara da yer verilmektedir.

Bu çalışmamızda, Gaziantep ilinde bulunan halı ve iplik işletmeleri yöneticilerinin ticaret hukuku farkındalıklarının incelenmesi amaçlanmıştır. İşletme yöneticilerinin ticaret hukuku farkındalıkları ile demografik özelliklere göre farklılıkların incelenmesi araştırma kapsamında ele alınmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgular şu şekilde özetlenebilmektedir:

Ticaret Hukuku Farkındalığı ölçeğinin güvenilirliği 0,970 alfa değerleri ile oldukça güvenilir olarak kabul edilmiştir. Katılımcı yöneticilerin demografik değişkenlere göre dağılımları:

- Yaş dağılımlarının 55 ve üzeri yaş aralığında arttığı, 35-44 yaş grubu da ise 33 kişi ile katılım oranının oldukça düşük olduğu görülmektedir.
- Cinsiyet dağılımlarının çoğunluğunun bay olduğu ve bayanların daha az sayıda yer aldıkları görülmektedir.
- Eğitim durumu dağılımlarının çoğunluğunun %40,0'ının (N=85) ön lisans, en az katılımcının ise %2,6'sının (N=13) düzeyinde eğitime sahip olduğu görülmektedir.
- İşletme Yöneticiliği Süresi dağılımlarının çoğunluğunun 4-6 yıl aralığında belirmesi yöneticiliğe yeni başlayanların çoğunlukta olduğunu göstermektedir.

- Mevcut İşletmedeki Yöneticilik Süresi dağılımlarının çoğunluğunun 1-3 yıl aralığında belirmesi yöneticiliğe yeni veya değişim ile başlayanların çoğunlukta olduğunu göstermektedir.

Araştırmada yer alan değişkenler ile ilgili tanımlayıcı istatistikler göre katılımcıların ortalamalarının en yüksek ve en düşük $(\bar{X})= 4,47-3,57$ aralığında “4=Katılıyorum” ve “5=Kesinlikle Katılıyorum” seçeneğine denk geldiği görülmektedir. Anket çalışması katılan yöneticilerin ticaret hukuku farkındalıklarına ilişkin önermelerin genel aritmetik ortalaması $(\bar{X})= 3,81$ 'dir. Bu durum ise literatüre “4=Katılıyorum” seçeneğine denk geldiği görülmektedir. Bu durumda katılımcı yöneticiler genel olarak bilgilendirme ve bilgi düzeylerini içeren önermelere genel olarak katılmaktadırlar. Bu durum katılımcı yöneticilerin ticaret hukuku farkındalıklarının yüksek olduğu sonucunu ortaya çıkarmaktadır.

Halı ve iplik işletme yöneticilerinin ticaret hukuku farkındalıklarının yaş, cinsiyet, eğitim durumu değişkenine göre anlamı bir farklılığın olmadığı ancak işletme yöneticiliği ve mevcut işletme yöneticiliği süreleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. İşletme yöneticiliği süresi 1-3 yıl olan katılımcıların ticaret hukuku farkındalıkları 4-6 yıl, 7-10 yıl ve 10 yıldan fazla işletme yöneticiliği tecrübesine sahip olanlardan anlamlı derecede daha düşüktür ayrıca mevcut işletmedeki yöneticilik süresi 1-3 yıl olan katılımcıların ticaret hukuku farkındalıkları 4-6 yıl ve 7-10 yıl işletme yöneticiliği tecrübesine sahip olanlardan anlamlı derecede daha düşüktür. Bu durum göstermektedir ki yöneticilerin tecrübe süresi arttıkça ticaret hukuku farkındalıkları önemli derecede artmaktadır.

Yapılan bu araştırmanın kısıtları, sadece bir ili kapsamı, iş kollarının birbirine benzer olması ve farklı kategorilere ayrılamamasıdır. Bu kısıtların ortadan kalktığı ve ülke genelini temsil edecek bir araştırmayla çok daha farklı sonuçlarla ulaşmanın mümkün olabileceği düşünülmektedir. Bütün bunların yanında örnekleme alınan Gaziantep ilinde bulunan halı ve iplik işletme yöneticilerinin ticaret hukuku farkındalıklarının genel olarak yüksek olduğu ayrıca elde edilen bulgular doğrultusunda tecrübe ile ticaret hukuku farkındalığının arttığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

KAYNAKLAR

- 3568 Sayılı Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebecilik Mali Müşavirlik Ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu Resmî Gazete, 13-06-1989 tarih ve 20194 Sayılı RG, <http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/20194.pdf>. E.T:29.02.2016.
- 5786 Sayılı kanun Mesleki Uyum Eğitimi İle Özel Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik Sınavına İlişkin Usul ve Esaslar <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2008/07/20080726-2.htm> E.T:29.02.2016
- AĞAOĞLU, C., (2012). Yeni Türk Ticaret Kanunu'nda Şirket Birleşme ve Devralmalarında Teminat ve Denkleştirmeler, e-dergi.marmara.edu.tr/maruhad/issue/download/.../5000000550
- AKBULUT, Y., (1999). Meslek Ahlakı Kriterleri ve Muhasebe Mesleği Üzerine Bir Araştırma” Muhasebe Bilim Dergisi, 1, ss.80-92.
- AKÇAAL, M., (2014). İşletmenin Devri, Yetkin Yayınları, Ankara.
- AKDOĞAN, N., (2012). Maliyet Muhasebesi (içinde) Maliyet Muhasebesine Giriş, ed. A.Kartal, H.E.Gündüz, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir, 255s.
- AKDOĞAN, N., SEVİLENGÜL, O., (2007). “Türkiye Muhasebe Standartlarına Uyum İçin Tek Düzen Hesap Planında Yapılması Gereken Değişiklikler” Mali Çözüm Dergisi, 84, ss.80-93.
- AKGÖL, İ., (2018). Ticari İşletme Devri, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bahçeşehir Üniversitesi, İstanbul.
- AKINTÜRK, T., (2005), Borçlar Hukuku, Genel Hükümler, Özel Borç İlişkileri, İstanbul.
- AKYOL, M.E., KÜÇÜK, M., (2013). Vergi ve Muhasebe Uygulamaları Cilt:1 Yaklaşım Yayıncılık, Ankara, 720s.
- ALP, M., (2012). Yeni Türk Ticaret Kanunu'na Göre Bölünme, Birleşme ve Tür Değiştirmenin İş İlişkilerine Etkisi (TTK 178; 158; 190),
- ARICI, M. F., (2007), Ticari İşletmenin Aktif ve Pasifi ile Devri, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı Doktora Tezi, İstanbul.
- ARKAN, S., (2005). Ticari İşletme Hukuku, Beta Yayınevi, Ankara.
- ARKAN, S., (2017). Ticari İşletme Hukuku, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 23. Baskı, Ankara.
- ATASOY, A., (1996). Ticari İşletme Devri ve Devrin Kapsamı, Konya.
- AYDEMİR Ö.N. (2014). 6102 sayılı yeni TTK'da Birleşme-Devir, Bölünme, Tür Değiştirme ve Tasfiye İşlemler, <https://www.sakaryasmmmo.org.tr/Document/SUNUM-394.pdf> (02.02.2019).
- AYHAN, R., (1992). Ticaret Hukukunun Genel Esasları, Ticari İşletme Hukuku, Cemre Yayınları, Ankara.
- BAHTİYAR, M., (2005). Ticari İşletme Hukuku, Kocaeli.
- BAHTİYAR, M., (2012). Ticari İşletme Hukuku 11. Baskı, Beta Yayınları, İstanbul.
- BAHTİYAR, M., (2017). Ticari İşletme Hukuku, Beta Yayıncılık, 18. Baskı., Ankara.
- BAL, N., (2013). İnternet Alan Adları ve İnternet Alan Adı Uyuşmazlıklarının Tahkim Yoluyla Çözümlemesi, GÜHFD., C. 17, S. 1-2,
- BAŞ, T., (2010). Anket 6. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 120s.
- BAŞAR, A.B., (2007). Muhasebe Mesleğinde Başarı İçin İstenilen Bilgi ve Beceriler İle Muhasebe Eğitiminin Değişen Yüzü, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 3, ss.59-68.
- BAŞOĞLU, B., ve KAPANCI, K. B., (2016). “TTK ve İlgili Mevzuat” Vedat Kitapçılık, İstanbul.

- BAŞTUĞ, İ. ve ERDEM, H. E., (1993). Ticari İşletme Hukuku, Ankara.
- BEKTÖRE, S., SÖZBİLİR, H., BANAR, K., (2007). Genel Muhasebe, Nisan Kitabevi, Ankara, 400s.
- BIÇAKÇIGİL, R., (2018). Kamu ve Özel Hastane Sağlık Çalışanlarının Meslekleri İle İlgili Mevzuat Bilgisi Farkındalıklarının Ölçümü: Sivas Merkez İlçe Örneği, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas.
- BİLGİLİ, F., ve DEMİRKAPI, E., (2016). Ticaret Hukuku Bilgisi, 10. Baskı, Dora Yayınları, Bursa.
- BİLGİNER, N., (1999). “Lisans Düzeyindeki Muhasebe Eğitiminde Bir Motivasyon Aracı Olarak Sunum Kalitesinin Etkileri”, Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi, 1(3), ss.15-30.
- Bilimler Enstitüsü.
- BOZKURT, E.M., (2018). Finansal Farkındalık Yaratılması İle Kitle İletişim Araçlarının İlişkisi: Üniversite Öğrencilerine Yönelik Bir Araştırma, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- BOZKURT, T., (2013). Ticari İşletme Hukuku / Ticaret Hukuku Cilt 1, 8. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul.
- COŞAR, A., (2013). “Yeni TTK’ya Göre Şirketlerin Birleşme, Nevi Değişikliği, Devir, Bölünme ve Hisse Değişimi İşlemleri İle Bu İşlemlerin Vergisel Boyutu-2” <http://www.muhasabetr.com>
- ÇAĞLAYAN, H., YILDIZ, B., ve İMİRLİOĞLU, D., (2017). Marka Vekilliği Sınavına Hazırlık, Adalet Yayınevi, Ankara.
- ÇEKER, M., (2016). Ticari İşletme Hukuku, 1. Baskı, Orion Yayınevi, Ankara.
- ÇELİKBOYA, K., (2014). 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Uyarınca Ticari İşletmenin Devri, Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- ÇELİKER M. O., (2012). “Yeni Türk Ticaret Kanunu’nda Şirket Birleşmeleri”, Ernest & Young Vergi Gündem, Yayın Tarihi: Haziran 2012, http://www.vergidegundem.com/tr_TR/publicationPaper?categoryName=Vergid epublicationNumber=6&publicationYear=2012&publicationId=679618 (01.02.2019).
- ÇETİNER, S ve YÜKSEL, A.E.B., (2017). Ticari İşletme ve Şirketler Hukuku, Seçkin Yayıncılık, İstanbul.
- ÇOŞTAN, H., (2013). Birleşme Bölünme ve Tür Değiştirme Kararları, Ankara, Seçkin Yayıncılık
- DAŞTAN, A., BAYRAKTAR, Y., ve BELLİKLİ U., (2014). Muhasebe Mesleğinde Etik İnkilem ve Etik Karar Alma Konularında Farkındalık Oluşturma: Trabzon İlinde Bir Araştırma, Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt: 29, Sayı: 1, 63-83.
- DİNÇ, M., (2011). Türk Ticaret Kanunu, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- DOĞANAY, İ., (1990). Türk Ticaret Kanunu Şerhi, C. I, II, 3. Baskı, Ankara.
- DOĞRUSÖZ, A. B., ve TUNÇEL, T. F., ve ONAT, Ö., (2011). Gerekçe, Karşılaştırmalı Maddeler, Komisyon Raporları, Önergeler ve Karşılaştırmalı Tablolari ile Türk Ticaret Kanunu, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği, C. 1, s. 106-109.
- DOĞRUSÖZ, A.B., ONAT, Ö., ve TÖRALP, F.T., (2011). Türk Ticaret Kanunu (Ticari İşletme, Ticaret Şirketleri Kıymetli Evrak Hükümleri) Cilt: I (Madde 1- 849)

- EMİNOĞLU, C., (2014). “Türk Ticaret Kanunu'nda Kurumsal Yönetim” On İki Levha Yayıncılık, İstanbul.
- ERDEM, T., (2012). Yeni Türk Ticaret Kanunu'nun Şirket Bölünmelerine İlişkin Hükümleri, Vergi Sorunları Dergisi, Temmuz, Sayı: 286
- ERTEM, V., (2013). 6102 Sayılı (yeni) Türk Ticaret Kanunu ve Kurumlar Vergisi Kanununa Göre Şirketlerin Bölünme İşlemleri ve Muhasebeleştirilmesi, Malatya: İÜ. Sosyal Bilimler Enstitüsü
- GÜÇLÜ, S. (2014). Türk Ticaret Kanunu Açısından Şirket Birleşmeleri, Vergi Sorunları Dergisi, Ocak, Sayı: 304
- GÜNEŞ, İ.H., (2008). 5520 sayılı KVK'da Bölünme, Lebib Yalkın Mevzuat Dergisi, Ocak, Sayı: 49
- GÜNGÖR, S., (2004). Türk Ticaret Kanunu Hükümleri Kapsamında İşletme Adı ve İşletme Adının Korunması, Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 18. S. 1-2, s. 193-209.
- GÜVEN, B., (2010). İnternet Alan Adı Ve Marka Arasındaki İlişki, T.C. Türk Patent Enstitüsü Markalar Dairesi Başkanlığı Uzmanlık Tezi, Ankara.
- HELVACI, M., (2004). Anonim Ortaklıkların Bölünmesi, 1. Baskı İstanbul: Beta Basım Yayın
- <http://www.iaesb.org/.E.T:05.04.2015>.
- <http://www.ifac.org/publications-resources/2015-handbook-international-education-pronouncements>. E.T:04.04.2015.
- <http://www.türmob.org.tr>. E.T: 15.05.2016.
- İMREGÜN, O., (2001). Kara Ticareti Hukuku Dersleri, Genel Hükümler-Ortaklıklar-Kıymetli Evrak, 12. Baskı, İstanbul.
- KARAHAN, M., (2017). İşletme Yöneticilerinin Çevre Duyarlılığı Ve Farkındalık Düzeylerinin Belirlenmesi, Cilt:6, Sayı: 4, 360-374.
- KARAHAN, S., (1999). Ticari İşletme Hukuku, 9. Baskı, Konya.
- KARAHAN, S., (2004). “Ticari İşletme Hukuku” Mimoza Yayınları, İstanbul.
- KARAHAN, S., ARSLAN, İ., (1991). Ticaret Hukuku Pratik Çalışmaları 2. Baskı, Konya.
- KARAHAN, S., ve ARSLAN, İ., (2015). “Türk Ticaret Kanunu ve İlgili Mevzuat” Mimoza Yayınları, İstanbul.
- KARAMAN, D., (2006). Ticari İşletme Devri, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- KARAYALÇIN, Y., (1968). Ticaret Hukuku, 1.Giriş-Ticari İşletme, 3. Baskı, Özel Basımevi, Ankara.
- KAYAR, H., (2011). “Yeni TTK'ye Göre Şirketlerin Bölünmesi” <http://www.samden.com.tr>
- KAYAR, İ., (2015). Ticaret Hukuku 3. Baskı, Seçkin Yayıncılık, İstanbul.
- KAYAR, İ., (2015). Ticari İşletme Hukuku 10. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara.
- KAYIHAN, Ş., ve YASAN, M., (2018). Ticari İşletme Hukuku, 5. Baskı, Seçkin Yayıncılık, İstanbul.
- KOCAER, Ş., (2013). Şirket Yeniden Yapılandırılmaları, Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- KOÇEL, T., (2014). İşletme Yöneticiliği, Beta Yayınları, İstanbul.
- KÖMÜRÇÜ, T., (2015). Derneklerin Ticari İşletme İşletmesi ve Sonuçları, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Zirve Üniversitesi, Gaziantep.
- KÖSE, R., (2016). Ticaret Hukuku, Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara.

- KÖSEALIOĞLU, E., (2007). Know-How Sözleşmesinin Tanımı, Unsurları Ve Patentten Farkları, Ankara Barosu Hukuk Gündemi Dergisi, s. 136-137.
- MİMAROĞLU, S. K., (1978). Ticaret Hukuku Dersleri, İşletme Hukuku, C. I, 3. Baskı, Ankara.
- MOROĞLU, E., (2005). Türk Ticaret Kanunu Tasarısı, 4. Baskı, Türkiye Barolar Birliği Yayınları, Ankara.
- MUCUK, İ., (2013). Modern İşletmecilik, Türkmen Kitabevi, İstanbul.
- MUTLUER, M. K., ve UÇARYILMAZ, T. Ş., (2014). İşletme Hukuku, Turhan Kitabevi, İstanbul.
- MÜHİM, S.A., (2012). Şirket Birleşmeleri (Mergers) ve Havayolu Şirketlerinde Merger Uygulamalarına Örnekler, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, KÜ, Sosyal
- NAZALI, E., (2013). Vergisel ve Yeni Türk Ticaret Kanunu Yönüyle Anonim ve Limited Şirketlerde Tasfiye, Devir, Birleşme, Bölünme ve Tür Değişimi İşlemleri, Yaklaşım Yayıncılık, Ankara.
- ÖZKAN, R.T., (2018). Yöneticilerin İşyeri Rekreasyon Farkındalık Algılarının ve Etkinliklere Katılımlarının İncelenmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- ÖZKORKUT, K., (2017). Ticaret Hukuku. Spl - Lisanslama Sınavları Çalışma Notları
- POROY, R., TEKİNALP, Ü., ve ÇAMOĞLU, E., (2014). Ortaklıklar Hukuku I, 13. Bası, İstanbul.
- POROY, R. ve YASAMAN, H., (2012). Ticari İşletme Hukuku, 14. Baskı, Vedat Yayıncılık, İstanbul.
- PULAŞLI, H., (2013). Şirketler Hukuku Genel Esaslar, 2. Baskı, Ankara 2013.
- ŞANLI, C., ve EKŞİ, N., (2005). "Uluslararası Ticaret Hukuku" Arıkan Basım Yayın, İstanbul.
- ŞEN, B., (2012). Teknik Bilgi (Know How) Sözleşmesi, Yaşar Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, S. 1, s. 102-103.
- ŞEN, S., (2014). Kısmi Bölünme Uygulamasına Konu Varlıklarda Meydana Gelen Eksilme ve Artışların Durumu, Vergi Dünyası Dergisi, Ocak, Sayı:389
- TAŞKENT, S., 2012. "İşletme Hukuku Bilgisi" Beta Yayınları, İstanbul.
- TEKSOY, E., 2014, "Yeni TTK'da Şirket Birleşmesi" <http://www.verginet.net>
- TUNA, E., ve GÜRBÜZ, D.G., (2018), Ticaret Hukuku Prensipleri, 1. Baskı, Beta Yayınları, İstanbul.
- TUTUCU, A., (2005). Rekabet Hukuku Bakımından Teknik ve Ticari Bilgi (Know-how) Sözleşmesi, (Doktora Tezi), Dokuz Eylül Üni. Sos. Bil. Enstitüsü, İzmir.
- TÜRK TİCARET KANUNU (2011). "6102 Sayılı Kanun" Yayımlandığı Resmî Gazete Tarih: 14/2/2011. Resmî Gazete Sayı: 27846. Cilt: 50.
- ÜLGEN, H., HELVACI, M., KENDİGELEN, A., KAYA, A., ve ERTAN, F.N., (2015). "Ticari İşletme Hukuku" On İki Levha Yayıncılık, İstanbul. https://www.kolayaof.com/ornek_ozet/HUK211U.pdf, Ticaret Hukuku 1, Erişim Tarihi: 01.02.2019. Resmî Gazete, Türk Ticaret Kanunu, sayı: 27846, No: 6102, 14.02.2011, Erişim Tarihi: 02.02.2019
- YAKAR, A., ve DUMAN B., (2017). Öğretime Yönelik Duyuşsal Farkındalık Ölçeği, Cumhuriyet International Journal of Education-CIJE, 6 (1), 200-229.
- YALMANKÜLAH, Z., (2014). Ticaret Unvanı ve Korunması, Kırıkkale Üniversitesi Hukuk Fakültesi Özel Hukuk Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale.

- YASTIBAŞ, C., VE DİRİK G., (2018). Kanser ve Farkındalık Temelli Müdahale Programları: Sistemik Derleme, *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 10(3), 375-393.
- YEL, T., ve ERDEM M. S., (2015). Muhasebe Meslek Mensuplarının Ufrs Hakkındaki Farkındalık Düzeylerinin Tespiti: Bolu İli Örneği, *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt 11, Yıl 11, Sayı 2. 217-231.
- YERCİ, C., (2011). Yeni Türk Ticaret Kanunu Üzerine-III (Şirket Birleşmeleri) (MERGERS), *Vergi Sorunları Dergisi*, Mayıs, Sayı 272, <http://www.vergisorunlari.com.tr/makale.aspx?makaleno=4375>
- YILDIZ, B., (2006). TTK Tasarısında Şirketlerin Ehliyeti ve Bu Bağlamda TTK m. 137 Hükmündeki “Ultra Vires” Sınırlamasının Yerindeliğinin Değerlendirilmesi, *AÜHFD*, C. 55, S. 1, s. 321-353;
- YILDIZ, B., (2011). Ultra Vires İlkesinin Kaldırılmasının Ardından İşletme Konusu Unsuru ve Ticaret Şirketlerinin İşletme Konusu Dışındaki İşlemlerinin Hukukî Niteliği, *C. XXVII*, S. 3, s. 111-134.
- YILMAZ, E.M., (2017). Bolu Yöresi Seyirlik Köy Oyunları Konusunda Kültürel Farkındalık Yaratmaya Yönelik Bir Sanat Eleştirisi Denemesi, *İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi*, Cilt 7, Sayı 15, 225 – 235.
- YÜCEL, A.T., (2016). Genel Muhasebe, *Maliye Hesap Uzmanları Derneği*, İstanbul, 782s.
- YÜREKLİ, E., GÖNEN, S., (2015). “Muhasebe Meslek Mensuplarının Nitelikli Meslek Mensubu Yetiştirilmesine Yönelik Önlisans Programından Beklentileri”, *Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 6(10), ss.301-316.
- ZAIĞ, F., (2004). “Muhasebe Eğitiminde Yeni Yaklaşımlar”, XXIII. Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu, http://www.isletme.istanbul.edu.tr/surekli_yayinlar/tmes2004/bildiri3.doc (01.01.2013).
- ZAIĞ, F., AYANOĞLU, Y., (2007). “Muhasebe Eğitiminde Kalitenin Arttırılmasında Ders Programlarının Önemi: Türkiye’de Bir İnceleme”, *Gazi Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, 9/1(3), ss.115-136.
- ZAIĞ, F., KARAPINAR, A., (2002). “Muhasebe Eğitiminde Değişim İhtiyacı”, *Gazi Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, 4(3), ss.111-134.

ÖZ GEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı – Soyadı : Medine Rukiye GÜL

Doğum Yeri ve Tarihi : Nurdağı / 05.01.1993

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi :KTÜ İİBF İşletme Bölümü

Yüksek Lisans Öğrenimi : KSÜ SBE İşletme ABD

Doktora Öğrenimi

:-----

Bildiği Yabancı Diller : İngilizce

Bilimsel Faaliyetleri

İş Deneyimi :

Stajlar :

Projeler :

Çalıştığı Kurumlar : Gençlik ve Spor Bakanlığı

İletişim

E-Posta Adresi : mdnrkygl@gmail.com

Tel. : 507 496 92 69

EKLER

İŞLETME YÖNETİCİLERİNİN TİCARET HUKUKU FARKINDALIKLARINA İLİŞKİN BİR ARAŞTIRMA

Sayın Katılımcı;

Bu anket çalışması Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalında “İşletme Yöneticilerinin Ticaret Hukuku Farkındalıklarına İlişkin Bir Araştırma” başlıklı yüksek lisans tezi için hazırlanmıştır. Çalışmadan elde edilen veriler tamamen bilimsel amaçlı kullanılacak olup asla üçüncü kişilerle paylaşılmayacaktır. Anket sorularının doğru ve samimi cevaplanması, araştırmanın geçerliliği ve doğru sonuçlara ulaşılması açısından önem taşımaktadır.

Değerli zamanınızı bu çalışmaya ayırdığınız için şimdiden teşekkür eder, çalışmalarınızda başarılar dileriz.

1.Bölüm: Bu bölümde katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin sorular yer almaktadır.

- 1-Yaşınız: () 25-34 () 35-44 () 45-54 () 55 ve üzeri
- 2-Cinsiyetiniz: () Bay () Bayan
- 3-Eğitim Durumunuz: () İlköğretim () Ortaokul () Lise () Ön lisans () Lisans ve Lisansüstü
- 4- İşletme yöneticiliği süreniz: () 1-3 yıl () 4-6 yıl () 7-10 yıl () 10 yıldan fazla
- 5- Mevcut işletmedeki yöneticilik süreniz: () 1-3 yıl () 4-6 yıl () 7-10 yıl () 10 yıldan fazla

2.Bölüm: Hukuki Farkındalık İlişkin önermeler bulunmaktadır.

Bu İfadelerle İlgili Olarak Katılım Derecenizi İlgili Kısma (X) İşareti Koyarak Belirtiniz.

1=Kesinlikle Katılmıyorum, 2=Katılmıyorum, 3=Kararsızım, 4=Katılıyorum, 5=Kesinlikle Katılıyorum

1. Hukuk eğitimi alan yöneticiler ticari anlamda daha başarılı olmaktadır.	1	2	3	4	5
2. İşletme yöneticiliğinde hukuki farkındalık önemlidir.	1	2	3	4	5
3. Bir işletme yöneticisi olarak hukuki bilgi düzeyimi yeterli buluyorum.	1	2	3	4	5
4. Bir işletme yöneticisi olarak, yöneticilik süreniz boyunca işletmeniz hukuka aykırılıktan ötürü kanuni bir yaptırımla karşı karşıya kalmaz.	1	2	3	4	5
5. Yöneticisi olduğunuz işletmenin sahipleri, çalışanları ve tedarikçileri ile hukuki hakları ile ilgili bilgilendirilirler.	1	2	3	4	5
6. Ticari Şirketler Hakkında Bilgi Düzeyimi yeterli buluyorum.	1	2	3	4	5
7. Tüketici Hakları Hakkında Bilgi Düzeyimi yeterli buluyorum.	1	2	3	4	5
8. İşçi-İşveren Hakları Hakkında Bilgi Düzeyimi yeterli buluyorum.	1	2	3	4	5
9. İş Güvenliği Hakkında Bilgi Düzeyimi yeterli buluyorum.	1	2	3	4	5

10. Sigorta Hukuku Hakkında Bilgi Düzeyimi yeterli buluyorum.	1	2	3	4	5
11. Ticaret Sicili Hakkında Bilgi Düzeyimi yeterli buluyorum.	1	2	3	4	5
12. Haksız Rekabet Hakkında Bilgi Düzeyimi buluyorum.	1	2	3	4	5
13. Cari Hesaplar Hakkında Bilgi Düzeyimi yeterli buluyorum.	1	2	3	4	5
14. Kıymetli Evrak Hakkında Bilgi Düzeyimi yeterli buluyorum.	1	2	3	4	5

